

VROUWENRAAD

Middaglijnstraat 10 | 1210 Brussel

T 32 2 229 38 18 | info@vrouwenraad.be | www.vrouwenraad.be

De zoektocht naar kinderopvang

Enquête rapport van de Nederlandstalige Vrouwenraad

Auteurs: Katrien Bruggeman | Staf Cools | Gert Verdonck

I Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	1
LIJST DER FIGUREN	5
LIJST DER TABELLEN	6
BIBLIOGRAFIE	7
1 WOORD VOORAF	8
2 INLEIDING	9
3 ONDERZOEKSMETHODE	10
4 PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN	12
4.1 ALGEMENE KENMERKEN	12
4.2 GESLACHT.....	12
4.2.1 <i>Geslacht algemeen</i>	13
4.2.2 <i>Geslacht & opleidingsniveau</i>	14
4.2.3 <i>Geslacht & tewerkstellingssituatie</i>	15
4.2.4 <i>Geslacht & gezinssamenstelling</i>	16
4.2.5 <i>Geslacht & samenwoningstype</i>	16
4.2.6 <i>Geslacht & gezinsinkomen</i>	17
4.2.7 <i>Verschillen naar geslacht</i>	17
4.3 SAMENWONINGSTYPE.....	18
4.3.1 <i>Samenwoningstype algemeen</i>	18
4.3.2 <i>Samenwoningstype & geslacht</i>	18
4.3.3 <i>Samenwoningstype & opleidingsniveau</i>	19
4.3.4 <i>Samenwoningstype & tewerkstellingssituatie</i>	20
4.3.5 <i>Samenwoningstype & gezinssamenstelling</i>	21
4.3.6 <i>Samenwoningstype & gezinsinkomen</i>	21
4.3.7 <i>Verschillen naar samenwoningstype</i>	22
4.4 PROFIEL VAN DE ALLEENSTAANDE OUDER	23
4.4.1 <i>Alleenstaande mama's & papa's</i>	23
4.4.2 <i>Conclusie met betrekking tot de analyse voor alleenstaande ouders</i>	23
4.5 PROFIEL VAN DE ALLEENSTAANDE MAMA	24
4.5.1 <i>Alleenstaande mama's & opleidingsniveau</i>	24
4.5.2 <i>Alleenstaande mama's & tewerkstelling</i>	25
4.5.3 <i>Alleenstaande mama's & gezinssamenstelling</i>	26
4.5.4 <i>Alleenstaande mama's & inkomen</i>	27
4.5.5 <i>Kenmerken van het profiel van de alleenstaande mama's</i>	27
5 VERLOOP VAN DE ZOEKTOCHT VAN DE GLOBALE RESPONDENTENGROEP	28
5.1 AANTAL KINDEREN VOOR WIE OPVANG WORDT GEZOCHT.....	28
5.2 AANVANG EN DUUR VAN DE ZOEKTOCHT	28
5.2.1 <i>Aanvang van de zoektocht</i>	29
5.2.2 <i>Duur van de zoektocht: hoe lang duurt het om opvang te vinden?</i>	30
5.2.3 <i>Aanvang & duur van de zoektocht</i>	31
5.2.4 <i>Duur van de zoektocht in relatie tot de profielkenmerken van de opvangzoekenden</i>	31
5.2.4.1 <i>Het geslacht en de duur van de zoektocht</i>	32
5.2.4.2 <i>Het samenwoningstype en de duur van de zoektocht</i>	32
5.2.4.3 <i>Het opleidingsniveau en de duur van de zoektocht</i>	34
5.2.4.4 <i>De werksituatie en de duur van de zoektocht</i>	35
5.3 BREEDTE VAN DE ZOEKTOCHT	36
5.3.1 <i>De gebruikte kanalen</i>	36

5.3.2	<i>Hoeveel opvangplaatsen worden gecontacteerd?</i>	38
5.3.3	<i>Aantal wachtlijsten per kinderopvangzoekende</i>	39
5.4	KWALITEITSCRITERIA BIJ DE ZOEKTOCHT	40
5.4.1	<i>Kwaliteitscriteria algemeen</i>	40
5.4.2	<i>Belang van inkomensgerelateerde tarieven (IGT)</i>	44
5.4.2.1	Belang van inkomensgerelateerde opvang in relatie tot samenwoningstype	45
5.4.2.2	Belang van inkomensgerelateerde opvang en werk	46
5.4.2.3	Belang van inkomensgerelateerde opvang en inkomen	47
6	RESULTAAT VAN DE ZOEKTOCHT VAN DE GLOBALE RESPONDENTENGROEP	48
6.1	IS ER OPVANG GEVONDEN? AANTAL STARTPLAATSEN? WELK SOORT OPVANG?	48
6.1.1	<i>Is er opvang gevonden?</i>	49
6.1.2	<i>Op hoeveel plaatsen kon men starten met kinderopvang?</i>	50
6.1.3	<i>Naar welk soort opvang?</i>	51
6.1.4	<i>Voorrangsbeleid?</i>	53
6.2	BETAALBAARHEID VAN DE GEVONDEN OPVANG	54
6.2.1	<i>Prijzen van de kinderopvang</i>	54
6.2.2	<i>Aanbod inkomensgerelateerde tarieven (IGT)</i>	55
6.2.3	<i>Gebruik inkomensgerelateerde tarieven (IGT)</i>	56
6.2.4	<i>Betaalde prijs per volledige dagopvang</i>	58
6.3	OPVANG OP MAAT?	59
6.3.1	<i>Geschikte opvang</i>	59
6.3.2	<i>Bereikbaarheid</i>	61
6.3.3	<i>Openingsuren</i>	62
6.3.4	<i>Kwaliteit</i>	63
6.3.4.1	Vriendelijkheid van het onthaal	63
6.3.4.2	Responsiviteit van het onthaal	64
6.3.4.3	Zorgaanbod	65
6.4	VERGELIJKING VAN DE TEVREDENHEID OVER EEN AANTAL KARAKTERISTIEKEN VAN DE GEVONDEN OPVANGPLAATS(EN)	66
7	VERLOOP VAN DE ZOEKTOCHT VAN ALLEENSTAANDE MAMA'S	67
7.1	AANTAL KINDEREN VOOR WIE ALLEENSTAANDE MAMA'S OPVANG ZOEKEN	67
7.2	AANVANG EN DUUR VAN DE ZOEKTOCHT BIJ ALLEENSTAANDE MAMA'S	67
7.2.1	<i>Aanvang van de zoektocht</i>	68
7.2.2	<i>Duur van de zoektocht: hoe lang duurt het om opvang te vinden?</i>	69
7.2.3	<i>Aanvang & duur van de zoektocht</i>	69
7.2.4	<i>Duur van de zoektocht in relatie tot de profielkenmerken van de alleenstaande mama's</i>	71
7.2.4.1	Het opleidingsniveau en de duur van de zoektocht.....	71
7.2.4.2	De werksituatie en duur van de zoektocht	72
7.3	BREEDTE VAN DE ZOEKTOCHT	73
7.3.1	<i>De gebruikte kanalen</i>	73
7.3.2	<i>Hoeveel opvangplaatsen worden gecontacteerd?</i>	74
7.3.3	<i>Aantal wachtlijsten per alleenstaande mama?</i>	75
7.4	KWALITEITSCRITERIA BIJ DE ZOEKTOCHT	76
7.4.1	<i>Kwaliteitscriteria algemeen</i>	76
7.4.2	<i>Belang van inkomensgerelateerde tarieven (IGT)</i>	78
7.4.2.1	Belang van inkomensgerelateerde opvang en werk	79
7.4.2.2	Belang van inkomensgerelateerde opvang en inkomen	80
8	RESULTAAT VAN DE ZOEKTOCHT VAN ALLEENSTAANDE MAMA'S	81
8.1	ALLEENSTAANDE MAMA'S: IS ER OPVANG GEVONDEN? AANTAL STARTPLAATSEN? WELK SOORT OPVANG?	81
8.1.1	<i>Is er opvang gevonden?</i>	81
8.1.2	<i>Op hoeveel plaatsen kon men starten met kinderopvang?</i>	82
8.1.3	<i>Naar welk soort opvang?</i>	83
8.1.4	<i>Voorrangsbeleid?</i>	84
8.2	BETAALBAARHEID VAN DE GEVONDEN OPVANG BIJ ALLEENSTAANDE MAMA'S	85
8.2.1	<i>Prijzen van de kinderopvang</i>	85

8.2.2	<i>Aanbod Inkomensgerelateerde tarieven (IGT)</i>	86
8.2.3	<i>Gebruik inkomensgerelateerde tarieven (IGT)</i>	87
8.2.4	<i>Betaalde prijs per volledige dagopvang</i>	88
8.3	OPVANG OP MAAT VAN DE ALLEENSTAANDE MAMA'S?	89
8.3.1	<i>Geschikte opvang</i>	89
8.3.2	<i>Bereikbaarheid</i>	90
8.3.3	<i>Openingsuren</i>	91
8.3.4	<i>Kwaliteit</i>	92
8.3.4.1	Vriendelijkheid van het onthaal	92
8.3.4.2	Responsiviteit van het onthaal	93
8.3.4.3	Zorgaanbod	94
8.4	VERGELIJKING VAN DE TEVREDENHEID OVER EEN AANTAL KARAKTERISTIEKEN VAN DE GEVONDEN OPVANGPLAATS(EN) BIJ DE ALLEENSTAANDE MAMA'S TEGENOVER DE GLOBALE RESPONDENTENGROEP	95
9	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	96
9.1	PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN	96
9.2	VERLOOP VAN DE ZOEKTOCHT	97
9.3	RESULTAAT VAN DE ZOEKTOCHT	98
10	AANDACHTSPUNTEN	100
10.1	INLEIDING	100
10.2	SPECIFIEKE AANDACHTSPUNTEN	101
10.2.1	<i>Aangepaste kinderopvang in functie van behoefte</i>	101
10.2.2	<i>Gelijke toegang</i>	102
10.2.3	<i>Transparante en voldoende informatie</i>	103
10.2.4	<i>Realisatie van de pedagogische functie vanuit een participatief perspectief</i>	103
10.2.5	<i>Professionele omkadering</i>	104
11	BIJLAGEN	105
11.1	BIJLAGE 1: DE VRAGENLIJST	105
11.2	BIJLAGE 2: PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN IN HET ALGEMEEN	113
11.2.1	<i>Geslacht</i>	113
11.2.2	<i>Gezinssituatie</i>	113
11.2.3	<i>Opleidingsniveau</i>	113
11.2.4	<i>Tewerkstelling</i>	113
11.2.5	<i>Inkomen</i>	114
11.2.6	<i>Gezinssamenstelling</i>	114
11.2.7	<i>Woonplaats</i>	114

Lijst der figuren

FIGUUR 1: RESPONDENTEN V/M	13
FIGUUR 2 GESLACHT & OPLEIDINGSNIVEAU	14
FIGUUR 3 GESLACHT & TEWERKSTELLINGSSITUATIE	15
FIGUUR 4 GESLACHT & GEZINSSAMENSTELLING	16
FIGUUR 5 GESLACHT & SAMENWONINGSTYPE	16
FIGUUR 6 INKOMENSDISTRIBUTIE VAN DE OPVANGZOEKENDEN & GESLACHT	17
FIGUUR 7 VLAAMS GEWEST: SAMENWONINGSTYPE GEZINNEN MET KINDEREN.....	18
FIGUUR 8 VLAAMS GEWEST: ALLEENSTAANDEN MET KINDEREN <18JR-2014.....	19
FIGUUR 9 SAMENWONINGSTYPE & OPLEIDINGSNIVEAU VAN OPVANGZOEKENDEN	19
FIGUUR 10 SAMENWONINGSTYPE & TEWERKSTELLINGSSITUATIE VAN KINDEROPVANGZOEKENDEN	20
FIGUUR 11 AANTAL KINDEREN IN HET GEZIN VAN KINDEROPVANGZOEKENDEN	21
FIGUUR 12 SAMENWONINGSTYPE & GEZINSKOMEN VAN KINDEROPVANGZOEKENDEN.....	22
FIGUUR 13 ALLEENSTAANDE MAMA'S & OPLEIDING	24
FIGUUR 14 ALLEENSTAANDE MAMA'S & TEWERKSTELLING	25
FIGUUR 15 ALLEENSTAANDE MAMA'S & GEZINSSAMENSTELLING	26
FIGUUR 16 ALLEENSTAANDE MAMA'S & INKOMEN	27
FIGUUR 17 AANTAL KINDEREN VOOR WIE OPVANG WORDT GEZOCHT	28
FIGUUR 18 HOEVEEL MAANDEN VÓÓR DE GEWENSTE STARTDATUM IS DE ZOEKTOCHT BEGONNEN.	29
FIGUUR 19 DUUR VAN DE ZOEKTOCHT	30
FIGUUR 20 AANVANG & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT.....	31
FIGUUR 21 GESLACHT & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT	32
FIGUUR 22 SAMENWONINGSTYPE & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT	33
FIGUUR 23 OPLEIDINGSNIVEAU & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT	34
FIGUUR 24 DE WERKSITUATIE & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT.....	35
FIGUUR 25 MEEST GEBRUIKTE KANALEN (MEERDERE ZIJN MOGELIJK) VOOR DE ZOEKTOCHT	36
FIGUUR 26 AANTAL GECONTACTEERDE OPVANGPLAATSEN	38
FIGUUR 27 AANTAL WACHTLIJSTEN PER KINDEROPVANGZOEKENDE.....	39
FIGUUR 28 BELANGRIJKSTE EIGENSCHAPPEN VAN DE OPVANGPLAATS TIJDENS DE ZOEKTOCHT (GEWOGEN GEMIDDELDE)	40
FIGUUR 29 EIGENSCHAPPEN VAN DE OPVANGPLAATS: RANGSCHIKKING VOLGENS BELANGRIJKHEID	41
FIGUUR 30 BELANG VAN INKOMENSGERELATEERD TARIEF BIJ DE ZOEKTOCHT.....	44
FIGUUR 31 HET BELANG VAN INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN & SAMENWONINGSTYPE.....	45
FIGUUR 32 HET BELANG VAN INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN & WERK.....	46
FIGUUR 33 HET BELANG VAN INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN & INKOMENSCATEGORIE.....	47
FIGUUR 34 OPVANGZOEKERS DIE OPVANG GEVONDEN HEBBEN	49
FIGUUR 35 AANTAL STARTPLAATSEN	50
FIGUUR 36 VERDELING OVER KINDEROPVANGTYPE.....	51
FIGUUR 37 GEBRUIK VAN HET VOORRANGSBELEID	53
FIGUUR 38 TEVREDENHEID OVER DE PRIJZEN.....	54
FIGUUR 39 IS ER EEN TARIEF DAT REKENING HOUDT MET HET INKOMEN MOGELIJK?.....	55
FIGUUR 40 GEBRUIK VAN IGT	56
FIGUUR 41 IGT & TEVREDENHEID VAN DE PRIJZEN	57
FIGUUR 42 BETAALDE PRIJS PER VOLLEDIGE DAGOPVANG	58
FIGUUR 43 TEVREDENHEID OVER DE BETAALDE PRIJS	58
FIGUUR 44 GESCHIKTE OPVANG OF NIET?.....	59
FIGUUR 45 BEREIKBAARHEID VAN DE GEVONDEN OPVANG	61
FIGUUR 46 OPENINGSUREN VAN DE GEVONDEN OPVANG.....	62
FIGUUR 47 VRIENDELIJKHEID VAN HET ONTHAAL	63
FIGUUR 48 RESPONSIVITEIT VAN HET ONTHAAL	64
FIGUUR 49 TEVREDENHEID OVER HET ZORGAANBOD	65
FIGUUR 50 AANTAL KINDEREN VOOR WIE ALLEENSTAANDE MAMA'S OPVANG ZOEKEN	67
FIGUUR 51 HOEVEEL MAANDEN VOOR DE GEWENSTE STARTDATUM IS DE ZOEKTOCHT BEGONNEN (ALLEENSTAANDE MAMA'S).....	68
FIGUUR 52 DUUR VAN DE ZOEKTOCHT (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	69

FIGUUR 53 AANVANG & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	70
FIGUUR 54 OPLEIDING & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	71
FIGUUR 55 DE WERKSITUATIE & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT BIJ ALLEENSTAANDE MAMA'S.....	72
FIGUUR 56 MEEST GEBRUIKTE KANALEN (MEERDERE ZIJN MOGELIJK) VOOR DE ZOEKTOCHT BIJ ALLEENSTAANDE MAMA'S	73
FIGUUR 57 AANTAL GECONTACTEERDE OPVANGPLAATSEN DOOR ALLEENSTAANDE MAMA'S.....	74
FIGUUR 58 AANTAL WACHTLIJSTEN PER ALLEENSTAANDE MAMA	75
FIGUUR 59 BELANGRIJKSTE EIGENSCHAPPEN VAN DE OPVANGPLAATS TIJDENS DE ZOEKTOCHT (GEWOGEN GEMIDDELDE) BIJ ALLEENSTAANDE MAMA'S	76
FIGUUR 60 EIGENSCHAPPEN VAN DE OPVANGPLAATS: RANGSCHIKKING VOLGENS BELANGRIJKHEID (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	77
FIGUUR 61 BELANG VAN INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN BIJ DE ZOEKTOCHT (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	78
FIGUUR 62 HET BELANG VAN INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN & WERK (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	79
FIGUUR 63 HET BELANG VAN INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN & INKOMENSCATEGORIE (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	80
FIGUUR 64 ALLEENSTAANDE MAMA'S DIE OPVANG GEVONDEN HEBBEN	82
FIGUUR 65 AANTAL STARTPLAATSEN (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	82
FIGUUR 66 VERDELING OVER KINDEROPVANGTYPE (ALLEENSTAANDE MAMA'S).....	83
FIGUUR 67 GEBRUIK VAN HET VOORRANGSBELEID (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	84
FIGUUR 68 TEVREDENHEID OVER DE PRIJZEN (ALLEENSTAANDE MAMA'S).....	85
FIGUUR 69 IS ER EEN TARIEF DAT REKENING HOUDT MET HET INKOMEN MOGELIJK? (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	86
FIGUUR 70 GEBRUIK IGT (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	87
FIGUUR 71 IGT & TEVREDENHEID VAN DE PRIJZEN (ALLEENSTAANDE MAMA'S).....	87
FIGUUR 72 BETAALDE PRIJS PER VOLLEDIGE DAGOPVANG (ALLEENSTAANDE MAMA'S).....	88
FIGUUR 73 GESCHIKTE OPVANG OF NIET? (ALLEENSTAANDE MAMA'S).....	89
FIGUUR 74 BEREIKBAARHEID VAN DE GEVONDEN OPVANG (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	90
FIGUUR 75 OPENINGSUREN BIJ DE GEVONDEN OPVANG (ALLEENSTAANDE MAMA'S).....	91
FIGUUR 76 VRIENDELIJKHEID VAN HET ONTHAAL (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	92
FIGUUR 77 RESPONSIVITEIT VAN HET ONTHAAL (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	93
FIGUUR 78 TEVREDENHEID OVER HET ZORGAANBOD (ALLEENSTAANDE MAMA'S)	94

Lijst der tabellen

TABEL 1 ALLEENSTAANDE MAMA'S EN PAPA'S	23
TABEL 2 REDENEN OM BEROEP TE DOEN OP INFORMELE OPVANG	52
TABEL 3 EIGENSCHAPPEN DIE MEN MISTE IN DE OPVANG.....	60
TABEL 4 TEVREDENHEID OVER DE KARAKTERISTIEKEN VAN DE OPVANGPLAATS(EN)	66
TABEL 5 TEVREDENHEID ('MEESTAL WEL') OVER DE KARAKTERISTIEKEN VAN DE OPVANGPLAATS (GLOBAAL & ALLEENSTAANDE MAMA'S) 95	95
TABEL 6 PROFIELKENMERKEN GLOBALE RESPONDENTENGROEP & ALLEENSTAANDE MAMA'S	96
TABEL 7 GESLACHT VAN DE KINDEROPVANGZOEKENDEN	113
TABEL 8 GEZINSSITUATIE VAN DE KINDEROPVANGZOEKENDEN.....	113
TABEL 9 OPLEIDINGSNIVEAU VAN DE KINDEROPVANGZOEKENDEN	113
TABEL 10 TEWERKSTELLINGSSITUATIE VAN DE KINDEROPVANGZOEKENDEN	113
TABEL 11 GEZINSINKOMEN VAN DE KINDEROPVANGZOEKENDEN	114
TABEL 12 GEZINSSAMENSTELLING VAN DE KINDEROPVANGZOEKENDEN	114
TABEL 13 WOONPLAATS – VLAANDEREN VAN DE KINDEROPVANGZOEKENDEN.....	114

Bibliografie

- Cantillon, Bea, en anderen. „Armoede, de druk op de sociale minima en de dualisering in de samenleving.” *Armoede in België - Jaarboek 2015*, 2015: 215-238.
- Dierickx, Danielle, Pieter Raeymaeckers, en Joke van der Burg. *Armoede en sociale uitsluiting - Jaarboek 2015*. Leuven: Acco, 2015.
- EP, Policy Department C. *Barcelona Targets Revisited*. Brussels: European Parlement, Policy Departement C - Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Gender Equality, 2013.
- Glorieux, Ignace, en anderen. *België geklokt. Resultaten van het Belgisch tijdsbestedingsonderzoek 2013 (TBO'13)*. Brussel: Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep. Brussel: Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep, 2015/35.
- IPSOS. *Project kinderopvangzoeker en lokaal loket kinderopvang*. Stad Antwerpen, 2015.
- KIDDO. „Sociale functie van de kinderopvang. Het gaat soms om details die eigenlijk geen details zijn.” *KIDDO* nr.3 (2015): pp. 20-22.
- Kind&Gezin. *Brochure inkomenstarief voor ouders*. (januari 2016). www.kindengezin.be.
- . *Brochure voorrangregels*. (2015). www.kindengezin.be.
- Kind&Gezin. *Het Kind in Vlaanderen 2014*. Brussel: Kind en Gezin, 2015.
- Kind&Gezin. *Jaarverslag 2014*. Brussel: Kind en Gezin, (2015).
- Lahaye, Willy, Isabelle Pannecoucke, Jan Vranken, Ronan Van Rossem, en (eds.). *Armoede in België - Jaarboek 2015*. Gent: Academia Press, 2015.
- MAS. *Analyse van het zoekproces van ouders naar een voorschoolse kinderopvangplaats*. Leuven: Kind en Gezin, 2007.
- Peeters, Jan. *De warme professional. Begeleid(st)ers kinderopvang construeren professionaliteit*. Gent: Academia Press, 2008.
- Peeters, Jan, en Hester Hulpia. „Kinderopvang en kleuterschool als basis voor het levenslang leren. Resultaten van het onderzoek naar het effectief gebruik van kinderopvang en kleuterschool in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.” *Extra nummer Kinderen in Europa*, 2015: 8-9.
- Schockaert, Hilde. „Het Opstapje. Toegankelijke kinderopvang, een recht voor iedereen, of hoe de sociale functie van de kinderopvang doelmatig kan worden ingezet in de strijd tegen (kans)armoede.” *Tijdschrift voor Welzijnswerk* jg. 38, nr. 339 (mei 2014): pp. 17-22.
- Steunpunt. *Publieke diensten en armoede*. Tweejaarlijks verslag 2014-2015, Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting, (2016).
- Van Peer, Christine. „De combinatie van arbeid en gezin bij eenoudergezinnen: strategieën en valkuilen.” In *SVR-Studie: Arbeid en Gezin: een paar apart*, door Lieve Vanderleyden en Marc Callens (red.), 65-106. Brussel: Studiedienst Vlaamse Regering, 2015/1.
- Vanpée, Karlien, Leen Sannen, en Georges Hedebouw. *Kinderopvang in Vlaanderen. Gebruik, keuze van de opvangvorm en evaluatie door de ouders*. Leuven: HIVA, 2000.
- Vrouwenraad. „Kinderopvang in Vlaanderen.” 2015. www.vrouwenraad.be.

1 WOORD VOORAF

Betaalbare, toegankelijke en kwalitatieve kinderopvang is voor de Vrouwenraad van primordiaal belang. De sector bevindt zich bovendien in een hervormingsfase en we kregen dan ook heel wat signalen binnen van bezorgde ouders. Reden genoeg om eind 2015 een digitale bevraging op te starten over de zoektocht naar geschikte kinderopvang voor kinderen tussen 0 en 3 jaar. We wilden weten hoe jonge ouders het zoektraject ervaren en waar precies de knelpunten liggen. We focusten vooral op de ervaringen en noden van alleenstaande moeders. De respons was enorm, op korte tijd kregen we bijna 1000 reacties binnen. De verwerking nam heel wat tijd in beslag maar we zijn trots op de resultaten die in dit rapport worden gepresenteerd. De conclusies van de enquête leidden tot een reeks aandachtspunten voor het beleid om van kinderopvang in Vlaanderen een echt recht te maken.

In de begeleidende stuurgroep zetelden onze lidorganisaties Liberale Vrouwen (Aviva Dierckx), VIVA-SVV (Britt Van Oost), ABVV-vrouwen (Fien Adriaens), ACV-vrouwen (Karen Eloot) en ACLVB-vrouwen (Veronique Welkenhuysen).

Naast onze eigen leden hebben heel wat middenveldorganisaties zich ingezet om de oproep te verspreiden, onder meer via de sociale media: de Gezinsbond, Kind en Gezin, de mutualiteiten en de vakbonden, de OCMW's, het Netwerk tegen Armoede, Tracé Brussel, de VDAB, de VVSG, BON (Brussels Onthaal Nieuwkomers) en de kinderopvangdiensten die zich richten op kwetsbare groepen. Dankzij het engagement van al deze mensen lag het aantal respondenten erg hoog.

Het rapport zelf kwam tot stand dankzij de medewerking en vrijwillige inzet van Staf Cools, senior consultant Thetis Organisation Partners en Gert Verdonck, onderzoeker SERV. Staf en Gert deden dit in eigen naam, waarvoor onze oprechte dank. Dank ook aan Katelijne De Brabandere, educatief medewerker VCOK die het rapport met een kritische blik heeft nagelezen.

Veel leesgenot!

Magda De Meyer

Voorzitter Vrouwenraad

2 INLEIDING

De Vrouwenraad volgt de problematiek van de kinderopvang al jarenlang van dichtbij op. Betaalbare, toegankelijke en kwalitatieve kinderopvang is voor de Vrouwenraad prioritair. Effectieve toegang tot kinderopvang is een spil van de emancipatie en de gelijke kansen v/m in het algemeen en van moeders in het bijzonder. Verschillende studies tonen immers aan dat kwaliteitsvolle kinderopvang een positief effect heeft op de tewerkstellingsgraad van vrouwen. Bovendien is het algemeen aanvaard dat kwaliteitsvolle kinderopvang naast een economische ook een pedagogische en sociale functie heeft en een meerwaarde is voor de ontwikkeling van kinderen, vooral voor kinderen uit gezinnen in armoede. Omdat er vanuit de opvangzoekenden signalen kwamen dat er op dit moment onvoldoende flexibele opvang voorhanden is, heeft de Vrouwenraad een beperkte enquête opgezet om de knelpunten in de zoektocht op te sporen. Daarenboven zit het nieuwe decreet volop in een operationele fase en kunnen deze resultaten informatie leveren voor eventuele bijsturing.

Bij deze rapportering wordt eerst de onderzoeksmethode toegelicht en het profiel van de respondenten geschetst. Op basis van de resultaten van de enquête brengen we vervolgens het verloop en het resultaat van de zoektocht in beeld met specifieke aandacht voor de kwetsbare groep van alleenstaande vrouwen.

Een genderanalyse behoorde niet tot de scope van de onderzoeksvraag. Het profiel van de respondenten is in kaart gebracht op basis van geslacht en er is vastgesteld dat de socio-demografische profielen van de mannen en vrouwen in ons onderzoek sterk gelijklopend zijn. Het gaat hoofdzakelijk over hogeropgeleide, werkende en samenwonende opvangzoekenden. Opmerkelijke profielverschillen vinden we echter wel voor de groep alleenstaande mama's, waardoor in dit rapport de focus kwam te liggen op deze groep in het bijzonder en niet op genderverschillen in het algemeen.

Dit onderzoek gaat over de zoektocht naar geschikte kinderopvang voor kinderen van 0 tot 3 jaar. Deze zoektocht begint een tijd vóór de gewenste startdatum, en eindigt met de keuze van geschikte opvang.

Met betrekking tot de zoektocht onderzoeken we de volgende kenmerken:

- Aanvang van de zoektocht
- Duur van de zoektocht
- Breedte van de zoektocht (aantal gecontacteerde opvangplaatsen, aantal wachtlijsten)
- Gebruikte kanalen tijdens de zoektocht

Met betrekking tot de 'geschiktheid' van de opvang onderzoeken we de volgende criteria:

- Bereikbaarheid
- Betaalbaarheid
- Beschikbaarheid (openingsuren)
- Kwaliteit

De structuur van dit enquêterapport is als volgt:

Na de beschrijving van de onderzoeksmethode in hoofdstuk 3 gaan we in hoofdstuk 4 over naar het profiel van de respondenten. Hierbij maken we een onderscheid tussen de globale respondentengroep en de alleenstaande ouders/mama's.

In de daaropvolgende hoofdstukken (5-6-7-8) onderzoeken we het verloop van de zoektocht en het resultaat ervan, zowel voor de globale respondentengroep als voor de alleenstaande mama's.

In hoofdstuk 9 geven we een aantal samenvattende conclusies weer. Ten slotte formuleren we in hoofdstuk 10 een aantal aandachtspunten voor het beleid.

3 ONDERZOEKSMETHODE

Er werd gekozen voor een overwegend gesloten vragenlijst. Hierin bevragen we enkele interessante profielkenmerken van de zoekenden en peilen we naar de ervaringen tijdens de zoektocht naar geschikte en kwaliteitsvolle kinderopvang. De vragenlijst bevat ook vier open vragen naar verduidelijkingen bij de gesloten vragen, dit om aanvullende informatie te verkrijgen en om de respondenten de mogelijkheid te geven persoonlijke ervaringen mee te delen. De vragenlijst is opgenomen als bijlage (11.1.).

De vragenlijst werd vooraf voor toetsing en testing doorgestuurd naar relevante sociale organisaties die dicht bij de problematiek staan (o.a. de Gezinsbond, het Netwerk tegen Armoede en via de leden van de begeleidende werkgroep bij het onderzoek).

Voor de verspreiding van de oproep werd een advertentietekst opgesteld die de aangesloten verenigingen van de Vrouwenraad en andere organisaties konden gebruiken ter publicatie via hun gebruikelijke kanalen (magazines, website, nieuwsbrieven, Facebook, Twitter). Onder onze leden bevinden zich ook vrouwenorganisaties die zelf kinderopvang aanbieden.

Deze open oproep was rechtstreeks gericht naar de kinderopvangzoekenden, maar werd ook indirect binnen de sector zelf (kinderopvangvoorzieningen) verspreid via de medewerking van een ruim aantal organisaties, zoals bijvoorbeeld Kind en Gezin en VVSG. De organisaties die meewerkten aan de verspreiding van de oproep zijn de volgende:

- Gezinsbond
- Kind en Gezin
- mutualiteiten
- OCMW's
- Netwerk tegen Armoede
- Tracé Brussel
- VDAB
- VVSG
- vakbonden
- Brussels Onthaal Nieuwkomers
- kinderopvangdiensten die zich richten naar kwetsbare groepen

Hierdoor werd een ruim publiek aangesproken met het oog op een maximale bereikbaarheid van meer kwetsbare groepen.

De enquêtes werden uitgezet via twee verzamelprogramma's van Survey Monkey:

- een weblink op de website van de Vrouwenraad
- een Facebooklink

Daarnaast werd een beroep gedaan op de digitale ondersteuning van andere organisaties.

De respondenten zijn personen die betaalde kinderopvang zoeken of gezocht hebben tijdens het voorbije jaar en dit voor een kind of kinderen onder de drie jaar. In dit onderzoek ligt het accent op de zoektocht en niet zozeer op de zoeker. Het gaat dus om de zoektocht naar opvang in een kinderdagverblijf (groepsopvang) of bij een onthaalouder (kinderbegeleider in de gezinsopvang)¹. De enquête kon ingevuld worden tussen 15 september en 15 november 2015.

De vragenlijst werd ingevuld door 976 personen. We hebben via de keuze van onze verspreidingskanalen ook geprobeerd om sociaal kwetsbare groepen te bereiken, onder andere door te zoeken naar begeleiding bij het

¹ In het kaderdecreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters wordt het formele kinderopvanglandschap opgedeeld in twee soorten opvangvormen nl. gezinsopvang (werd vroeger 'onthaalouder' genoemd) en groepsopvang (werd vroeger 'kinderdagverblijf' genoemd). Het onderscheid tussen de soorten opvang wordt bepaald door de grootte van de opvang, de locatie, het aantal op te vangen kinderen en het aantal kinderen per begeleider. (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)) pp. 43-44)

invullen van de enquête, wat helaas maar beperkt gerealiseerd kon worden. Er waren te weinig middelen om mondelinge enquêteurs in te schakelen.

We kunnen besluiten dat de respons op de open oproep goed was, zeker gezien de beperkte duur van de invulperiode en de middelen die hiervoor ingezet konden worden. We kunnen dan ook stellen dat de inzet van de vele verenigingen die meehielpen aan de verspreiding meer dan behoorlijk beloond werd.

De hoge responsgraad laat toe om specifieke groepen apart te analyseren. De analyse in dit rapport kan zich daarom toespitsen op enerzijds de algemene drempels in de zoektocht naar kinderopvang en anderzijds op de specifieke problemen voor de alleenstaande mama's. We zullen deze groep vergelijken met de globale respondentengroep. We maken geen vergelijking tussen de alleenstaande papa's en mama's omdat we over onvoldoende mannelijke alleenstaande respondenten beschikken.

Voor de profielvariabelen hebben we ons beperkt tot variabelen die eenduidig meetbaar en relevant kunnen zijn voor de onderzoeksvraag, namelijk de zoektocht naar kinderopvang. Het onderzoek is bijvoorbeeld niet toegespitst op etniciteit maar wel op de meetbare socio-demografische verschillen die van belang kunnen zijn in de zoektocht naar betaalde kinderopvangvoorzieningen. Een diepgaande analyse van de gebruiker, met aandacht voor het samenspel van verschillende variabelen zoals bijvoorbeeld geslacht, leeftijd, etniciteit, woonplaats enz., ligt buiten het bestek van dit onderzoek.

Waar mogelijk hebben we de resultaten van de globale respondentengroep vergeleken met een studie uit 2007 in opdracht van Kind en Gezin die handelde over de zoektocht van ouders naar een voorschoolse kinderopvangplaats (MAS 2007). Deze vergelijking is om twee redenen interessant. Ten eerste zien we sterke overeenkomsten tussen de profielkenmerken van beide respondentengroepen, wat de representativiteit een zekere basis geeft. Ten tweede laat deze vaststelling toe om de resultaten van beide enquêtes te vergelijken. Merk op dat het hier over een tijdspanne van bijna tien jaar gaat.

4 PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN

De algemene kenmerken van de respondenten worden hier kort weergegeven.

Details over de profielkenmerken naar geslacht en samenwoningstype worden meer uitgebreid beschreven. We gaan hier dieper op in omdat we naast de algemene analyse speciaal focussen op alleenstaande mama's. We kunnen echter geen vergelijking maken tussen alleenstaande papa's en mama's omdat we over onvoldoende mannelijke respondenten beschikken die alleenstaand zijn.

976 personen hebben de vragenlijst ingevuld.

Hoewel de responsgraad goed is, is de meest kwetsbare doelgroep minder vertegenwoordigd. De overgrote meerderheid heeft een gezinsinkomen van meer dan 2.000 euro. Van de 976 respondenten heeft 161 een inkomen van minder dan 2.000 euro, waardoor we een analyse kunnen maken van de specifieke knelpunten van de meest kwetsbare kinderopvangzoekers in de zoektocht naar kinderopvang. De oorzaken voor onze lagere respons bij meer kwetsbare groepen zijn divers. Factoren die zeker een rol spelen zijn: het opleidingsniveau, het al dan niet werken en het gebruik van kinderopvang. Uiteraard spelen ook methodologische factoren een rol zoals bijvoorbeeld het niet kunnen inzetten van mondelinge enquêteurs, wat zeker een drempelverlagend effect zou gehad hebben op de deelname van vaders en moeders uit kwetsbare groepen. Vanuit de wetenschap dat kinderen van kansarme groepen moeilijker de weg vinden naar kinderopvang kunnen we er toch van uitgaan dat hoger opgeleiden en werkenden een hogere responsgraad vertonen aangezien ze ook meer dan gemiddelde gebruikers zijn van kinderopvang.²

4.1 ALGEMENE KENMERKEN

Wat betreft de samenstelling van de globale respondentengroep kunnen we noteren dat: 89% van de respondenten vrouw is en 11% man; 91,19% van de respondenten hebben een partner waarmee ze samenwonen en 8,81% zijn alleenstaand; een belangrijke meerderheid (75,85%) een diploma hoger onderwijs of meer heeft en ook een ruime groep (83,35%) een maandelijks gezinsinkomen heeft van 2000 euro of meer en werkend zijn (92,11%).

De kinderopvangzoekenden hebben meestal één of twee kinderen (85,86%), met de klemtoon op één kind (48,26%) en 37,6% heeft twee kinderen. Van de respondenten heeft 10,55% drie kinderen en 3,58% heeft vier of meer kinderen. Op Vlaams niveau hebben alle gezinnen³ gemiddeld één of twee kinderen (68,9%), (Kind&Gezin, Het Kind in Vlaanderen 2014 2015)⁴ maar met de klemtoon op twee kinderen (47,9%) i.p.v. op één kind (21%).

Hoewel het hier gaat om een open oproep tot deelname aan een enquête, hebben we toch in de mate van het mogelijke vergelijkingen gemaakt met het gevoerde onderzoek door Kind en Gezin (2007) (MAS 2007) en ander relevant cijfermateriaal. Naast de kenmerken van het profiel van de respondenten hebben we bij het verloop van de zoektocht vastgesteld dat er sterke gelijkenissen zijn met dit onderzoek. Dit betekent dat de populatie in dit onderzoek dicht staat bij de populatie van het onderzoek van Kind en Gezin (2007).⁵

4.2 GESLACHT

89% van de respondenten is vrouw en 11% man. 1 persoon maakt gebruik van de mogelijkheid 'ander'.

Gezien het hoge percentage van de respondenten vrouw is mogen we veronderstellen dat de zoektocht naar kinderopvang vooral door vrouwen gebeurt. Ook op basis van het tijdbestedingsonderzoek (Glorieux en anderen 2015/35) zien we dat het traditionele rollenpatroon de taakverdeling tussen mannen en vrouwen nog altijd sterk domineert. Mannen besteden gemiddeld 7 uur per week meer aan betaalde arbeid, terwijl vrouwen 8u35' meer aan

² Kinderen die in een kansarm gezin leven, maken in mindere mate gebruik van formele en/of informele kinderopvang. Bijna 7 op de 10 kinderen van 3 maanden tot 3 jaar maken regelmatig gebruik van formele kinderopvang (beroepsmatig en tegen betaling) en/of informele opvang (die opgenomen wordt door grootouders, vrienden, familie, ...). (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)) p. 37

³ Dus ook de gezinnen die géén kinderopvang zoeken.

⁴ (Kind&Gezin, Het Kind in Vlaanderen 2014 2015) tabel 2.4 p. 52

⁵ In het onderzoek van Kind en Gezin werd een steekproef samengesteld op basis van ouders die zich registreerden bij erkende opvangplaatsen; er werden 1048 enquêtes ingevuld ((MAS 2007) p. 10

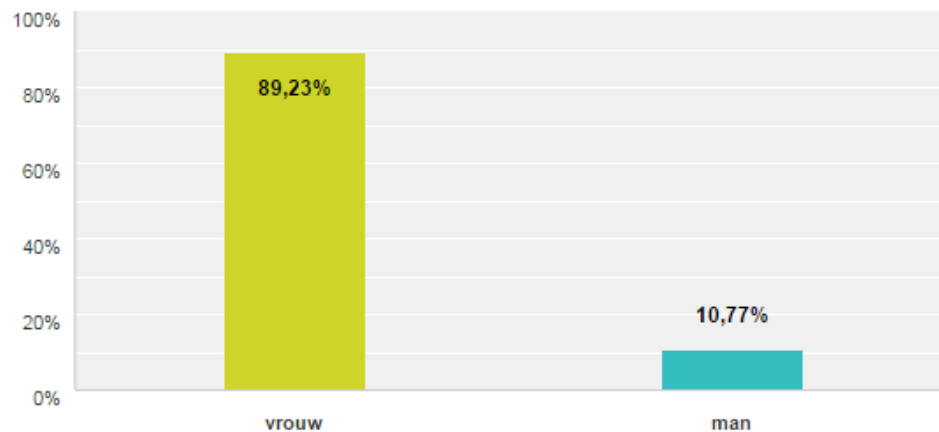
huishoudelijk werk en ruim 1u15' meer tijd aan kinderopvang & opvoeding besteden. Of de zoektocht naar kinderopvang in dit huishoudelijk werk is inbegrepen zou door onderzoek kunnen blootgelegd worden. Onze data suggereren dit alvast.

Vermelden we hier ook dat 92% van de respondenten werkend zijn (zie 4.2.3 Geslacht & tewerkstellingsituatie). Zowel bij vrouwen als mannen ligt de werkzaamheidsgraad in dit onderzoek zeer hoog.

Hierna bekijken we het geslacht van de respondenten in functie van de andere profielkenmerken.

4.2.1 GESLACHT ALGEMEEN

In ons onderzoek namen 870 vrouwen (89%) en 105 mannen (11%) deel. Vermits slechts één enkele persoon gebruik maakt van de mogelijkheid 'ander' kan hier geen aparte categorie van gemaakt worden.

Antwoordkeuzen	Reacties	
vrouw	89,23%	870
man	10,77%	105
Totaal		975

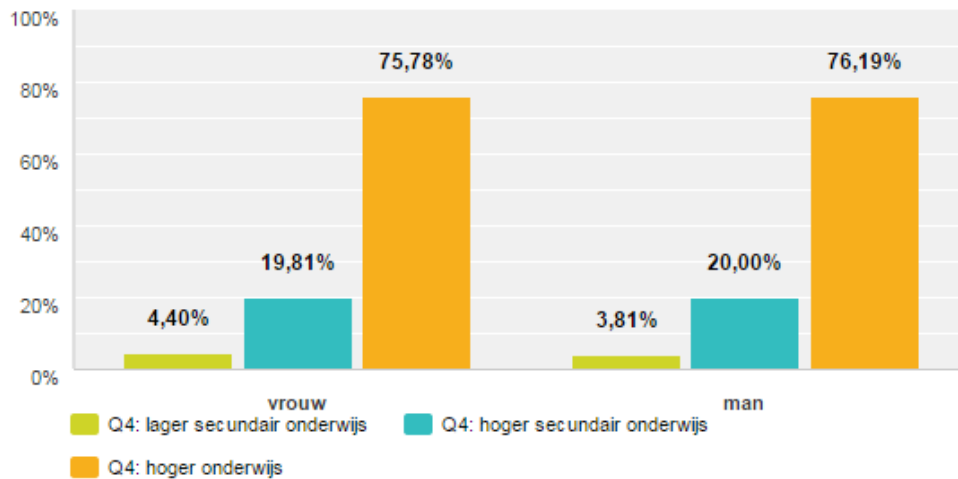
Figuur 1: Respondenten V/M

Een vergelijking van de globale respondentengroep op basis van geslacht met het onderzoek van Kind en Gezin (MAS 2007)⁶ uit 2007 is niet mogelijk omdat zij hun respondentengroep globaal analyseren als 'ouders' (1048 respondenten), zonder systematische vermelding van het geslacht.

⁶ (MAS 2007) pp. 8-11

4.2.2 GESLACHT & OPLEIDINGSNIVEAU

Op gebied van opleidingsniveau zien we vergelijkbare verhoudingen tussen vrouwen en mannen.

	Q4: lager secundair onderwijs	Q4: hoger secundair onderwijs	Q4: hoger onderwijs	Totaal
vrouw	4,40% 38	19,81% 171	75,78% 654	89,15% 863
man	3,81% 4	20,00% 21	76,19% 80	10,85% 105
Totale aantal respondenten	42	192	734	968

Figuur 2 Geslacht & opleidingsniveau

'Q' in de figuur verwijst naar het nummer van de vraag (question) in de enquête.⁷

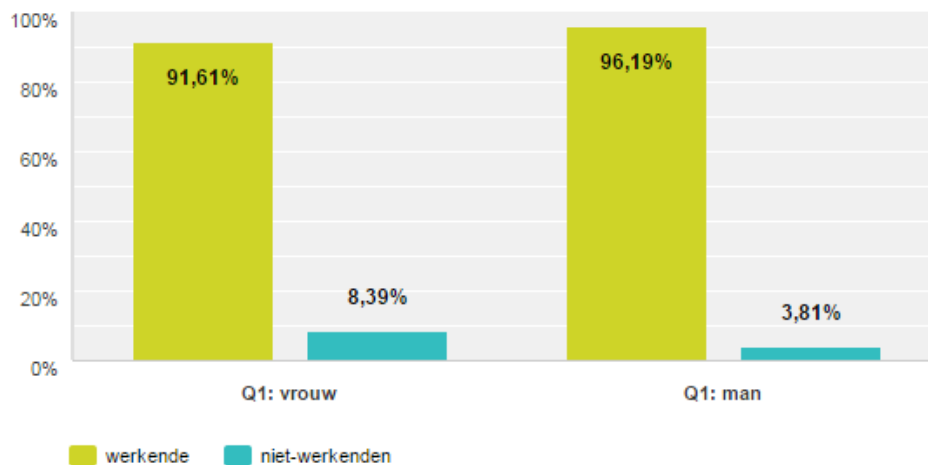
Op gebied van opleidingsniveau en geslacht kunnen deze gegevens wel vergeleken worden met het onderzoek van Kind en Gezin (MAS 2007)⁸: Daar zien we dat 70,9% van de bevroegde moeders en 68,4% van de bevroegde vaders hoger onderwijs hebben gevolgd. Onze resultaten liggen in dezelfde lijn, het percentage hooggeschoolde opvangzoekende mannen (76,19%) is lichtjes hoger dan het percentage hooggeschoolde opvangzoekende vrouwen (75,78%), maar het verschil is verwaarloosbaar.

⁷ Ook in andere figuren in dit rapport wordt soms verwezen naar het nummer van de vraagstelling (Q).

⁸ (MAS 2007) p.11

4.2.3 GESLACHT & TEWERKSTELLINGSSITUATIE

We zien verschillen in de tewerkstellingssituatie van opvangzoekende vrouwen en mannen.

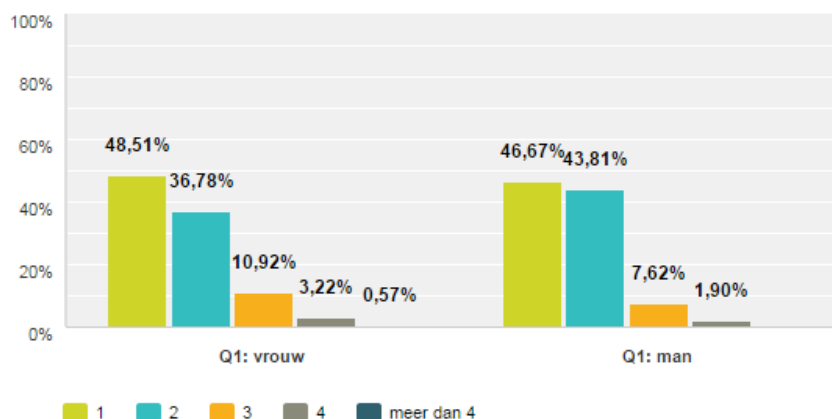
	werkende	niet-werkenden	Totaal
Q1: vrouw	91,61% 797	8,39% 73	89,23% 870
Q1: man	96,19% 101	3,81% 4	10,77% 105
Totale aantal respondenten	898	77	975

Figuur 3 Geslacht & tewerkstellingssituatie

Mannen zijn verhoudingsgewijs meer 'werkend' dan de vrouwen (96,19% tegenover 91,61%) en er zijn dubbel zo veel niet-werkende vrouwen dan niet-werkende mannen (8,39% tegenover 3,81%). De absolute cijfers voor de niet-werkende mannen zijn echter te klein om een betrouwbare vergelijking te maken.

4.2.4 GESLACHT & GEZINSSAMENSTELLING

Op gebied van gezinssamenstelling zien we in ons onderzoek vergelijkbare verhoudingen in het kinderaantal tussen vrouwen en mannen. Ongeveer de helft van zowel vrouwen als mannen heeft één kind. Mannen hebben in verhouding meer twee kinderen dan vrouwen (43,81% tegenover 36,78%). De groep respondenten met drie kinderen of méér is groter bij vrouwen (14,71% tegenover 9,52%). Deze laatste cijfers dienen genuanceerd wegens het gering aantal mannelijke respondenten (10 respondenten).

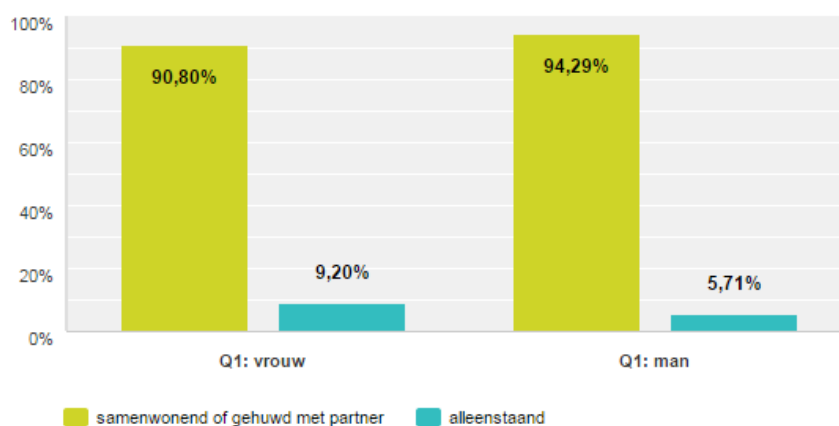

	1	2	3	4	meer dan 4	Totaal
Q1: vrouw	48,51% 422	36,78% 320	10,92% 95	3,22% 28	0,57% 5	89,23% 870
Q1: man	46,67% 49	43,81% 46	7,62% 8	1,90% 2	0,00% 0	10,77% 105
Totale aantal respondenten	471	366	103	30	5	975

Figuur 4 Geslacht & gezinssamenstelling

4.2.5 GESLACHT & SAMENWONINGSTYPE

Bij de samenwoningstypes onderscheiden we samenwonend en alleenstaand.

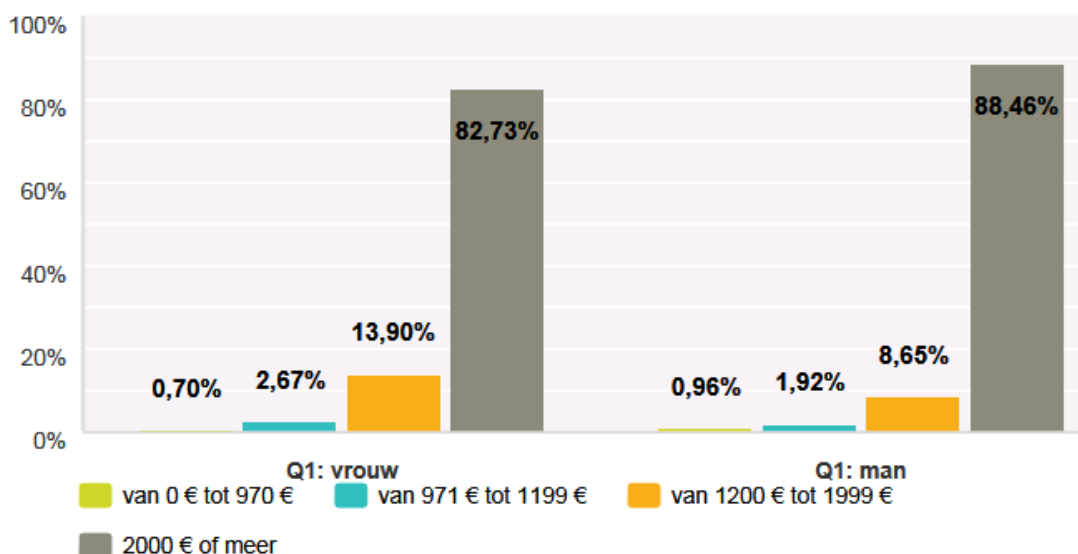
	samenwonend of gehuwd met partner	alleenstaand	Totaal
Q1: vrouw	90,80% 790	9,20% 80	89,23% 870
Q1: man	94,29% 99	5,71% 6	10,77% 105
Totale aantal respondenten	889	86	975

Figuur 5 Geslacht & samenwoningstype

De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn wat betreft het samenwoningstype beperkt. Van de vrouwen is 9,20% alleenstaand, bij de mannen is dat 5,71%.

4.2.6 GESLACHT & GEZINSINKOMEN

De distributie van de gezinsinkomens van de respondenten is gelijklopend voor vrouwen en mannen. We vroegen naar het maandelijks (gezamenlijk) gezinsinkomen (netto, uit arbeid of andere, inclusief kinderbijslag).

	van 0 € tot 970 €	van 971 € tot 1199 €	van 1200 € tot 1999 €	2000 € of meer	Totaal
Q1: vrouw	0,70% 6	2,67% 23	13,90% 120	82,73% 714	89,25% 863
Q1: man	0,96% 1	1,92% 2	8,65% 9	88,46% 92	10,75% 104
Totale aantal respondenten	7	25	129	806	967

Figuur 6 Inkomensdistributie van de opvangzoekenden & geslacht

Er bevinden zich procentueel iets meer mannen (88,46%) dan vrouwen (82,73%) in de hoogste inkomenscategorie (2000 euro of meer). In de tweede hoogste inkomenscategorie (1200 -1999 euro) is deze verhouding omgekeerd: procentueel meer vrouwen (13,90%) dan mannen (8,65%).

4.2.7 VERSCHILLEN NAAR GESLACHT

De analyse van de profielen van mannen en vrouwen in onze respondentengroep wijst uit dat er weinig of geen verschillen zijn op gebied van opleiding, tewerkstelling, gezinssamenstelling en gezinsinkomen. Wat samenwoningstype betreft zien we dat het aantal alleenstaanden beperkt is (8,81%), maar procentueel zijn er meer vrouwen alleenstaand dan mannen (9,20% alleenstaande vrouwen tegenover 5,71% alleenstaande mannen). Zoals we zullen zien in volgend hoofdstuk (4.3.2) zijn de vrouwen binnen de groep alleenstaanden de grootste groep.

In het algemeen kunnen we besluiten de groep van respondenten overwegend vrouw is, hoger opgeleid, werkend, samenwonend en een relatief hoger inkomen heeft.

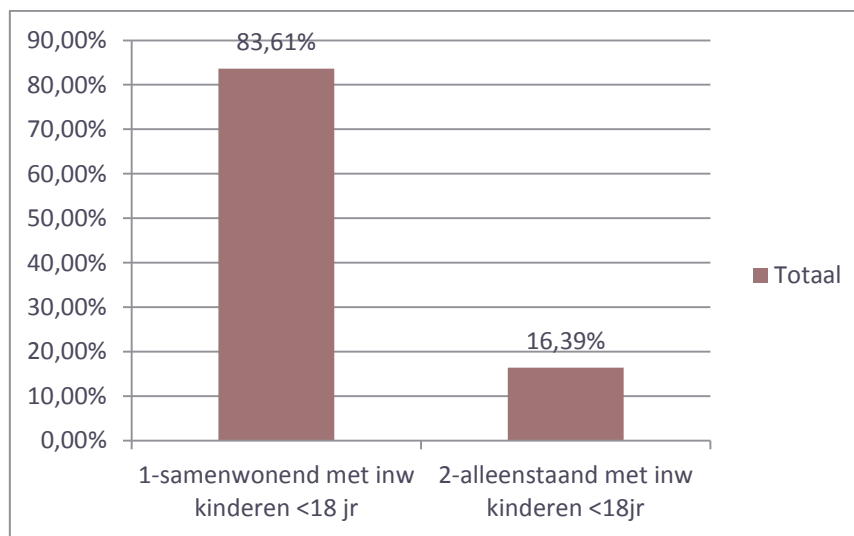
4.3 SAMENWONINGSTYPE

Hierna bekijken we het samenwoningstype van de respondenten in functie van de andere profielkenmerken.

4.3.1 SAMENWONINGSTYPE ALGEMEEN

91,19% van de kinderopvangzoekenden is samenwonend of gehuwd. 8.81% is alleenstaand (zie bijlage 11.2.2).

In het Vlaams Gewest zijn er in totaal 684.737 gezinnen met inwonende kinderen, waarvan 572.486 samenwonend en 112.251 alleenstaand (cijfers 2014) ⁹. Deze verhouden zich zoals in onderstaande grafiek:

Figuur 7 Vlaams Gewest: samenwoningstype gezinnen met kinderen

Deze verhouding ligt in de buurt van onze data, maar wijkt uiteraard ook af omdat het hier gaat om kinderen tot 18 jaar. Daarnaast stellen we vast dat in Vlaanderen 7,2 % van de kinderen onder de drie jaar bij alleenstaande ouders wonen (Kind&Gezin, Het Kind in Vlaanderen 2014 2015) ¹⁰.

4.3.2 SAMENWONINGSTYPE & GESLACHT

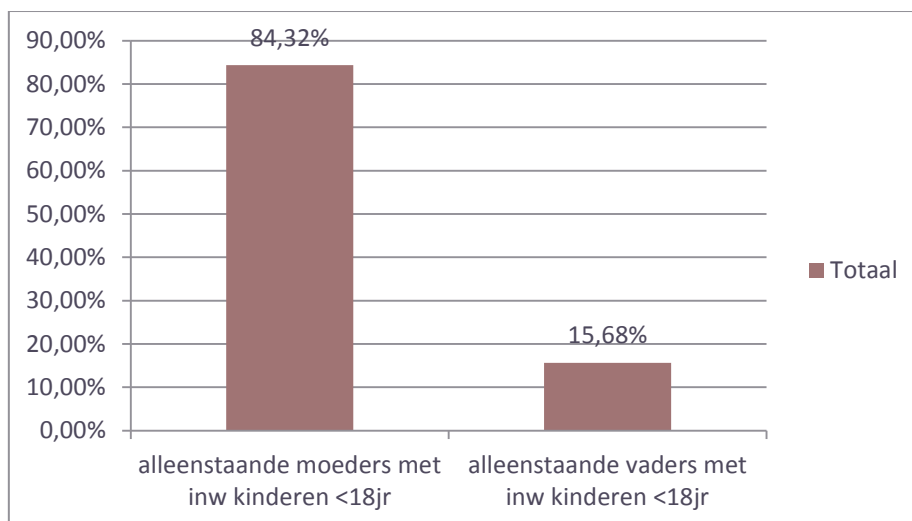
Van de alleenstaande kinderopvangzoekers is 93,02% vrouw en 6,98% man (zie Tabel 1 alleenstaande mama's en papa's).

In het Vlaams Gewest zijn er in totaal 112 251 alleenstaanden met kinderen, waarvan 94 652 alleenstaande moeders met kinderen (84,32%) en 17 599 alleenstaande vaders met kinderen (15,68%) ¹¹. Deze verhouden zich zoals in onderstaande grafiek:

⁹ Tabel op basis van tabel 1 p. 70 van (Van Peer 2015/1)

¹⁰ (Kind&Gezin, Het Kind in Vlaanderen 2014 2015) tabel 2.1 p. 49

¹¹ Tabel op basis van tabel 1 p. 70 van (Van Peer 2015/1)

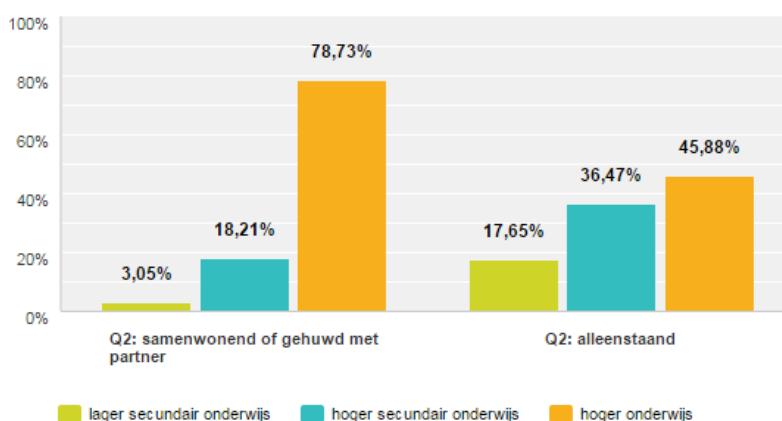
Figuur 8 Vlaams Gewest: alleenstaanden met kinderen <18jr-2014

Het verschil tussen vrouwen en mannen is bij onze respondentengroep meer uitgesproken omdat we ons beperkten tot de kinderopvangzoekenden terwijl de Vlaamse cijfers handelen over alleenstaande moeders en vaders met kinderen onder de 18 jaar.

Bij de verdere analyse zullen we ons toespitsen op de zoektocht bij alleenstaande moeders omdat het aantal alleenstaande mannen in onze globale respondentengroep te beperkt is.

4.3.3 SAMENWONINGSTYPE & OPLEIDINGSNIVEAU

Bij onze respondenten zijn er grote verschillen in de verhouding tussen alleenstaanden en samenwonenden wat betreft hun opleidingsniveau. Minder dan de helft van de alleenstaanden heeft een diploma hoger onderwijs, terwijl dit bij de samenwonenden bijna acht op de tien is.

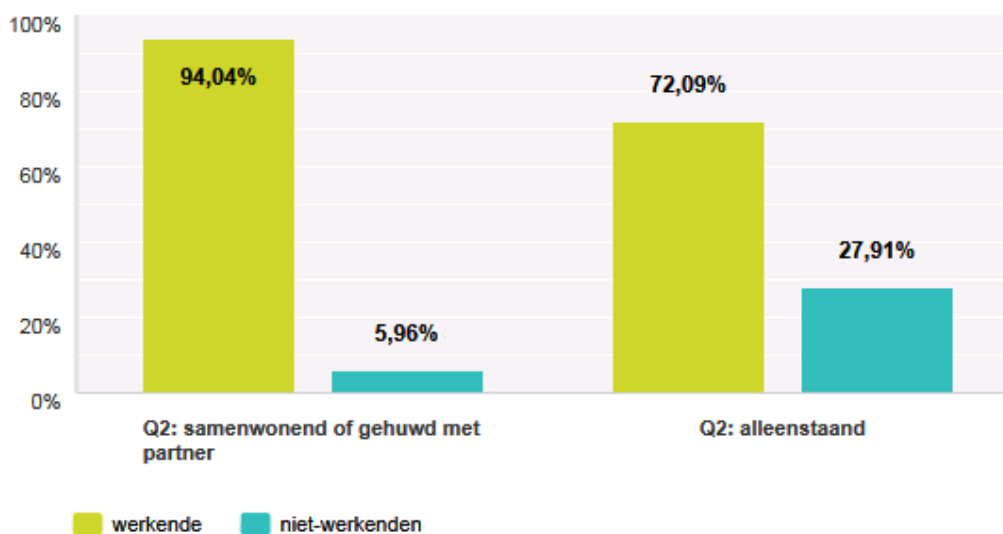
	lager secundair onderwijs	hoger secundair onderwijs	hoger onderwijs	Totaal
Q2: samenwonend of gehuwd met partner	3,05% 27	18,21% 161	78,73% 696	91,23% 884
Q2: alleenstaand	17,65% 15	36,47% 31	45,88% 39	8,77% 85
Totale aantal respondenten	42	192	735	969

Figuur 9 Samenwoningstype & opleidingsniveau van opvangzoekenden

De alleenstaanden uit onze respondentengroep zijn relatief lager geschoold dan de samenwonenden. Dit vraagt om extra aandacht bij de analyse van de enquêteresultaten.

4.3.4 SAMENWONINGSTYPE & TEWERKSTELLINGSSITUATIE

Onderstaande grafiek illustreert dat er gevoelig minder werkenden zijn bij de alleenstaanden (72,09% tegenover 94,04% bij de samenwonenden).

	werkende	niet-werkenden	Totaal
Q2: samenwonend of gehuwd met partner	94,04% 837	5,96% 53	91,19% 890
Q2: alleenstaand	72,09% 62	27,91% 24	8,81% 86
Totale aantal respondenten	899	77	976

Figuur 10 Samenwoningstype & tewerkstellingssituatie van kinderopvangzoekenden

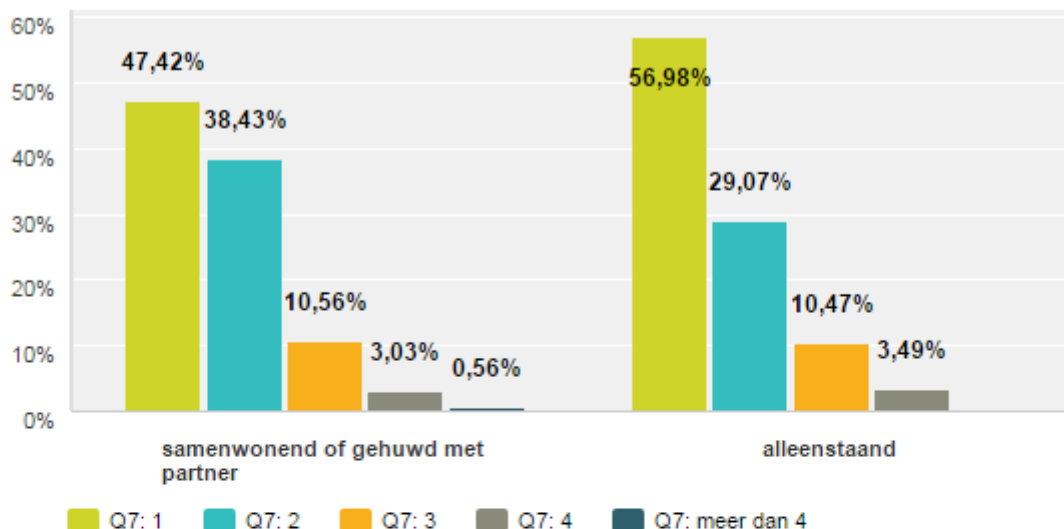
Op de Vlaamse Arbeidsmarkt is 5.6 % van alle werknemers (ook diegenen die niet opvangzoekend zijn) een alleenstaande ouder(2013)¹². In onze enquête zien we dat 6,90%¹³ van alle werkende opvangzoekenden een alleenstaande ouder is. Beide percentages zijn vergelijkbaar.

¹² (Van Peer 2015/1) p. 71

¹³ Op 899 werkende opvangzoekers zijn er 62 alleenstaand.

4.3.5 SAMENWONINGSTYPE & GEZINSSAMENSTELLING

Uit onderstaande grafiek blijkt dat er verhoudingsgewijs meer alleenstaanden één kind hebben dan samenwonenden (56,98% versus 47,42%). Ook zijn er meer samenwonenden met twee kinderen dan alleenstaanden (38,43% versus 29,07%). Gezinnen met meer dan twee kinderen zijn voor het overige gelijklopend verdeeld.

	Q7: 1	Q7: 2	Q7: 3	Q7: 4	Q7: meer dan 4	Totaal
samenwonend of gehuwd met partner	47,42% 422	38,43% 342	10,56% 94	3,03% 27	0,56% 5	91,19% 890
alleenstaand	56,98% 49	29,07% 25	10,47% 9	3,49% 3	0,00% 0	8,81% 86
Totale aantal respondenten	471	367	103	30	5	976

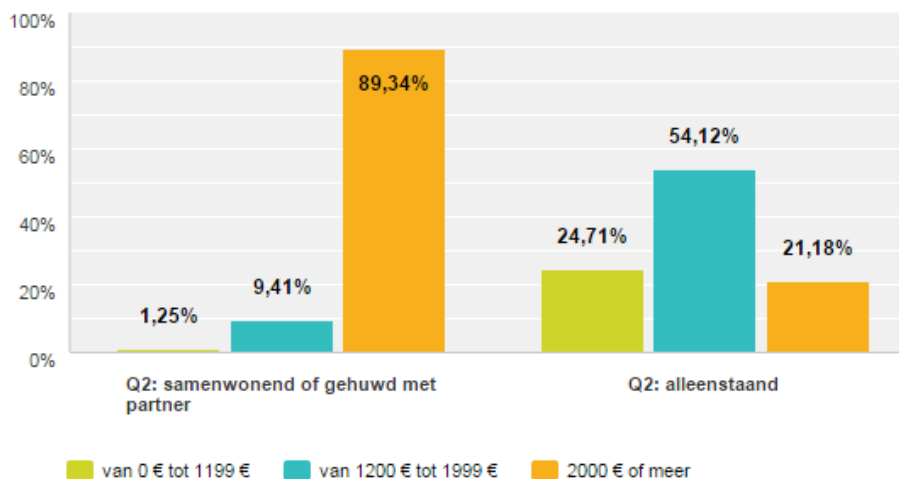
Figuur 11 Aantal kinderen in het gezin van kinderopvangzoekenden

4.3.6 SAMENWONINGSTYPE & GEZINSINKOMEN

We vroegen de respondenten naar hun netto maandelijks gezamenlijk gezinsinkomen (uit arbeid of andere, inclusief kinderbijslag). De resultaten wijzen uit dat de laagste inkomens relatief minder vertegenwoordigd zijn in onze enquête, niettegenstaande de extra inspanningen die gedaan zijn om ook de meest kwetsbare doelgroep van kinderopvangzoekenden te bereiken. Met deze gegevens kunnen we evenwel twee groepen met elkaar vergelijken. De lagere inkomens met minder dan 2.000 euro per maand en de hogere inkomens met 2.000 euro of meer.

Wanneer we inzoomen op het samenwoningstype zien we dat er een groot verschil is tussen het netto-beschikbare gezinsinkomen van samenwonenden met dat van alleenstaanden. Binnen de groep samenwonenden is de inkomensgroep van meer dan 2000 euro (89,34%) beduidend meer vertegenwoordigd dan binnen de groep alleenstaanden (21,18%). Uiteraard rekening houdend met het feit dat samenwonenden ook met twee volwassenen zijn, mogen we op basis van bovenstaande cijfers aannemen dat de beschikbare financiële middelen van alleenstaanden ruim onder die van de samenwonenden liggen.

Bovenstaande vaststelling zou verband kunnen houden met de verschillende tewerkstellingsituatie van alleenstaanden en samenwonenden. Zie Figuur 10 Samenwoningstype & tewerkstellingsituatie van kinderopvangzoekenden.

	van 0 € tot 1199 €	van 1200 € tot 1999 €	2000 € of meer	Totaal
Q2: samenwonend of gehuwd met partner	1,25% 11	9,41% 83	89,34% 788	91,21% 882
Q2: alleenstaand	24,71% 21	54,12% 46	21,18% 18	8,79% 85
Totale aantal respondenten	32	129	806	967

Figuur 12 Samenwoningstype & gezinsinkomen van kinderopvangzoekenden

4.3.7 VERSCHILLEN NAAR SAMENWONINGSTYPE

Samenvattend kunnen we stellen dat de respondenten in dit onderzoek overwegend samenwonend zijn.

De alleenstaanden zijn vooral vrouwen en minder hoog geschoolden. Zij zijn relatief meer niet-werkend dan de samenwonenden. Alleenstaanden hebben vaker één kind dan de samenwonenden en minder vaak twee kinderen.

Bij de groep van alleenstaanden heeft bijna 25% een inkomen dat lager is dan 1200 euro, wat betekent dat alleenstaanden meer tot de kwetsbare groepen van onze samenleving behoren.

4.4 PROFIEL VAN DE ALLEENSTAANDE OUDER

4.4.1 ALLEENSTAANDE MAMA'S & PAPA'S

Onderstaande tabel geeft aan hoeveel alleenstaande mama's en papa's deelnamen aan ons onderzoek.

Tabel 1 alleenstaande mama's en papa's

Antwoordkeuzen	Reacties	
vrouw	93,02%	80
man	6,98%	6
Totaal		86

Het feit dat de groep alleenstaande ouders bijna uitsluitend uit vrouwen bestaat en de groep van alleenstaande papa's ontoereikend is om een afzonderlijke analyse op uit te voeren is beslissend voor de verdere analyse. Zes respondenten kunnen onmogelijk afzonderlijk besproken worden.

4.4.2 CONCLUSIE MET BETREKKING TOT DE ANALYSE VOOR ALLEENSTAANDE OUDERS

Het was interessant geweest om op basis van een profiel van alleenstaande ouders een vergelijking te maken tussen hen en de globale respondentengroep. Gezien echter deze groep alleenstaande ouders in ons onderzoek overwegend bestaat uit alleenstaande mama's (93,02%) kan enkel voor deze specifieke groep een analyse gemaakt worden. Indien we alle alleenstaande ouders in de analyse zouden opnemen, zouden we onterecht spreken van alleenstaande ouders waar het in deze enquête hoofdzakelijk en dominant vrouwen betreft.

Methodologisch en deontologisch is het daarom aangewezen de analyse uit te voeren op enkel de alleenstaande mama's.

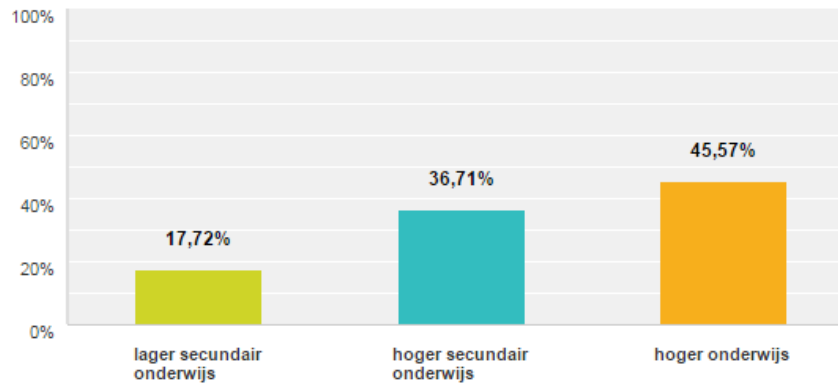
We opteren ervoor om te focussen op de groep 'alleenstaande mama's' en niet op 'alleenstaande ouders' omdat we over onvoldoende alleenstaande papa's beschikken (6 alleenstaande mannen tegenover 80 alleenstaande vrouwen).

4.5 PROFIEL VAN DE ALLEENSTAANDE MAMA

We beschrijven kort de belangrijkste kenmerken van de alleenstaande mama's (Tabel 1 alleenstaande mama's en papa's) omdat we voor deze specifieke groep een afzonderlijke analyse maken. We vergelijken de alleenstaande mama's met de globale respondentengroep.

4.5.1 ALLEENSTAANDE MAMA'S & OPLEIDINGSNIVEAU

Het opleidingsniveau van de alleenstaande mama's is lager dan dat van de globale respondentengroep (zie Tabel 9 Opleidingsniveau van de kinderopvangzoekenden). In de globale respondentengroep heeft 75,85% hoger onderwijs genoten. Bij alleenstaande mama's is dat 45,57%. De kwetsbaarheid van alleenstaande mama's wordt nog versterkt door een lager opleidingsniveau.

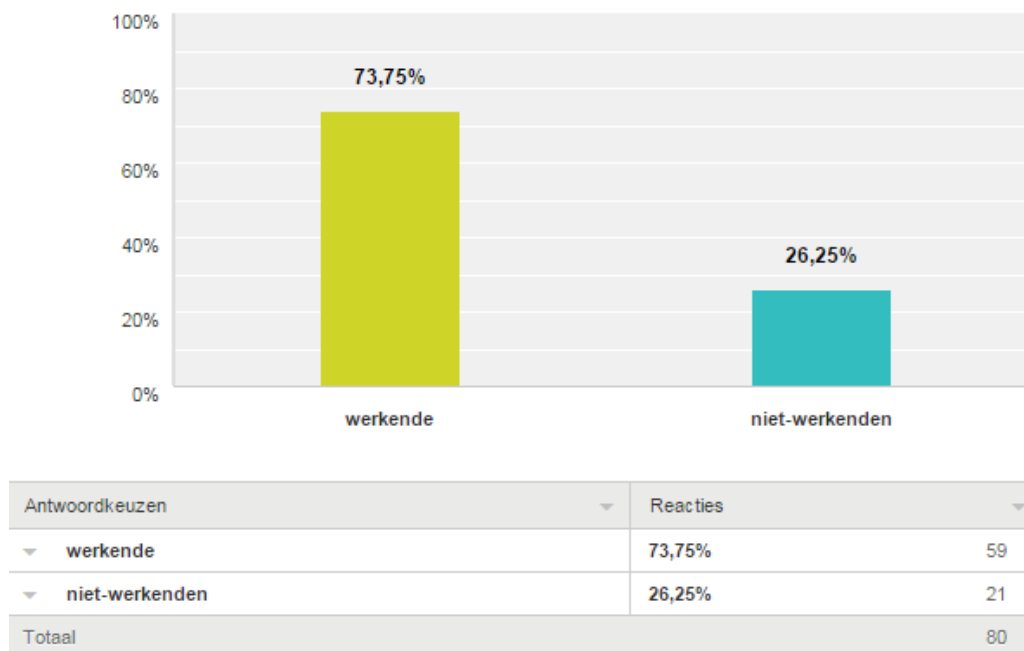
Antwoordkeuzen	Reacties	
lager secundair onderwijs	17,72%	14
hoger secundair onderwijs	36,71%	29
hoger onderwijs	45,57%	36
Totaal		79

Figuur 13 Alleenstaande mama's & opleiding

4.5.2 ALLEENSTAANDE MAMA'S & TEWERKSTELLING

De alleenstaande mama's zijn beduidend minder tewerkgesteld dan de globale respondentengroep (73,75 % tegenover 92,11%) (zie Tabel 10 Tewerkstellings situatie van de kinderopvangzoekenden).

Er is dus een relatief grote groep 'niet-werkende' alleenstaande mama's in vergelijking met de globale respondentengroep. Bij de alleenstaande mama's is 26,25% niet-werkend tegenover 7,89% bij de globale respondentengroep.

Figuur 14 Alleenstaande mama's & tewerkstelling

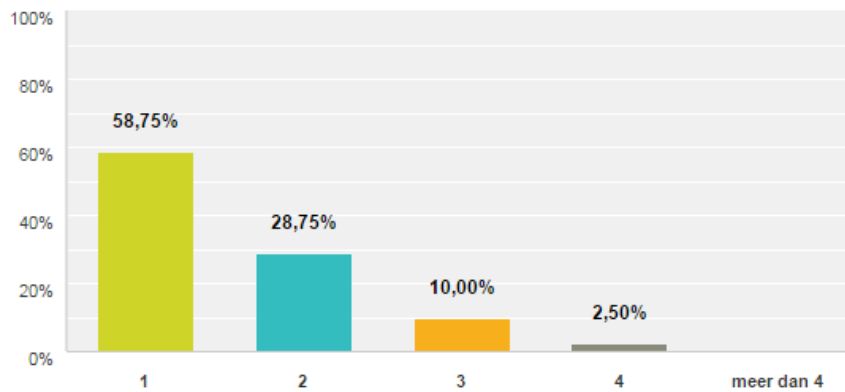
We kunnen besluiten dat in vergelijking met de globale respondentengroep (zie Tabel 10 Tewerkstellings situatie van de kinderopvangzoekenden) de tewerkstellings situatie van de alleenstaande mama's een bijkomende bepalende factor is voor hun kwetsbaarheid.

We merken op dat bij de beroepsbevolking van 25-49 jaar in Vlaanderen de werkzaamheidsgraad van eenoudergezinnen 76% bedraagt. Het gaat om driekwart van de alleenstaande moeders en ruim driekwart van de alleenstaande vaders. Dit zijn de leeftijden waarop men het vaakst jonge kinderen heeft en dus de grootste nood kan hebben aan kinderopvang. Hierbij stellen we vast dat onze resultaten vergelijkbaar zijn met de cijfers van het Vlaams Gewest van 2013.¹⁴

¹⁴ (Van Peer 2015/1) pp.70-72

4.5.3 ALLEENSTAANDE MAMA'S & GEZINSSAMENSTELLING

Van de globale respondentengroep in dit onderzoek heeft gemiddeld genomen iets minder dan de helft (48,26%) één kind en 37,60% heeft twee kinderen (zie Tabel 12 Gezinsamenstelling van de kinderopvangzoekenden).

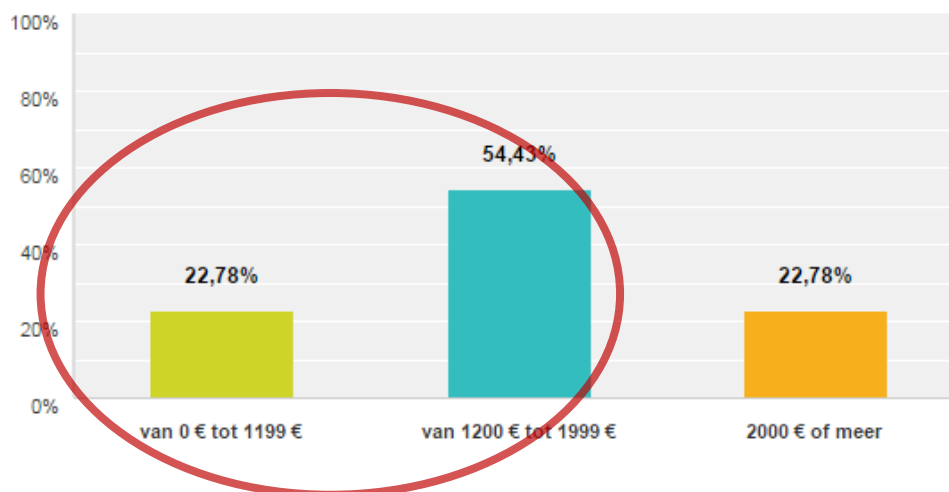
Antwoordkeuzen	Reacties	
1	58,75%	47
2	28,75%	23
3	10,00%	8
4	2,50%	2
meer dan 4	0,00%	0
Totaal		80

Figuur 15 Alleenstaande mama's & gezinssamenstelling

Er zijn meer alleenstaande mama's met één kind dan bij de globale respondentengroep (58,75% tegenover 48,26%) en minder met twee kinderen (28,75% tegenover 37,60%). Er is bijna geen verschil tussen de alleenstaande mama's met drie kinderen en de globale respondentengroep (10% tegenover 10,55%). De groep met vier kinderen (er is niemand van de alleenstaande mama's met meer dan vier kinderen) is eveneens kleiner dan de globale respondentengroep (2,50% tegenover 3,58%).

4.5.4 ALLEENSTAANDE MAMA'S & INKOMEN

In de globale respondentengroep heeft ruim 80% een inkomen van meer dan 2.000 euro (zie Tabel 11 Gezinsinkomen van de kinderopvangzoekenden).

Antwoordkeuzen	Reacties
van 0 € tot 1199 €	22,78% 18
van 1200 € tot 1999 €	54,43% 43
2000 € of meer	22,78% 18
Totaal	79

Figuur 16 Alleenstaande mama's & inkomen

Bij de alleenstaande mama's zien we in vergelijking met de globale respondentengroep een verschuiving naar de inkomenscategorie onder de 2000 euro. Bij de alleenstaande mama's is er maar 22,78% die een inkomen heeft van meer dan 2000 euro (tegenover 83,35% bij de globale respondentengroep).

54,43% van de alleenstaande mama's hebben een inkomen tussen de 1200 en 1999 euro in tegenstelling tot 13,34% bij de globale respondentengroep.

22,78% van de alleenstaande mama's hebben een inkomen onder de 1200 euro tegenover 3% in de globale respondentengroep.

4.5.5 KENMERKEN VAN HET PROFIEL VAN DE ALLEENSTAANDE MAMA'S

Het profiel van de alleenstaande mama's verschilt opvallend van dit van de globale respondentengroep op belangrijke sociaal-demografische kenmerken. Bij de alleenstaande mama's zijn er opvallend meer lager geschoolden, meer niet-werkenden en meer met een inkomen van minder dan 1200 euro.

We kunnen besluiten dat in vergelijking met de globale respondentengroep het opleidingsniveau, de tewerkstellings situatie en het gezinsinkomen van de alleenstaande mama's bepalende factoren zijn voor hun kwetsbaarheid. Dit maakt hun problematiek van kwetsbaarheid meerdimensionaal.

5 VERLOOP VAN DE ZOEKTOCHT VAN DE GLOBALE RESPONDENTENGROEP

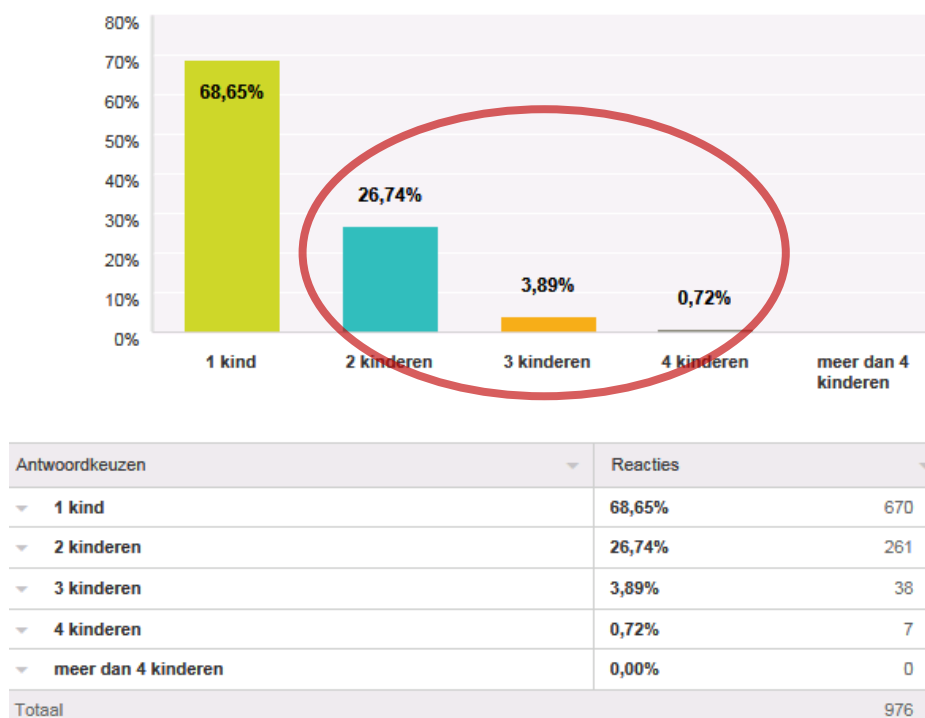
In dit hoofdstuk brengen we het verloop van de zoektocht in kaart van alle respondenten. In hoofdstuk 7 doen we dit voor de alleenstaande mama's (zie 7 Verloop van de zoektocht van alleenstaande mama's).

We gaan na voor hoeveel kinderen opvang wordt gezocht. Ook onderzoeken we de aanvang van de zoektocht en hoe lang deze geduurd heeft.

Vervolgens brengen we de kanalen in beeld waarlangs er gezocht is, en peilen we zo naar de "breedte" van de zoektocht. Dit betekent ook dat we nagaan hoeveel opvangplaatsen er gecontacteerd werden en op hoeveel wachtlijsten men geplaatst was of is. Tenslotte bekijken we welke kenmerken van een opvangplaats prioritair geacht worden en welk belang men hecht aan inkomensgerelateerde opvang.

5.1 AANTAL KINDEREN VOOR WIE OPVANG WORDT GEZOCHT

De meerderheid van de kinderopvangzoekenden zoekt opvang voor één enkel kind (68,65%). Bijna een derde van de kinderopvangzoekenden zoekt opvang voor twee of meer kinderen (31,35%).

Figuur 17 Aantal kinderen voor wie opvang wordt gezocht

In vergelijking met het onderzoeksrapport van Kind en Gezin (MAS 2007) merken we op dat in ons onderzoek een vrij grote groep respondenten opvang zoekt voor 2 kinderen (26,74% tegenover 8% in het onderzoek van MAS 2007)¹⁵. De groep die opvang zoekt voor één kind is in ons onderzoek dan ook opmerkelijk kleiner dan in het onderzoek van 2007 (68,65% tegenover 92% in 2007).

5.2 AANVANG EN DUUR VAN DE ZOEKTOCHT

In dit hoofdstuk onderzoeken we hoeveel maanden men vóór de gewenste startdatum van opvang beginnen zoeken is. Bijvoorbeeld: wie in mei 2016 opvang nodig heeft en in april 2015 is beginnen zoeken, is 13 maanden vooraf beginnen zoeken.

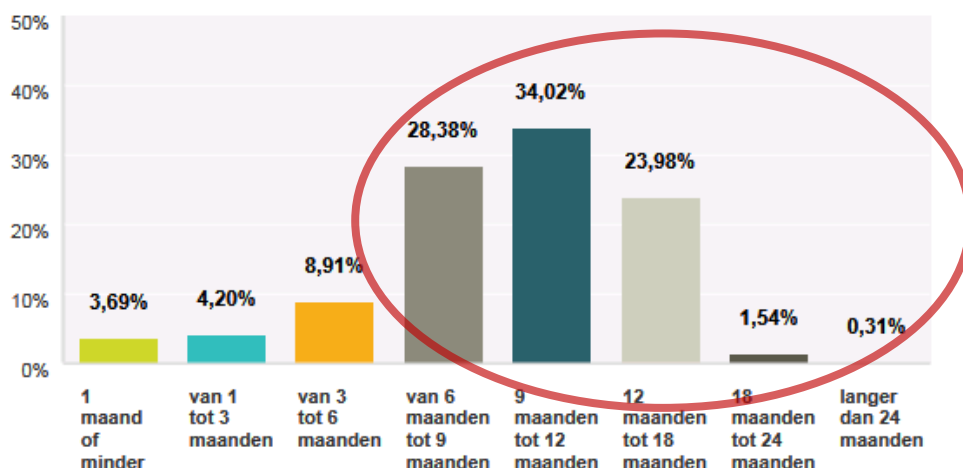
¹⁵ (MAS 2007) p. 12

We bekijken tevens hoelang de zoektocht geduurd heeft vooraleer er opvang gevonden is. Bijvoorbeeld: wie in april 2015 is beginnen zoeken en in september 2015 een opvangplaats vond, heeft 6 maanden gezocht. We gaan ook dieper in op de relatie tussen de duur van zoektocht en enkele profielkenmerken van de respondenten (geslacht, samenwoningstype, opleidingsniveau en werksituatie).

Daarnaast bekijken we de relatie tussen de aanvang en de duur van de zoektocht naar kinderopvang van de respondenten.

5.2.1 AANVANG VAN DE ZOEKTOCHT

Van het aantal zoekacties (1025) is er 84 % meer dan zes maanden op voorhand gestart. Een derde (34,02%) van de zoekacties start negen tot twaalf maanden op voorhand. Een eerder klein aantal zoekacties (7,89 %) start minder dan drie maanden op voorhand en een ongeveer eenzelfde aantal (8,91%) start tussen de drie en zes maanden.

Antwoordkeuzen	Reacties
1 maand of minder	3,69% 36
van 1 tot 3 maanden	4,20% 41
van 3 tot 6 maanden	8,91% 87
van 6 maanden tot 9 maanden	28,38% 277
9 maanden tot 12 maanden	34,02% 332
12 maanden tot 18 maanden	23,98% 234
18 maanden tot 24 maanden	1,54% 15
langer dan 24 maanden	0,31% 3

Totale aantal respondenten: 976

Figuur 18 Hoeveel maanden vóór de gewenste startdatum is de zoektocht begonnen.

De studie van Kind en Gezin brengt ook aan het licht dat ouders doorgaans vrij lang vóór de gewenste start van de opvang beginnen zoeken: 79% van de zoekende ouders start hun zoektocht zes maanden of meer op voorhand (MAS 2007)¹⁶. Dit cijfer ligt lager dan het cijfer uit onze enquête (84%). Dit wil zeggen dat de kinderopvangzoekenden vroeger met hun zoektocht starten dan tien jaar geleden.

Bij de opmerkingen en suggesties van de enquête zien we dat sommige opvangzoekenden zich vragen stellen bij het tijdstip waarop gezocht dient te worden en de late toewijzing van effectieve opvang. Zo blijkt dat men in diverse steden zich immers zeer vroeg moet aanmelden/registreren op een centraal contactpunt (vooral bij het zoeken naar opvang voor een eerste kind) en pas zeer laat verneemt aan welke kinderopvang het kind zal toegewezen worden.

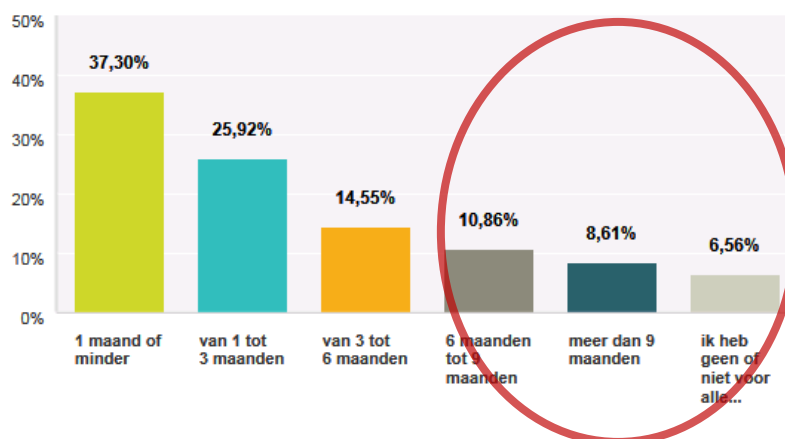
We citeren:

¹⁶ (MAS 2007) p.67

We kozen de opvang die direct plaats had voor ons. Deze lag het verst van de zeven opvangplaatsen die wij contacteerden. Hij sprak ons wel aan en we mochten onmiddellijk een bezoekje brengen. Bij de andere plaatsen werden we pas drie maanden voor de ingangsdatum gecontacteerd, dus tien maanden na ons telefoontje. En zonder eerst een kijkje te kunnen nemen, zouden we ergens geplaatst worden... Wij kozen dus voor zekerheid.

5.2.2 DUUR VAN DE ZOEKTOCHT: HOE LANG DUURT HET OM OPVANG TE VINDEN?

De globale respondentengroep onderneemt samen 1013 zoekacties. Een derde van de zoekacties (37,3%) leidt binnen de maand tot opvang en 63,22 % duurt maximaal 3 maanden. Vrij veel zoekacties (8,61%) duren meer dan negen maanden (langer dan een zwangerschapsduur) en 6,56 % leidt zelfs tot geen opvang voor alle kinderen¹⁷.

Antwoordkeuzen	Reacties
1 maand of minder	37,30% 364
van 1 tot 3 maanden	25,92% 253
van 3 tot 6 maanden	14,55% 142
6 maanden tot 9 maanden	10,86% 106
meer dan 9 maanden	8,61% 84
ik heb geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden	6,56% 64
Totale aantal respondenten: 976	

Figuur 19 Duur van de zoektocht

Wij kunnen deze cijfers maar in beperkte mate vergelijken met de resultaten van het onderzoek van Kind en Gezin uit 2007 omdat hun resultaten gebaseerd zijn op het aantal zoekende ouders en onze resultaten op het aantal zoekacties¹⁸. Dit in acht genomen zetten we toch de cijfers naast elkaar.

In vergelijking met het onderzoek van Kind en Gezin zien we dat een gelijkaardig percentage van zoekacties binnen de maand tot opvang hebben geleid (37,30% in ons onderzoek tegenover 38% in 2007). We zien ook dat ruim een kwart (26,03 %) van de zoekacties meer dan zes maanden duurt of zelfs geen resultaat oplevert. In 2007 was dit 25,80%. We kunnen voorzichtig stellen dat er in 8 jaar tijd geen vooruitgang werd geboekt.

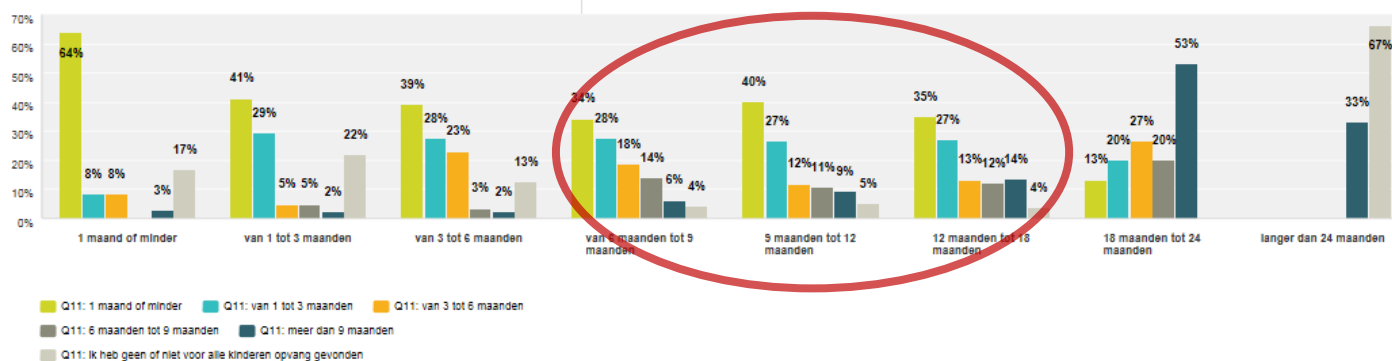
¹⁷ Dit percentage verschilt van de antwoorden op vraag 10 (heb je opvang gevonden?) waar men maar één antwoord kon aankruisen, terwijl hier meerdere antwoorden mogelijk waren.

¹⁸ (MAS 2007) p. 21 en p.69

5.2.3 AANVANG & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT

In onderstaande grafiek vergelijken we de aanvang en de duur van de zoektocht naar kinderopvang van de respondenten. Op de horizontale lijn van de grafiek is de aanvang van de zoektocht aangegeven (hoelang op voorhand is men op zoek gegaan). Zo zien we dat wanneer de zoekactie minder dan een maand op voorhand start, er voor 64% van de zoekacties ook binnen de maand een plaats gevonden wordt¹⁹. Helaas betekent dit dat er voor 36% van de zoekacties binnen de maand geen opvang te vinden is.

Voor de zoekacties die tussen de één en de drie maanden op voorhand starten wordt in 70% van de gevallen ook binnen die tijdspanne opvang gevonden. Voor de periode van drie tot zes maanden wordt in 90% van de acties ook binnen de zes maanden opvang gevonden (de voorziene periode van zoeken). Ook in de volgende periodes zijn meer dan 90% van de zoekacties succesvol binnen de vooropgestelde zoektijd, behalve voor de laatste twee categorieën waar we te weinig zoekacties hebben om besluiten te kunnen formuleren.

Figuur 20 aanvang & duur van de zoektocht

Op basis van bovenstaande resultaten van de zoekacties mogen we stellen dat pas vanaf zes maanden of meer zoektijd, de succesgraad om binnen de vooropgezette periode opvang te vinden 90% is. Bij kinderopvangzoekenden die maar een maand de tijd hebben om een oplossing te vinden, zien we de succeskans dalen van 90% naar 64%.

5.2.4 DUUR VAN DE ZOEKTOCHT IN RELATIE TOT DE PROFIELKENMERKEN VAN DE OPVANGZOEKENDEN

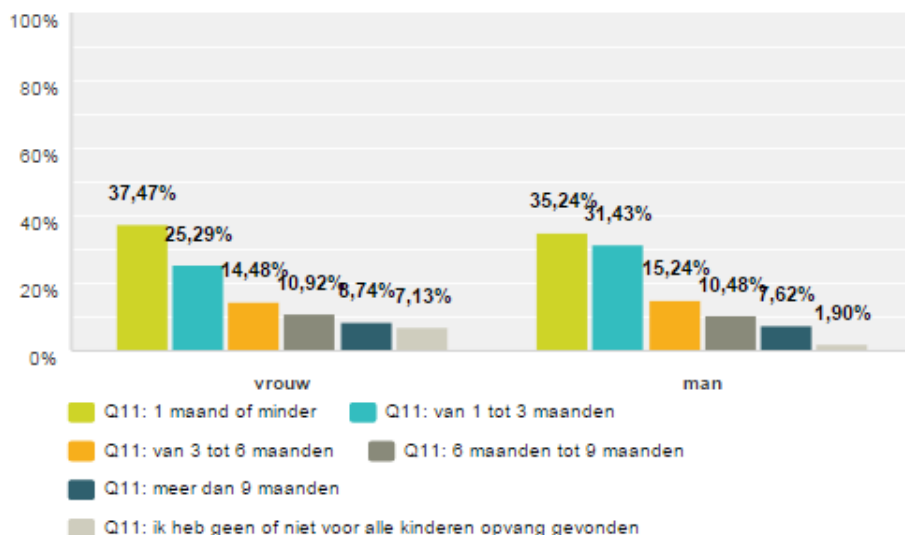
In dit hoofdstuk gaan we het verband na tussen de duur van de zoektocht en de socio-demografische karakteristieken van de opvangzoekenden. De kenmerken die we hierbij onderzoeken zijn:

- geslacht van de opvangzoekende;
- of hij/zij alleenstaand of samenwonend is (of gehuwd);
- het opleidingsniveau van de opvangzoekende;
- of hij/zij werkend of niet-werkend is.

¹⁹ Berekening van een geslaagde zoekactie: de som van alle gevonden opvang gedurende de vooropgestelde periode of korter.

5.2.4.1 Het geslacht en de duur van de zoektocht

Hierna bekijken we of de duur van de zoektocht verschillend is tussen de mannen en vrouwen.

	Q11: 1 maand of minder	Q11: van 1 tot 3 maanden	Q11: van 3 tot 6 maanden	Q11: 6 maanden tot 9 maanden	Q11: meer dan 9 maanden	Q11: ik heb geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden	Totaal
vrouw	37,47% 328	25,29% 220	14,48% 128	10,92% 95	8,74% 78	7,13% 62	85,97% 870
man	35,24% 37	31,43% 33	15,24% 16	10,48% 11	7,62% 8	1,90% 2	10,38% 105
Totale aantal respondenten	363	253	142	106	84	64	1.012

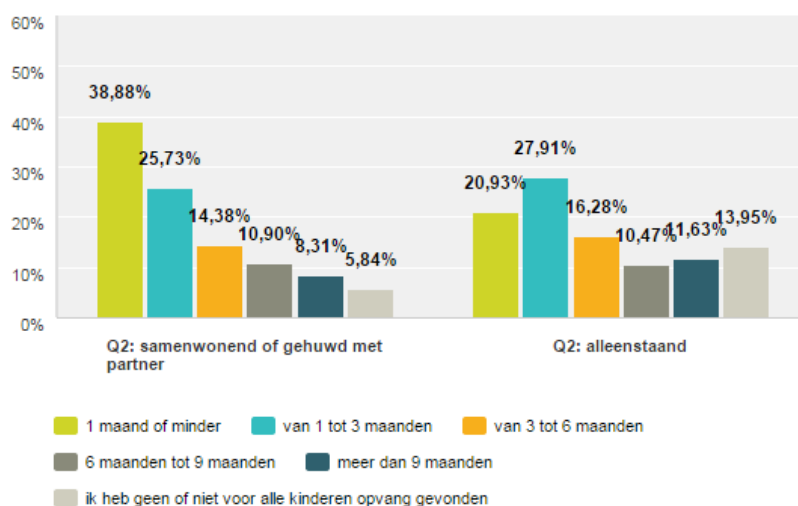
Figuur 21 Geslacht & duur van de zoektocht

Globaal genomen zijn de verschillen klein in de duur van de zoektocht. Mannen slagen er iets sneller in om opvang te vinden dan vrouwen: 66,94% mannen vindt opvang binnen de drie maanden tegenover 62,76% vrouwen, en 81,91% van de mannen vindt opvang binnen de zes maanden tegenover 77,24% van de vrouwen.

5.2.4.2 Het samenwoningstype en de duur van de zoektocht

Hierbij merken we op dat het meest noemenswaardige verschil zich situeert tussen de groep samenwonenden en alleenstaanden in de categorie van diegenen die binnen de maand opvang gevonden hebben en in de categorie van diegenen die geen opvang gevonden hebben.

Slechts 20,93% van de alleenstaanden vindt opvang binnen de maand versus 38,88 % van de samenwonenden. Ook merken we op dat het aantal alleenstaanden dat niet voor alle kinderen of zelfs geen opvang gevonden heeft het dubbele is van het aantal samenwonenden: 13,95% versus 5,84%. Verder onderzoek naar deze eerste specifieke doelgroep is dus noodzakelijk.

	1 maand of minder	van 1 tot 3 maanden	van 3 tot 6 maanden	6 maanden tot 9 maanden	meer dan 9 maanden	ik heb geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden	Totaal
Q2: samenwonend of gehuwd met partner	38,88% 346	25,73% 229	14,38% 128	10,90% 97	8,31% 74	5,84% 52	94,88% 926
Q2: alleenstaand	20,93% 18	27,91% 24	16,28% 14	10,47% 9	11,63% 10	13,95% 12	8,91% 87
Totale aantal respondenten	364	253	142	106	84	64	976

Figuur 22 Samenwoningstype & duur van de zoektocht

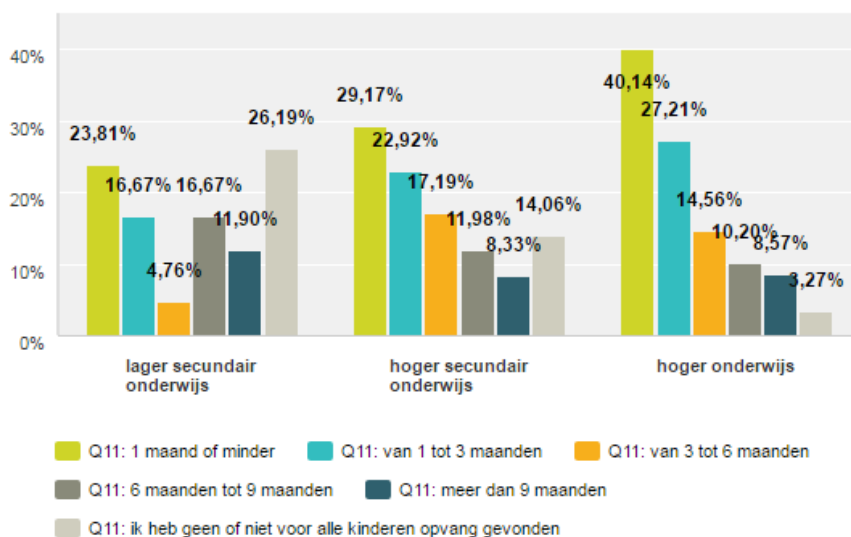
In het onderzoek van Kind en Gezin in 2007 (MAS 2007) werden geen significante verschillen vastgesteld tussen het al dan niet hebben van een samenwonende partner en de duur van het zoeken²⁰. Hierbij merken we op dat er van de referentiegroep in dit onderdeel van het onderzoek (725 ouders) maar 24 personen zonder partner waren en 11 geen samenwonende partner hadden. De groep alleenstaanden was dus in tegenstelling tot in onze groep bijzonder klein.

Uit bovenstaande analyse en vergelijking onthouden we dat de zoektocht voor alleenstaanden wat de duur van de zoektocht betreft moeilijker verloopt dan bij de groep van samenwonenden.

²⁰ (MAS 2007) p. 101

5.2.4.3 Het opleidingsniveau en de duur van de zoektocht

We correleren de duur van de zoektocht met het opleidingsniveau van de opvangzoekenden.

	Q11: 1 maand of minder	Q11: van 1 tot 3 maanden	Q11: van 3 tot 6 maanden	Q11: 6 maanden tot 9 maanden	Q11: meer dan 9 maanden	Q11: ik heb geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden	Totaal
lager secundair onderwijs	23,81% 10	16,67% 7	4,76% 2	16,67% 7	11,90% 5	26,19% 11	4,33% 42
hoger secundair onderwijs	29,17% 56	22,92% 44	17,19% 33	11,98% 23	8,33% 16	14,06% 27	19,81% 192
hoger onderwijs	40,14% 295	27,21% 200	14,56% 107	10,20% 75	8,57% 63	3,27% 24	75,85% 735
Totale aantal respondenten	361	251	142	105	84	62	969

Figuur 23 Opleidingsniveau & duur van de zoektocht

Op de grafiek is duidelijk te zien dat hoe hoger geschoold men is, hoe sneller er opvang gevonden wordt. Van de respondenten met hoger onderwijs vindt 81,91% binnen de zes maanden opvang. Van de respondenten met hoger secundair onderwijs is dat 69,28% en voor de respondenten die lager onderwijs genoten hebben noteren we 45,24%.

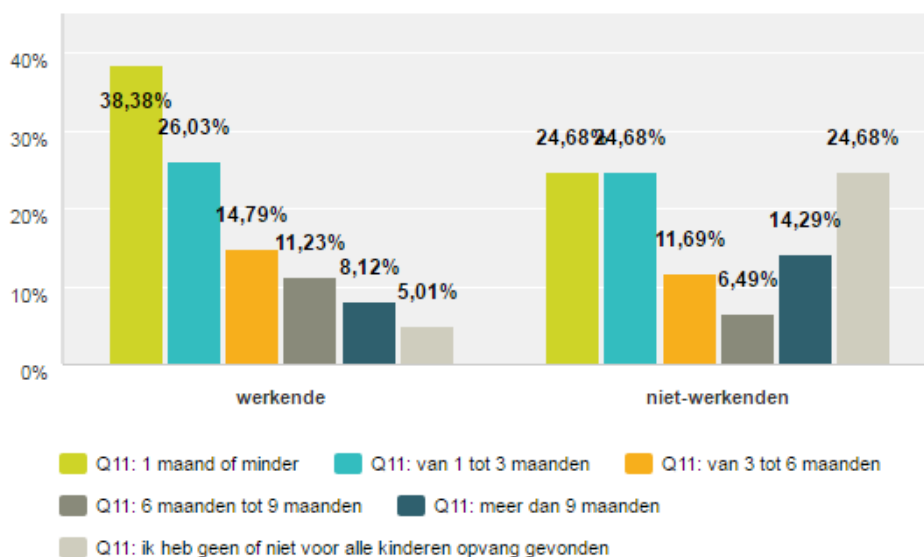
Van de groep respondenten die enkel lager onderwijs volgden vindt 26,19% geen opvang, bij de groep met hoger secundair onderwijs is dat 14,06% en bij de groep met hoger onderwijs is dit slechts 3,27%.

In het onderzoek van Kind en Gezin in 2007 (MAS 2007) werden geen verschillen gevonden naar opleidingsniveau, steeds vond 80% of meer van de respondenten opvang binnen de zes maanden ongeacht het scholingsniveau²¹.

²¹ (MAS 2007) p. 107

5.2.4.4 De werksituatie en de duur van de zoektocht

Hierna correleren we de duur van de zoektocht tussen (buitenshuis-)werkenden en niet-werkenden.

	Q11: 1 maand of minder	Q11: van 1 tot 3 maanden	Q11: van 3 tot 6 maanden	Q11: 6 maanden tot 9 maanden	Q11: meer dan 9 maanden	Q11: ik heb geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden	Totaal
werkende	38,38% 345	26,03% 234	14,79% 133	11,23% 101	8,12% 73	5,01% 45	88,75% 899
niet-werkenden	24,68% 19	24,68% 19	11,69% 9	6,49% 5	14,29% 11	24,68% 19	7,60% 77
Totale aantal respondenten	364	253	142	106	84	64	1.013

Figuur 24 De werksituatie & duur van de zoektocht

Voorals de werkenden vinden snel – binnen de maand - opvang (38,38% van de werkenden tegenover 24,68% van de niet-werkenden). Toch moet 19,35% van de werkenden langer dan zes maanden zoeken, waarvan zelfs 8,12% meer dan negen maanden en 5,01% vindt geen opvang voor alle kinderen.

In het onderzoek van Kind en Gezin in 2007 (MAS 2007) werd een gelijkaardig verschil gevonden. 39% van de ouders met een betaalde job vond opvang binnen de maand tegenover 24% van de ouders die geen betaalde job hebben ²².

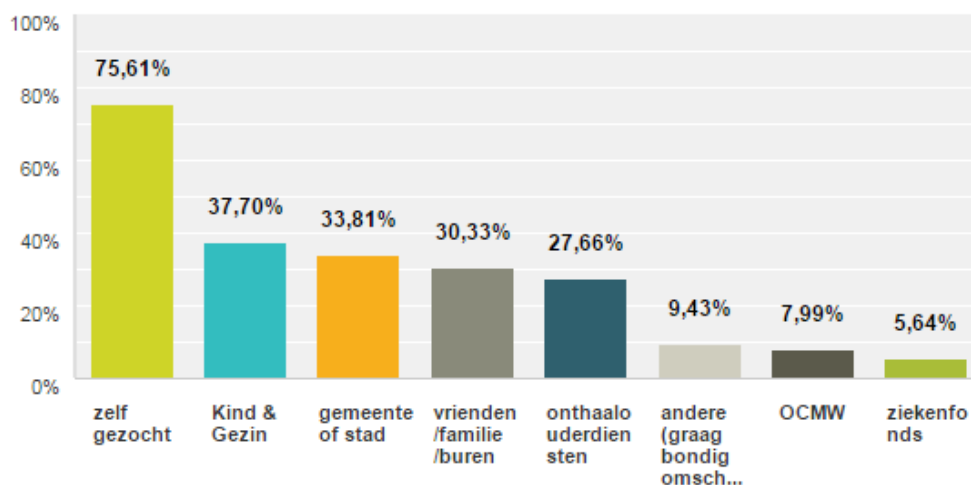
²² (MAS 2007) p. 102

5.3 BREEDTE VAN DE ZOEKTOCHT

We bekijken de gebruikte zoekkanalen om opvang te vinden, het aantal opvangplaatsen dat gecontacteerd wordt en het aantal wachtlijsten waarop men geplaatst is.

5.3.1 DE GEBRUIKTE KANALEN

We hebben aan de respondenten de keuze gelaten tussen zeven kanalen, aangevuld met een open categorie 'andere' waar de respondent haar/zijn eigen input kon geven.

Antwoordkeuzen	Reacties	
▼ zelf gezocht	75,61%	738
▼ Kind & Gezin	37,70%	368
▼ gemeente of stad	33,81%	330
▼ vrienden/familie/buren	30,33%	296
▼ onthaalouderdiensten	27,66%	270
▼ andere (graag bondig omschrijven)	Reacties 9,43%	92
▼ OCMW	7,99%	78
▼ ziekenfonds	5,64%	55
Totale aantal respondenten: 976		

Figuur 25 Meest gebruikte kanalen (meerdere zijn mogelijk) voor de zoektocht

De categorie 'zelf gezocht' is het meest favoriete kanaal, gebruikt door 75,61% van de respondenten. Kind en Gezin staat op de tweede plaats met weliswaar een opvallend kleiner percentage van 37,70%, gevolgd door de gemeente of stad: 33,81%, vrienden/familie of burens: 30,33% en onthaalouderdiensten met 27,66%. OCMW en ziekenfonds staan op respectievelijk voorlaatste (7,99%) en laatste plaats (5,64%) van de door ons voorgestelde gebruikte kanalen.

Bij de categorie 'andere' (9,43%) vallen vier aspecten in de antwoorden op. Ongeveer een kwart van deze antwoorden verwijst naar het feit dat de werkgever beschikt over een eigen opvang in het bedrijf; eenzelfde aantal geeft aan de weg naar opvang te vinden via een reeds opgevangen eigen kind of via een kind van de vrienden in een bepaalde opvangplaats. Tenslotte zijn ongeveer 30% van de antwoorden verwijzingen naar het gebruik van internet. Hierbij wordt ook (overwegend negatieve) kritiek geleverd op de werking van de zoeksites/online zoeksystemen naar kinderopvang.

Enkele citaten m.b.t. internet:

Het online aanvraagstelsel van XXX bleek helaas niet goed te werken, ondanks het goede initiatief. Zegge dat moge aanvragen via de site gebeuren maar in de praktijk neemt iedereen ook rechtstreeks contact op waardoor ouders die dit niet doen zichzelf in de problemen brengen. Spijtig want het zou een goed stelsel zijn mocht iedereen meewerken!

Het beloofde aantal vrije plaatsen bleek absoluut niet overeen te komen met de werkelijkheid!

Het online stelsel van XXX laat te wensen over: je krijgt (als je geluk hebt) na drie maanden een antwoord op je voorkeurslijst. Als deze negatief is, mag je een nieuwe lijst indienen... en dan moet je weer 3 maanden wachten....

Ik ben ... nergens een website tegengekomen met een degelijk overzicht per stad/gemeente/provincie van onthaalouders/kinderopvang, ook niet op de site van Kind en Gezin...

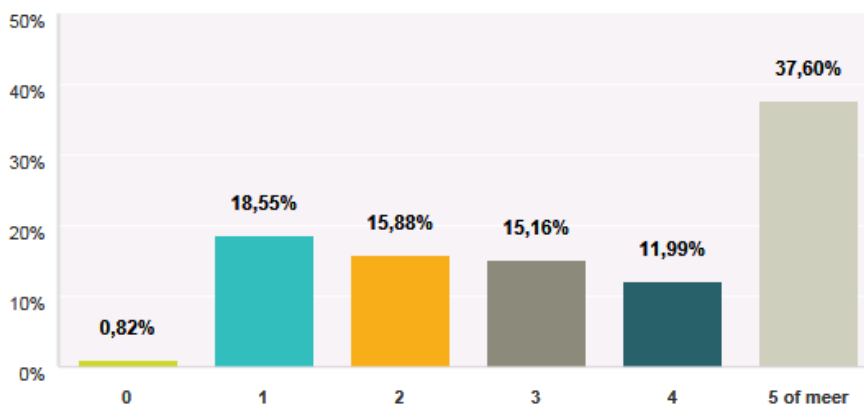
Een overkoepelende verzamelsite zou dus interessant zijn...

Hierbij willen we opmerken dat de problemen met de online kinderopvangzoeker van Kind en Gezin bekend zijn en dat het gebruik van de kinderopvangzoeker zoals deze aanvankelijk werd ontwikkeld, is stopgezet. Ouders kunnen wel via het website van Kind en Gezin een adreslijst maken van kinderopvangplaatsen (die o.a. onder toezicht staan van Kind en Gezin) op basis van hun voorkeur. Ook de opstart van lokale loketten staat nog in zijn kinderschoenen gezien de omzendbrief hierover pas in 2015 werd verspreid. Bovenstaande citaten tonen aan dat steden die al over een dergelijke kinderopvangzoeker beschikken ook nog de nodige groeipijnen ondervinden. (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015))²³

²³ (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)) p. 55

5.3.2 HOEVEEL OPVANGPLAATSEN WORDEN GECONTACTEERD?

In deze grafiek bekijken we hoeveel opvangplaatsen de respondenten contacteren tijdens hun zoektocht naar kinderopvang.

Antwoordkeuzen	Reacties
0	0,82% 8
1	18,55% 181
2	15,88% 155
3	15,16% 148
4	11,99% 117
5 of meer	37,60% 367
Totaal	976

Figuur 26 Aantal gecontacteerde opvangplaatsen

37,60% van de opvangzoekers hebben vijf of meer opvangplaatsen gecontacteerd. De overgrote meerderheid (62,40%) contacteert echter minder dan vijf opvangplaatsen, en 18,55% contacteert één opvangplaats.

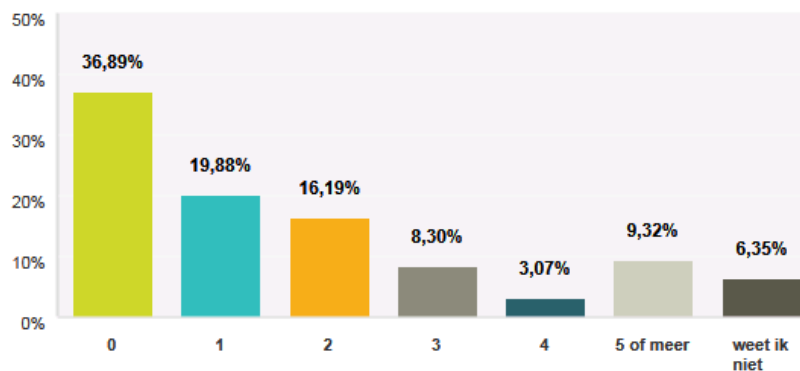
In het onderzoek van Kind en Gezin in 2007 (MAS 2007) merken we op dat bijna negen op de tien ouders (88%) die kinderopvang zochten in een kinderdagverblijf hierbij gemiddeld bijna tien kinderdagverblijven contacteerden²⁴. We kunnen veronderstellen dat op basis van onze cijfers in vergelijking met 2007 het aanbod van kinderopvangplaatsen verbeterd is.

Uit de voorbereidingen die de Stad Antwerpen in 2015 nam om een online kinderopvangzoeker te ontwikkelen kwamen verschillende knelpunten naar boven die van belang zijn voor de toegankelijkheid van toekomstige lokale loketten (IPSOS 2015). De perceptie omtrent onvoldoende kinderopvang bleek zeer hardnekkig bij een steekproef van potentiële gebruikers waarbij een mix nagestreefd was op basis van opleiding en afkomst. De perceptie van een gebrek aan plaats zorgde voor veel angst en stress. Hierbij constateerden de onderzoekers dat er weinig kennis bestaat over het aanbod en de structuur.

²⁴ (MAS 2007) p. 77

5.3.3 AANTAL WACHTLIJSTEN PER KINDEROPVANGZOEKENDE

Hieronder bekijken we op hoeveel wachtlijsten de kinderopvangzoekenden geplaatst werden.

Antwoordkeuzen	Reacties	
0	36,89%	360
1	19,88%	194
2	16,19%	158
3	8,30%	81
4	3,07%	30
5 of meer	9,32%	91
weet ik niet	6,35%	62
Totaal		976

Figuur 27 Aantal wachtlijsten per kinderopvangzoekende

We merken op dat meer dan een derde van de respondenten (36,89%) op geen enkele wachtlijst stond. Dit strookt met de vaststelling dat een grote groep (63,22%) binnen de drie maanden opvang vindt (zie Figuur 19 Duur van de zoektocht)

9,32% van de respondenten staat op meer dan vijf wachtlijsten.

Op basis van de resultaten van deze bevraging zien we dat nog een ruime groep op meerdere wachtlijsten geplaatst is (36,88% staat op 2 of meer wachtlijsten). Een klein percentage (6,35%) van de respondenten geeft aan dit eigenlijk niet te weten. Het zou kunnen dat ook zij op meerdere lijsten staan. Desgevallend zou dit dus het percentage opvangzoekenden die op meerdere lijsten staan verhogen van 36,88% tot 43,23% .

Op basis van bovenstaande gegevens kunnen we stellen dat ‘het probleem’ van de wachtlijsten nog niet weggewerkt is.

Bij de opmerkingen van de respondenten bij deze enquête lezen we dat een registratie bij verschillende opvangplaatsen ook voor de nodige stress kan zorgen tijdens de zoektocht.

Wij citeren:

Ondertussen is het in stad XXX zo dat je je moet registreren en online vijf opvanginitiatieven kan aanduiden. Zeven maanden voor de opvang zou moeten starten krijg je antwoord of er ergens een plaats is en in welk van de vijf crèches dit is. Dit zorgt voor veel stress bij de ouders omdat je pas laat weet of er tijdig opvang beschikbaar zal zijn voor je kind en ook voelt het niet rechtvaardig dat je niet (meer) kan kiezen naar welke opvang je kind zal gaan!

Uit bovenstaande analyse en getuigenis leren we dat de onzekerheid van het wachten op een definitieve beslissing en het gebrek aan transparantie bij de plaatstoewijzing een extra stressfactor creëren tijdens de zoektocht.

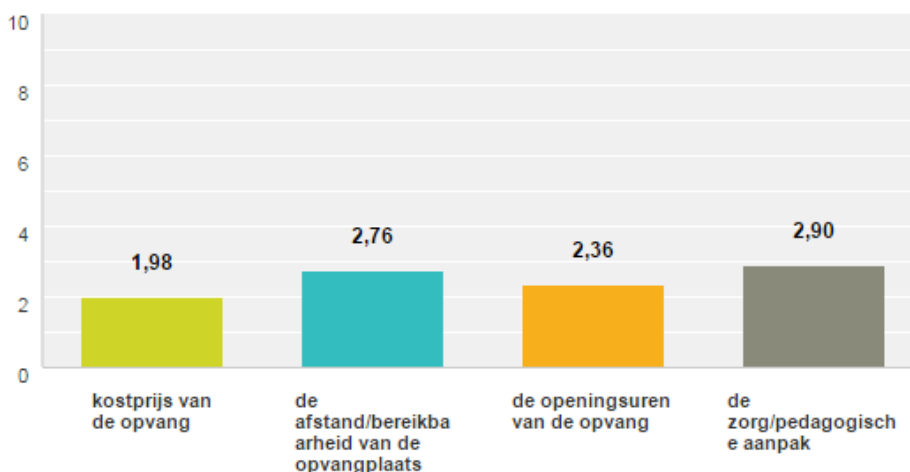
5.4 KWALITEITSCRITERIA BIJ DE ZOEKTOCHT

Hierna bespreken we welke kenmerken van de kinderopvang de opvangzoekenden belangrijk vinden en of inkomensgerelateerde tarieven (IGT) een rol spelen.

5.4.1 KWALITEITSCRITERIA ALGEMEEN

In onderstaande grafiek bekijken we welke kwaliteitscriteria de opvangzoekenden belangrijk vinden tijdens hun zoektocht. We onderscheiden vier categorieën, namelijk de kostprijs van de opvang, de bereikbaarheid, de openingsuren en de zorg/pedagogische aanpak.

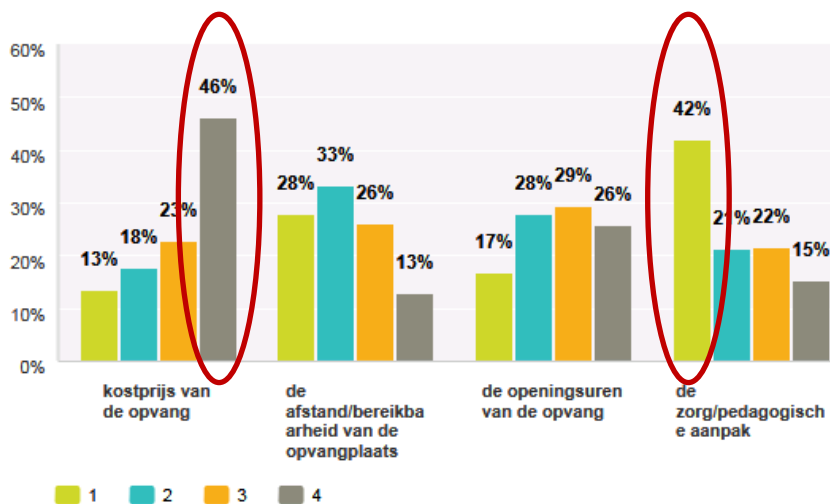
We vroegen de respondenten om een score toe te kennen aan deze kenmerken op basis van belangrijkheid (1-4).

	1	2	3	4	Totaal	Score
kostprijs van de opvang	13,42% 131	17,73% 173	22,75% 222	46,11% 450	976	1,98
de afstand/bereikbaarheid van de opvangplaats	27,77% 271	33,20% 324	26,23% 256	12,81% 125	976	2,76
de openingsuren van de opvang	16,91% 165	27,87% 272	29,41% 287	25,82% 252	976	2,36
de zorg/pedagogische aanpak	41,91% 409	21,21% 207	21,62% 211	15,27% 149	976	2,90

Figuur 28 Belangrijkste eigenschappen van de opvangplaats tijdens de zoektocht (gewogen gemiddelde)

De respondenten vinden de zorg/pedagogische aanpak de belangrijkste eigenschap van de opvangplaats. De minst belangrijke eigenschap is de kostprijs van de opvang.

	1	2	3	4	Totaal	Score
kostprijs van de opvang	13% 131	18% 173	23% 222	46% 450	976	1,98
de afstand/bereikbaarheid van de opvangplaats	28% 271	33% 324	26% 256	13% 125	976	2,76
de openinguren van de opvang	17% 165	28% 272	29% 287	26% 252	976	2,36
de zorg/pedagogische aanpak	42% 409	21% 207	22% 211	15% 149	976	2,90

Figuur 29 Eigenschappen van de opvangplaats: rangschikking volgens belangrijkheid

In bovenstaande grafiek zien we de distributie van de scores over de eigenschappen. Hieruit leren we dat de overgrote meerderheid van de opvangzoekenden het grootste belang hechten aan de zorg/pedagogische aanpak (42%) en dat slechts 15% deze minder belangrijk vonden.

Daarentegen vindt slechts een kleine minderheid (13%) van de opvangzoekenden de kostprijs van de opvang heel belangrijk. De overgrote meerderheid vindt deze minder belangrijk.

Wanneer we echter in een aparte vraag peilen naar het belang van inkomensgerelateerde tarieven (IGT) in de kinderopvang zien we dat in dit onderzoek meer dan 60% van de respondenten hun voorkeur hiervoor duidelijk uitspreken (Figuur 30 Belang van inkomensgerelateerd tarief bij de zoektocht).

We hebben in een open vraag de mogelijkheid gegeven aan de respondenten om nog bijkomende kenmerken van een opvangplaats aan te geven die ze belangrijk vonden. 378 respondenten hebben hierop geantwoord. Hiervan hebben we 220 antwoorden herkend als verduidelijking van de door ons voorgestelde categorieën.

159 antwoorden hebben we gegroepeerd in vier bijkomende eigenschappen: communicatie (45%), infrastructuur en organisatie (36%), grootte van de groep (14%) en imago (6%).

Hieronder bespreken we enkele aandachtspunten die de respondenten aangeven met betrekking tot de door ons voorgestelde categorieën (kostprijs, afstand en bereikbaarheid, openinguren en pedagogische aanpak).

Met betrekking tot de **kostprijs van de opvang** onderscheiden we op basis van hun opmerkingen volgende knelpunten.

- Onvoldoende respijtdagen (onvoldoende flexibiliteit in functie van ziekte van het kind en/of van de ouders en verlof van zowel de opvang als de ouders in vakantieperiodes).
- Onduidelijkheid over de berekening van het inkomensstarief.

We citeren:

Bij ziekte met attest van de dokter, geen aanrekening in dagprijs gezien je al geen wedde ontvangt voor die dagen ook! De prijzen nog meer afstemmen op de inkomens, want het bruto zegt niets over het netto en het blijft echt veel te duur.

Opvang van een kind dat ziek is, is voor een werkend persoon niet evident. Met de huidige regels moet je ook betalen voor dagen dat je kind niet naar de opvang kan gaan wegens ziekte en je moet zelf nog voor een alternatief zorgen....

...Als je wil dat zo veel mogelijk vrouwen thuisblijven om voor hun kinderen te zorgen en als je het werken buitenshuis onaantrekkelijk wil maken, zijn die respijtdagen alleszins een heel effectief middel. Een ziek kind betekent nu: crèche betalen en vakantie opnemen of kinderoppasser betalen.

Wij wilden ons kind een beperkt aantal dagen naar de opvang sturen. Op verschillende plaatsen werden we hiervoor afgesnauwd; dit zou niet in het belang van ons kind zijn. Vrijwel elke onthaalouder versprak zich later: de administratieve last hiervoor zou te hoog zijn.

Wat betreft de **afstand en bereikbaarheid** geven de opvangzoekenden aan, opvang op wandelafstand binnen de eigen buurt te willen.

We citeren:

Afstand: we hebben een vijftal kribbes bij ons op wandelafstand. Alleen waren we door een tekort aan opvangplaatsen in XXX verplicht om 8 km verder te gaan zoeken (en hadden we bijna een tweede wagen nodig).

Te ver. Ons kind moet altijd wachten tot papa klaar is met werken, ook als de moeder haar vroeger kan ophalen. Heen en terug duurt een uur. Tijdrovend, kostprijs en milieuvervuiling.

Voor voldoende **zorg en pedagogische ondersteuning** van de opvangplaats blijken sommige ouders dieper in hun beurs te willen tasten.

We citeren:

Omdat de vrije keuze van opvang en de pedagogische waarden voor mij het belangrijkste zijn, hebben we gekozen voor een privé onthaalmoeder (ook al is dit financieel zeer zwaar). De opvangplaatsen die ik ben gaan bekijken stonden mij verder geen van allen aan. En bij de dienst onthaalmoeders heb je zo goed als geen vrije keuze. Wat voor ons belangrijk was: de zorg voor de kinderen moet centraal staan, een rustige sfeer. Op een rustige manier omgaan met de kindjes. Open contact met de ouders en ingaan op hun vragen. Ik hecht veel belang aan de inkleiding en gezonde voeding (!) en borstvoeding. Een pluspunt is ontstaan voor wasbare luiers.

De **openingsuren** van de opvangplaats blijken een zeer heikel punt te zijn voor vele ouders.

We citeren:

Enkel vervroegde sluiting op vrijdag (17u) is een puzzelwerk. Ook hebben veel kribbes geen aangepaste openingsuren: als je in XXX werkt van 9 tot 17, heb je minstens een kribbe nodig die van 8-18 open is (elke dag)!

Met betrekking tot de bijkomende eigenschappen merken we op dat de respondenten die in hun pen kropen veel belang hechten aan **'communicatie'**. Ongeveer de helft van deze respondenten benadrukte het belang ervan. Dit gaat zowel over het eventuele gebrek aan transparantie in het verloop van hun zoekproces als over de communicatie van de opvangplaats over het wel en wee van het kind tijdens zijn/haar verblijf.

We citeren:

... stonden we héél de zwangerschap op de wachtlijst zonder duidelijkheid over de beschikbaarheid van een plaats en pas na de geboorte van ons kindje werd duidelijk dat we een plaats hadden. ...

Op voorhand eens gaan kijken, dit is niet meer mogelijk door de huidige regeling: online aanvraag en Kind en Gezin beslist waar je je baby kunt brengen. Of dit nu past bij jouw eigen waarden en normen is niet belangrijk voor hen.

Er was plaats! En er was een systeem van digitale schriftjes en dagelijkse foto's, wat wij wel fijn vonden.

Op een rustige manier omgaan met de kindjes. Open contact met de ouders en ingaan op hun vragen.

Verlofdagen op tijd doorkrijgen van de opvangplaats.

De meeste opmerkingen met betrekking tot de **infrastructuur en organisatie** gaan over de mogelijkheid tot het buiten spelen en voldoende professionele kinderopvang. Naast enkele ecologische aspecten van de opvangplaats zoals de mogelijkheid tot het meegeven van wasbare luiers en het belang van gezonde voeding benadrukken sommige opvangzoekenden tevens de vlotte overgang van kinderopvang naar de kleuterschool.

We citeren:

Belang van omgeving: groen, veel lichtinval en hygiëne.

Mogelijkheid tot gebruik van wasbare luiers én of er een eigen keuken is om de warme maaltijden klaar te maken.

Gezonde voeding (bv. geen nodeloze koek in de pap => suiker), liefst ook biologische voeding maar niet gevonden.

Onthaalouders hebben geen statuut dat veel zekerheden biedt. Hierdoor hebben we tweemaal meegemaakt dat ons kind erg plots naar een andere onthaalouder moest....

Ik vind persoonlijk dat er zelfstandige onthaalmoeders zijn die niet in staat zijn om op kinderen te passen. Er ontbreekt een opleiding. Iedereen kan onthaalmoeder worden, ook mensen die dat beter niet zijn....

Professionalisering van onthaalouders is nodig, maar niet ten koste van hen. Ze moeten beter ondersteund worden. Het is een volwaardig beroep, waar volwaardige professionele omkadering voor nodig is.

Ruimte: kans om buiten te spelen/te komen - samenwerking met kleuterschool.

We zijn enorm tevreden over XXX. Ook over het bezoek aan de eerste kleuterklas met de oudste peuters.

De crèche wordt ingericht door de gemeenschapsschool XXX waar de kindjes kunnen doorstromen naar de kleuterklas en daarna de lagere school. Ik vond zelf een groot pluspunt dat mijn dochter vanaf jonge leeftijd met leeftijdsgenootjes vlot kan doorstromen. Aan de school is ook een groot stuk groen gelegen dat helemaal is ingericht en dat was de meest doorslaggevende factor.

De grootte van de groepen - gemengde leefgroep (kruipers/peuters)

We zochten bewust naar een crèche met meerdere begeleiders en geen onthaalmoeder.

De opvangzoekenden vinden **de grootte van de groep** eveneens een belangrijk kwaliteitscriterium van de kinderopvangplaats.

We citeren:

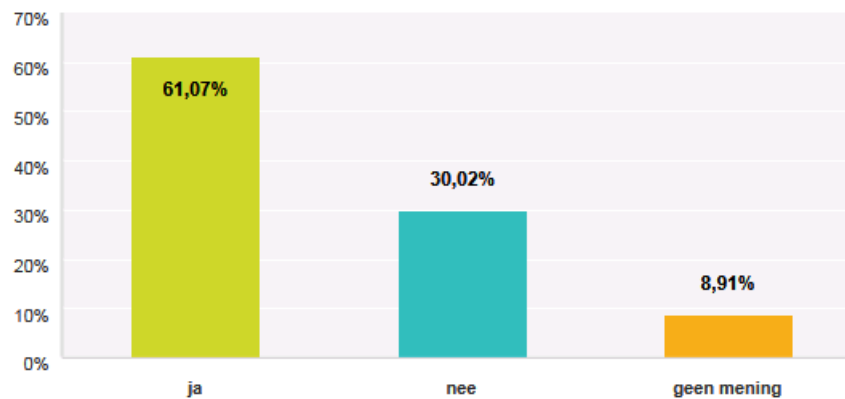
De grootte van de groep waar mijn kindje in terecht kwam. Mijn dochter zat vroeger in een groep van 30 kindjes en dat was echt veel te veel. Mijn zoontje zit nu in een groep van zestien kindjes en dat is echt veel beter.

Het aantal verzorgers per kind is ook een erg belangrijk criterium,

...Het zijn twee onthaalouders die samenwerken en ze hebben ongeveer acht kindjes per dag. Ik hoor echter van collega's dat er opvangplaatsen zijn met wel achttien kindjes elke dag en die mensen werken ook maar met z'n tweeën...

5.4.2 BELANG VAN INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN (IGT)

We peilen naar het belang dat de opvangzoekenden hechten aan de inkomensgerelateerdheid van de opvang. In dit hoofdstuk gaan we ook na of er verschillen zijn in het belang van de inkomensrelateerde opvang bij de respondenten al naargelang hun gezinstype, werk en inkomen.

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja	61,07%	596
nee	30,02%	293
geen mening	8,91%	87
Totaal		976

Figuur 30 Belang van inkomensgerelateerd tarief bij de zoektocht

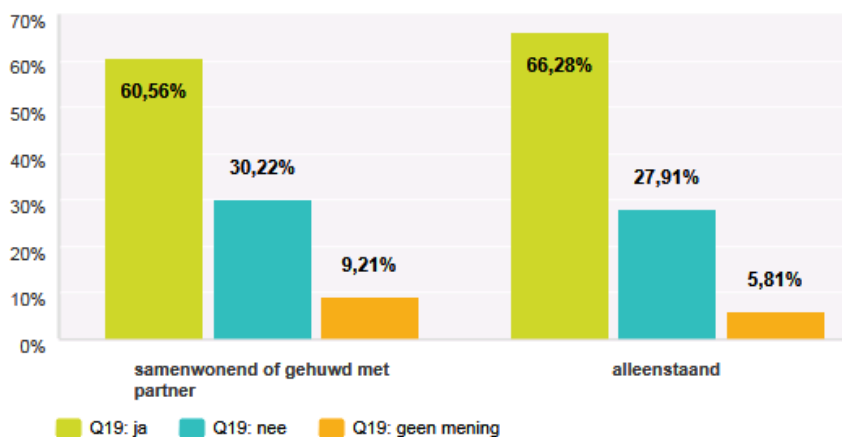
61,07% van de respondenten vindt inkomensgerelateerd opvang wel belangrijk.

In de studie van Kind en Gezin van 2007 gaf ongeveer de helft van de ouders (52%) de voorkeur aan een opvang waarvan de prijs bepaald wordt door het gezinsinkomen²⁵. Dit is – als we beide mogen vergelijken - gevoelig minder dan ons enquêteresultaat (61,07%). Met ander woorden in vergelijking met 2007 zien we in ons onderzoek een vijfde meer respondenten die belang hechten aan IGT.

²⁵ Zie bibliografie (MAS 2007) p.14

5.4.2.1 Belang van inkomensgerelateerde opvang in relatie tot samenwoningstype

In onderstaande grafiek bekijken we of er verschillen zijn tussen samenwonenden en alleenstaanden met betrekking tot het belang van inkomensgerelateerde opvang.

	Q19: ja	Q19: nee	Q19: geen mening	Totaal
samenwonend of gehuwd met partner	60,56% 539	30,22% 269	9,21% 82	91,19% 890
alleenstaand	66,28% 57	27,91% 24	5,81% 5	8,81% 86
Totale aantal respondenten	596	293	87	976

Figuur 31 Het belang van inkomensgerelateerde tarieven & samenwoningstype

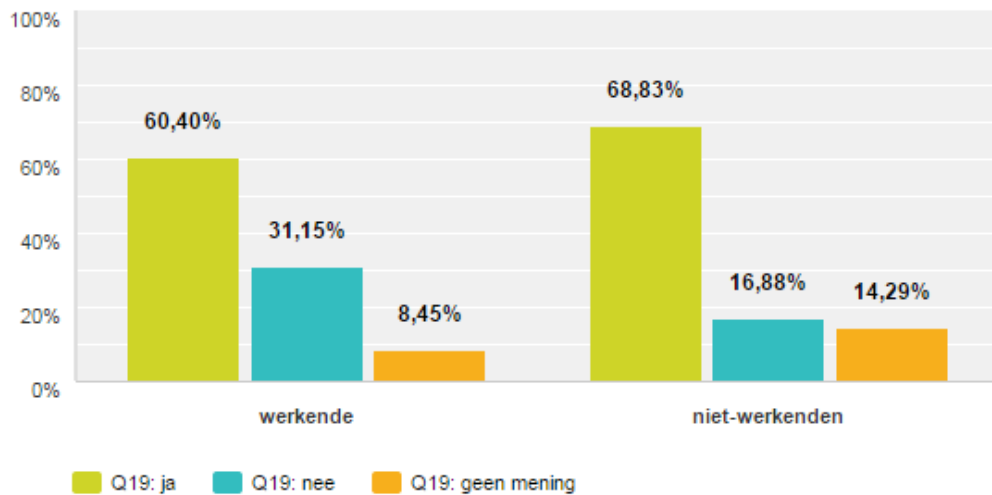
We zien dat alleenstaande opvangzoekenden (66,28%) meer belang hechten aan inkomensgerelateerde tarieven dan samenwonende opvangzoekenden (60,56%).

Merken we hierbij op dat deze analyse niet los mag gezien worden van onderstaande analyses in verband met werk en inkomen. Deze variabelen zijn immers sterk gerelateerd aan elkaar.

We zien dat de samenhang van deze kenmerken ook een extra belastende factor vormt bij de alleenstaande mama's.

5.4.2.2 Belang van inkomensgerelateerde opvang en werk

In onderstaande grafiek bekijken we of er verschillen zijn tussen werkenden en niet-werkenden met betrekking tot het belang van inkomensgerelateerde opvang.

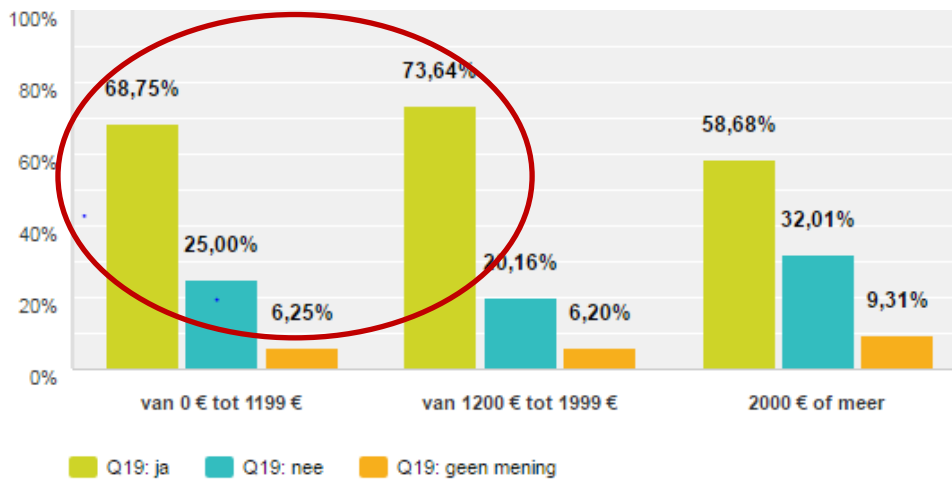
	Q19: ja	Q19: nee	Q19: geen mening	Totaal
werkende	60,40% 543	31,15% 280	8,45% 76	92,11% 899
niet-werkenden	68,83% 53	16,88% 13	14,29% 11	7,89% 77
Totale aantal respondenten	596	293	87	976

Figuur 32 Het belang van inkomensgerelateerde tarieven & werk

We zien dat niet-werkenden meer belang hechten aan inkomensgerelateerde opvang dan werkenden namelijk 68,83% tegenover 60,40%.

5.4.2.3 Belang van inkomensgerelateerde opvang en inkomen

In onderstaande grafiek bekijken we of er verschillen zijn tussen de inkomenscategorieën met betrekking tot het belang van inkomensgerelateerde opvang.

	Q19: ja	Q19: nee	Q19: geen mening	Totaal
van 0 € tot 1199 €	68,75% 22	25,00% 8	6,25% 2	3,31% 32
van 1200 € tot 1999 €	73,64% 95	20,16% 26	6,20% 8	13,34% 129
2000 € of meer	58,68% 473	32,01% 258	9,31% 75	83,35% 806
Totale aantal respondenten	590	292	85	967

Figuur 33 Het belang van inkomensgerelateerde tarieven & inkomenscategorie

Binnen de twee laagste inkomenscategorieën wordt veel meer belang gehecht aan inkomensgerelateerde tarieven dan bij de inkomenscategorie van 2000 € of meer. Respectievelijk 68,75% en 73,64% tegenover 58,68%.

6 RESULTAAT VAN DE ZOEKTOCHT VAN DE GLOBALE RESPONDENTENGROEP

In dit hoofdstuk brengen we de resultaten van de zoektocht in kaart op basis van de antwoorden van de respondenten op onderstaande vragen. In hoofdstuk 8 bespreken we de antwoorden van de alleenstaande mama's apart (zie 8 Resultaat van de zoektocht van alleenstaande mama's).

Is er een opvangplaats gevonden?

- Wordt er een opvangplaats gevonden?
- Op hoeveel plaatsen kan men starten?
- Naar welk soort opvang gaat het kind het meest?
- Is er mogelijkheid tot voorrangbeleid?

Is de opvang betaalbaar?

Is er opvang op maat van de opvangzoekenden?

- Geschiktheid in het algemeen.
- Bereikbaarheid.
- Openingsuren.
- Kwaliteit (vriendelijkheid en responsiviteit van het onthaal en zorgaanbod).

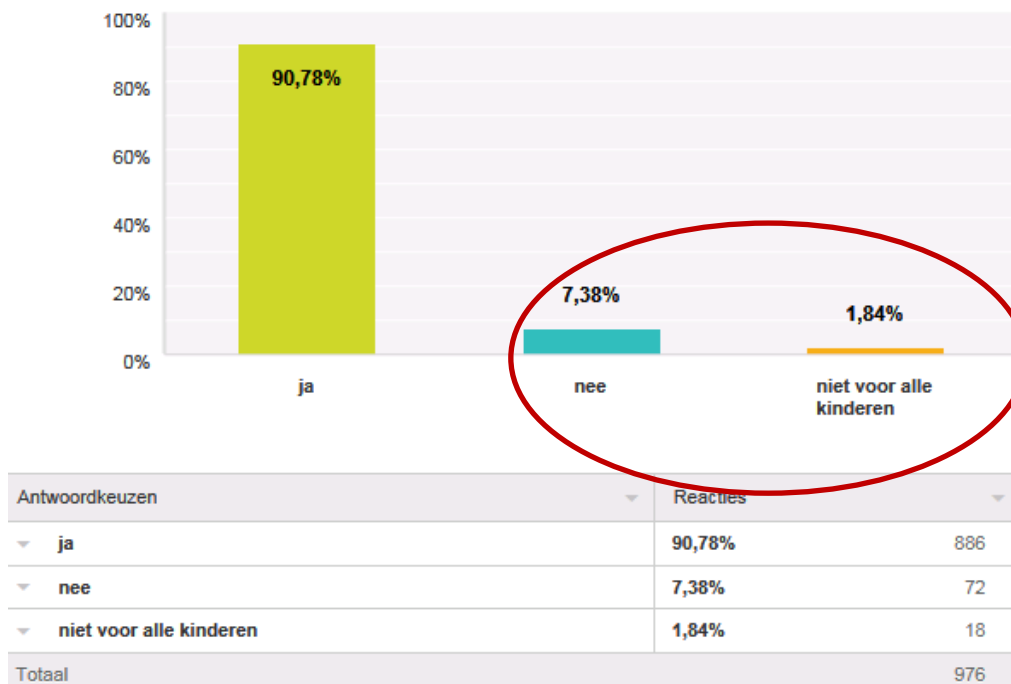
Uit de zoektocht weten we dat minstens 80% minstens 2 opvangplaatsen heeft bezocht, wat betekent dat er een ruim aantal opvangplaatsen in Vlaanderen in dit onderzoek onder de loep liggen.

6.1 IS ER OPVANG GEVONDEN? AANTAL STARTPLAATSEN? WELK SOORT OPVANG?

Hierna zullen we nagaan of er een opvangplaats gevonden is; op hoeveel plaatsen men met opvang (zowel formele of informele opvang) kon starten en of men (indien men dit wou) gebruik kon maken van het voorrangbeleid.

6.1.1 IS ER OPVANG GEVONDEN?

90,78% van de respondenten heeft opvang gevonden, terwijl 9,22% geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden heeft.

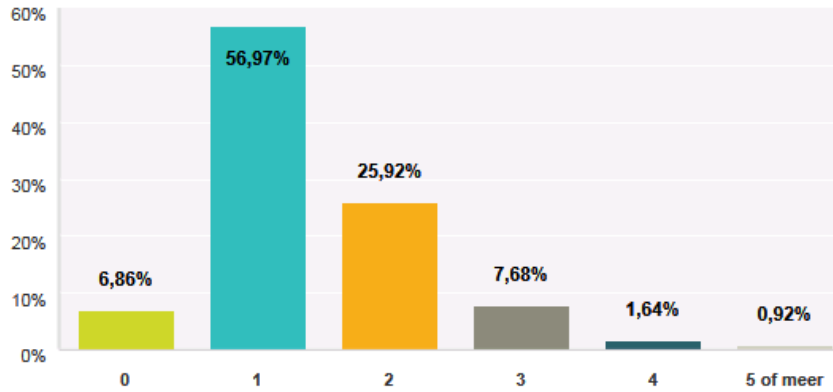
Figuur 34 Opvangzoekers die opvang gevonden hebben

In vergelijking met het onderzoeksrapport van Kind en Gezin (MAS 2007) zien we geen merkbare verschillen²⁶. In dit rapport noteerde men dat 90,2% van de ouders opvang vonden, tegenover 9,8 % die geen opvang vond. Wij noteren respectievelijk 90,78% tegenover 9,22%. Dit betekent dus dat net zoals in 2007 nog 1 op de 10 opvangzoekenden met opvangproblemen geconfronteerd wordt.

²⁶ Zie bibliografie (MAS 2007) p.25

6.1.2 OP HOEVEEL PLAATSEN KON MEN STARTEN MET KINDEROPVANG?

Hierna geven we aan op hoeveel opvangplaatsen met kinderopvang kon gestart worden.

Antwoordkeuzen	Reacties	
0	6,86%	67
1	56,97%	556
2	25,92%	253
3	7,68%	75
4	1,64%	16
5 of meer	0,92%	9
Totaal		976

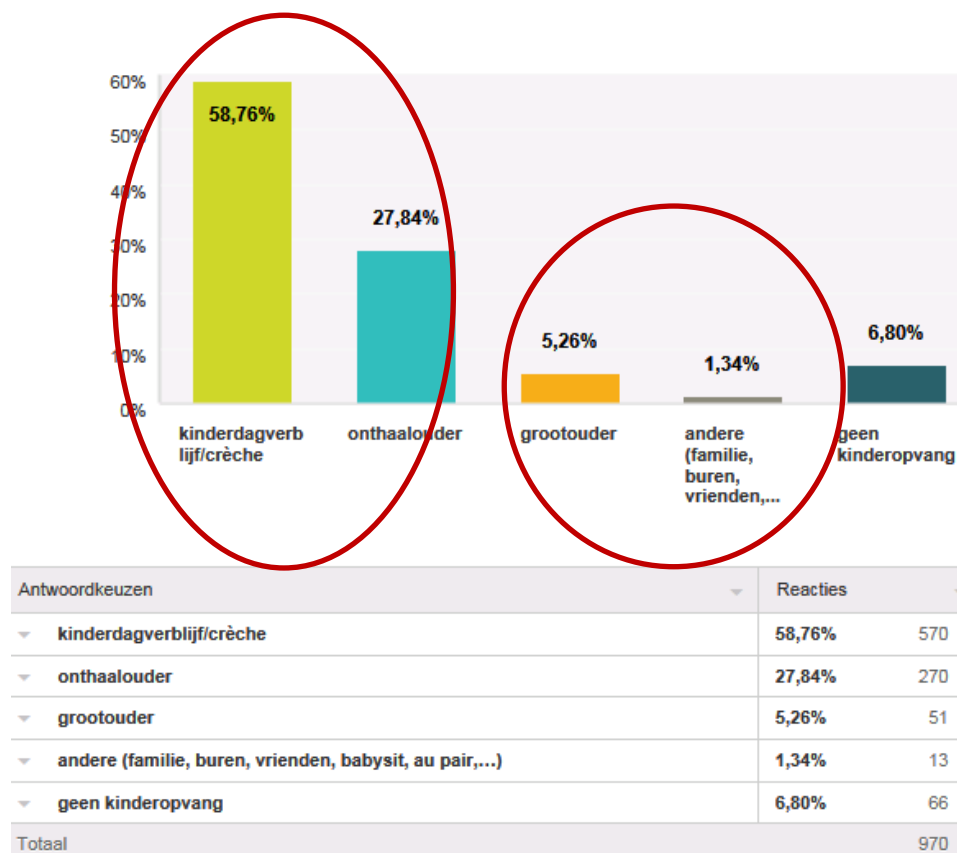
Figuur 35 Aantal startplaatsen

6,86% van de opvangzoekers kon op geen enkele opvangplaats starten, een ruime helft (56,97 %) van de opvangzoekenden kon starten op één plaats en 36,17% had de keuze tussen twee of meer opvangplaatsen.

6.1.3 NAAR WELK SOORT OPVANG?

De respondenten konden bij deze vraag kiezen uit een lijstje met volgende categorieën: kinderdagverblijf/crèche, onthaalouder, grootouder, andere (familie, burens, enz.). Voor de volledigheid is er ook een categorie 'geen opvang gevonden' voorzien.

Bij de categorie grootouder of andere is bijkomend gevraagd waarom er voor informele opvang gekozen is.

Figuur 36 Verdeling over kinderopvangtype

De grafiek toont dat 86,60% opvang vond in de georganiseerde kinderopvang (kinderdagverblijf/crèche of onthaalouder). 6,60% vond een plaats in de informele opvang (grootouders, familie, burens, vrienden, ...).

In vergelijking met de beschikbare cijfers zien we dat in Vlaanderen bijna zeven op de tien kinderen van drie maanden tot drie jaar regelmatig gebruik maken van formele en/of informele opvang. Deze cijfers hebben betrekking op 2013. Dit gebruik zou stabiel gebleven zijn sinds 2009 maar er is wel een tendens naar dalend gebruik van informele opvang verzorgd door grootouders omdat ze nog vaak beroepsactief zijn (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)).²⁷ Op basis van een steekproefonderzoek van 2013 leren we dat 17% van de kinderen onder de drie jaar die regelmatig opvang gebruiken, opgevangen worden in het informele circuit – meestal door grootouder (16%) en – dat grootouders ook een belangrijke rol als tweede opvangvorm spelen, complementair aan de opvang door een formele voorziening (Kind&Gezin, Het Kind in Vlaanderen 2014 2015)²⁸. Onze cijfers over de opvang door grootouders liggen lager (5,26%). Dit hangt nauw samen met de opzet van de enquête. We bevroegen (toekomstige) ouders die op zoek zijn gegaan naar betaalde opvang. Niettegenstaande deze formulering noteren we toch nog

²⁷ (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)) p. 37

²⁸ Omdat er sinds 2012 en 2013 geen nieuwe bevragingen over het gebruik van opvang plaatsvonden, zijn er geen recente gegevens over de evolutie van informele opvang. De evolutie van de formele opvang kan wel opgevolgd worden door de februaritelling van 2014. Er is een verdere toename van het gebruik van formele opvang bij kinderen jonger dan 3 jaar (een toename van 1,5 procentpunt van 2013 naar 2014), in 2014 gebruikt bijna 52% van alle kinderen formele opvang (Kind&Gezin, Het Kind in Vlaanderen 2014 2015) pp. 109-110.

6,60% van de respondenten die aangeeft het meest gebruik te maken van informele opvang en bovendien kennen we hiervan ook de redenen.

Tabel 2 Redenen om beroep te doen op informele opvang

Antwoordkeuzen	Reacties
geen plaats gevonden	28,13%
openingsuren	23,58%
betaalbaarheid	17,12%
die opvang je voorkeur heeft	15,59%
andere reden	10,92%
kwaliteit	4,66%
Eindtotaal N= 64	100,00%

De redenen die de respondenten aangeven om beroep te doen op informele opvang zijn divers. De belangrijkste reden is het gebrek aan beschikbaarheid, geen plaats (28,13%) of geen geschikte openingsuren (23,58%) in de georganiseerde kinderopvang. Ongeveer een gelijk percentage geeft de betaalbaarheid als reden aan (17,12%) als het feit dat informele opvang gewoon de voorkeur heeft (15,59%). Ongeveer eenzelfde percentage geeft andere redenen aan waaronder 'kwaliteit' (4,66%).

In de commentaren die de respondenten hierbij konden geven blijkt dat het niet altijd over een vrije keuze gaat.

Wij citeren:

Moeilijk met horecawerk.

Mijn partner en ik werken beiden in drie shiften (vroeg, late en nachtshift) wat maakt dat ons kind vaak blijft overnachten bij de grootouders. Op de vroege en late uren kunnen we niet terecht in de georganiseerde opvang.

Tijdens de vakanties moet je je kinderen ook naar de opvang doen.

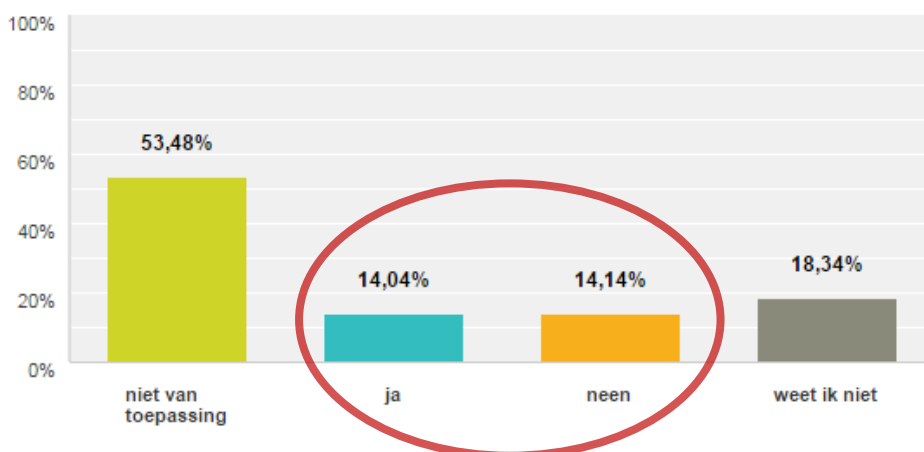
Bij georganiseerde kinderopvang moet je veelal betalen ook als je ze thuis wil houden tijdens de vakantie.

We betalen liever voor opvang op maat van ons kindje dan ons kindje in het ritme van de opvang te moeten steken.

Als beide ouders in XXX werken is opvang van 9u tot 16u compleet zinloos. Zelfs indien één van beiden zijn uren kan aanpassen is dit volstrekt ONMOGELIJK!!!

6.1.4 VOORRANGSBELEID?

Hier onderzoeken we of kinderopvangzoekenden die een beroep wilden doen op het voorrangsbeleid²⁹, effectief daarvan gebruik hebben kunnen maken.

Antwoordkeuzen	Reacties	
niet van toepassing	53,48%	522
ja	14,04%	137
nee	14,14%	138
weet ik niet	18,34%	179
Totaal		976

Figuur 37 Gebruik van het voorrangsbeleid

53,48% van alle respondenten geeft aan dat het voorrangsbeleid op hen niet van toepassing is. 18,34% kon op deze vraag niet antwoorden ('weet niet'). De overigen geven in gelijke mate aan dat ze wel en niet kunnen beroep doen op het voorrangsbeleid.

Als we de resultaten van onze enquête mogen veralgemenen betekent dit dat de helft van de betrokkenen die wilden beroep doen op het voorrangsbeleid daarvan effectief geen gebruik van kon maken.

Via de open vragen formuleren verschillende respondenten opmerkingen bij het voorrangsbeleid. Hierbij valt op dat deze respondenten de doelgroepen van het voorrangsbeleid (vooral de niet-werkenden) niet tot de gebruikers rekenen van kinderopvang. Een goede communicatie over kinderopvang in het belang van (elk) kind zou dus in elke opvangplaats centraal moeten staan.

Enkele citaten:

Vind het ook een raar idee dat werkzoekenden voorrang krijgen in kribbes, terwijl werkenden het nodig hebben.

Mensen die werken en die zelfs werkgelegenheid verzekeren voor heel wat andere gezinnen, zijn NIET prioritair. Werklozen bijvoorbeeld, zijn dat wel.

Indien je beide voltijds werkt heb je zeker opvang nodig maar er wordt rekening gehouden met het inkomen. Kunt dus beter niet werken bij aanvraag crèche. Zo krijg je voorrang. Logica???

Ik vind het systeem van betaling volgens inkomen niet altijd even eerlijk. Wie niet werkt en dus in principe zijn kind niet naar een opvang moet laten gaan betaalt(zeer) weinig, wie wel werkt en verplicht is om zijn kind naar de opvang te laten gaan moet (te) veel betalen. De kinderen van niet-werkende ouders bezetten ook opvangplaatsen van andere kinderen waardoor de zoektocht voor werkende ouders moeilijk is. Werkende ouders zitten ook met een druk, zij

²⁹ De sociale functie van de kinderopvang wordt vertaald in de regelgeving via de bepaling van voorrangregels. Elke organisator van kinderopvang die een subsidie voor inkomensstarief ontvangt moet in het opnamebeleid voorrang geven aan kinderen van bepaalde gezinnen (zoals alleenstaanden, gezinnen met een laag inkomen, pleegkinderen en broers/zussen). Zie [brochure voorrangsbeleid](#) op de website van Kind en Gezin (Kind&Gezin, Brochure voorrangregels (2015)) p.3

moeten opvang vinden. Niet werkende ouders hebben daar net iets meer vrijheid/soepelheid in. Ik vind dat kinderen van werkende ouders steeds voorrang zouden moeten krijgen op een plaats in de opvang.

Er waren opvangplaatsen waar we de melding kregen dat ze afhingen van subsidies en dus voorrang moesten verlenen aan ouders met een laag inkomen en allochtone gezinnen. Wij als twee -werkende ouders kregen geen plaats omdat ze voor ons geen subsidies kregen. Daar stond ik toch versteld van.

Ook merken we op dat de tevredenheid groot is bij het voorrangbeleid inzake broertjes of zusjes.

Wij hadden het geluk bij onze zoektocht te stuiten op een onthaalmoeder die na een ziekteperiode terug opstartte, en dus veel plaats had. Ons tweede kind kon van de voorrangregel broertje/zusje profiteren.

6.2 BETAALBAARHEID VAN DE GEVONDEN OPVANG

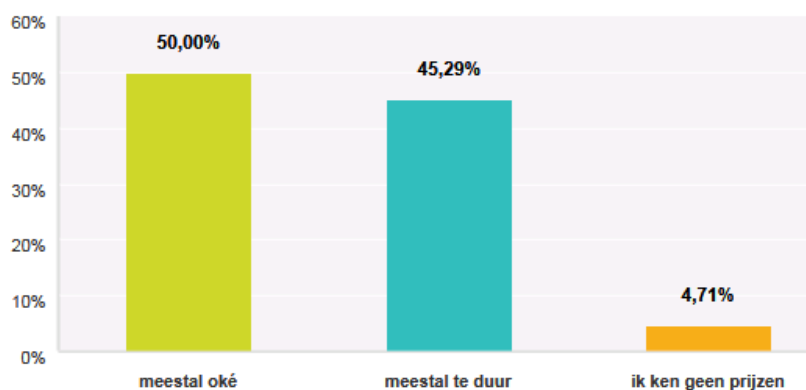
In dit hoofdstuk besteden we bijzondere aandacht aan de resultaten van de zoektocht met betrekking tot de betaalbaarheid van de gevonden opvang.

Hierbij onderzoeken we volgende vragen.

- Zijn de opvangzoekenden tevreden over de prijzen in het algemeen?
- Bieden de gevonden opvangplaatsen inkomensgerelateerde tarieven (IGT) aan?
- Hoeveel respondenten maken effectief gebruik van inkomensgerelateerde opvang?
- Welke dagprijs betalen ze effectief voor kinderopvang?

6.2.1 PRIJZEN VAN DE KINDEROPVANG

Hieronder bekijken we in welke mate de respondenten tevreden zijn over de prijzen van de gevonden opvang.

Antwoordkeuzen	Reacties
meestal oké	50,00% 488
meestal te duur	45,29% 442
ik ken geen prijzen	4,71% 46
Totaal	976

Figuur 38 Tevredenheid over de prijzen

De helft van de opvangzoekenden vindt de opvang betaalbaar (meestal oké). 45,29% vindt de opvang te duur, 4,71% kent geen prijzen.

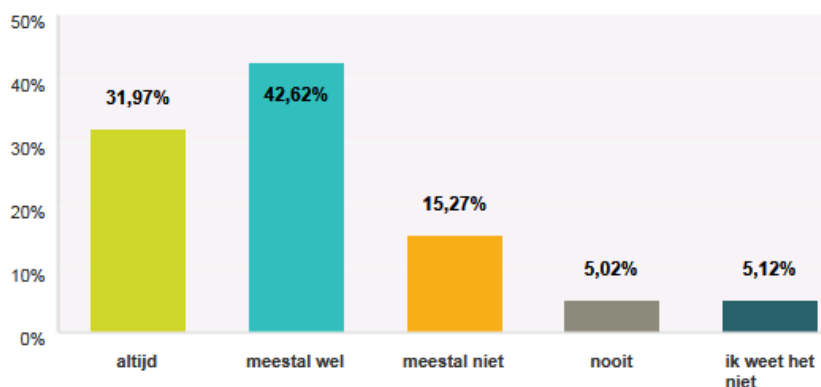
In welke mate inkomensgerelateerde opvang hierbij een rol speelt onderzoeken we in de volgende vragen.

In vergelijking met de studie van Kind en Gezin (MAS 2007) kunnen we besluiten dat wat de prijs betreft de respondenten uit ons onderzoek minder tevreden zijn: 50% tegenover 58% in het onderzoek van Kind en Gezin.³⁰

³⁰ (MAS 2007) p.42

6.2.2 AANBOD INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN (IGT)

Hieronder bekijken we in welke mate de respondenten tijdens hun zoektocht een aanbod kregen van kinderopvangvoorzieningen waarvan de prijzen rekening houdt met hun inkomen via de zogenaamde inkomensgerelateerde tarieven (IGT).

Antwoordkeuzen	Reacties
altijd	31,97% 312
meestal wel	42,62% 416
meestal niet	15,27% 149
nooit	5,02% 49
ik weet het niet	5,12% 50
Totaal	976

Figuur 39 Is er een tarief dat rekening houdt met het inkomen mogelijk?

31,97% van de opvangzoekenden kreeg altijd inkomensgerelateerde tarieven (IGT) aangeboden en 42,62% rapporteert dat dit meestal het geval was. Dit betekent dat 74,59 % inkomensgerelateerde opvang kreeg aangeboden. 20,29% van de respondenten werd geconfronteerd met opvang die nooit of meestal niet IGT aanbod.

Deze cijfers zijn ongeveer gelijklopend met de werkelijke verdeling van IKT en niet-IKT plaatsen binnen de opvang voor baby's en peuters in Vlaanderen en in het Brussels Hoofdstedelijk gewest. In 2014 tellen we respectievelijk 73,3% IGT en 26,7% niet-IGT plaatsen (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015))³¹.

We kunnen dus besluiten dat de respondentengroep een vrij representatief staal van de inkomensgerelateerde opvang contacteerde.

We merken ook op dat ruim 60% van de respondenten hun voorkeur uitspreekt voor inkomensgerelateerde opvang (zie Figuur 30 Belang van inkomensgerelateerd tarief bij de zoektocht). Niettegenstaande het aanbod het verwachtingspatroon van de opvangzoekenden overstijgt merken we op dat ruim 45% de opvangprijzen te duur vindt. Inkomensgerelateerde tarieven blijken dus onvoldoende tegemoet te komen aan de wens naar betaalbare opvang.

Uit de opmerkingen die konden gemaakt worden bij deze enquête zien we dat op basis van onvoldoende informatie sommige opvangzoekenden in dure opvang terecht komen.

Wij citeren

Info en contact met lokale onthaalouders is echt miniem en zeer weinig waardoor je geen risico's kan nemen om niets te hebben en je verplicht bent bij dure opvang aan te kloppen dat geen rekening houdt met loon...Echt erg.

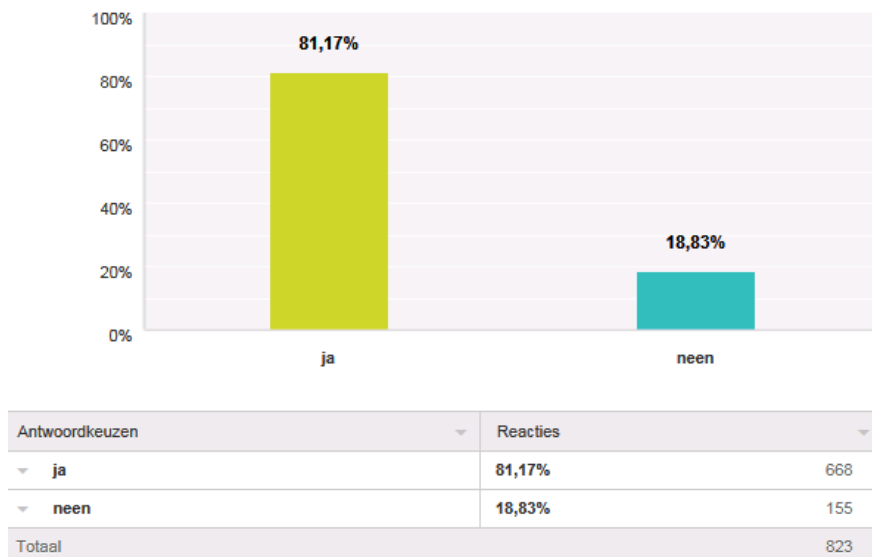
Het systeem van XXX waar ook enkele XXX crèches inzitten werkt niet. Allemaal wachtlijst en geen info als je nadien belt over wanneer er wel plaats zou zijn. Dit zijn de enige crèches in de gemeente XXX die op basis van inkomen werken, dus je moet wel duurdurder gaan om een plaats te vinden. Tenzij je ons kent ons toepast maar dit wou ik principieel niet doen. Ik weet ook van veel vrienden die wel in een crèche op basis van inkomen werken, dat dit

³¹ (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)) p. 50

stelsel om de prijs te berekenen meestal twee jaar achterloopt, dus op belastingaangifte van 2 jaar terug. Als er dan iemand gedoopt heeft of een eerste niet voltijdse job had (het inkomen van politieke functies tellen niet mee) betalen die nog twee jaar aan een stuk bijna niets terwijl ondertussen hun inkomen zeer hoog geworden zijn. Zo ken ik veel voorbeelden. Dit is zeer onterecht ten opzichte van de mensen die niet in een inkomensgerichte crèche zitten en ten opzichte van gewone hard werkende mensen met een veel kleiner inkomen. In mijn grote vriendenkring van 20 koppels is het echt zo dat de mensen met het hoogste inkomen door voorgaande slechte updates van de systemen, het minst betalen. Het inkomensstelsel zou er voor iedereen moeten zijn en na elke belastingaangifte aangepast moeten worden. Ik zou zelf ook redelijk hoog zitten in dat stelsel, maar het blijft toch minder als in de privé en nu wordt er teveel van dat systeem geprofiteerd door de slechte opvolging van de overheid.

6.2.3 GEBRUIK INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN (IGT)

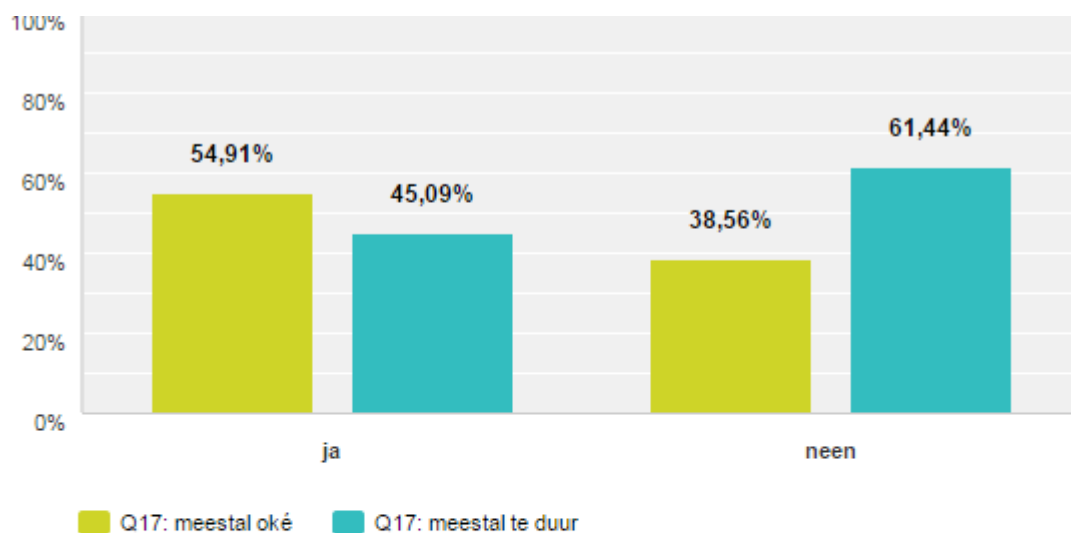
Hieronder gaan we na of de gebruikers van georganiseerde kinderopvang (formele kinderopvang), opvang hebben gevonden die effectief rekening houdt met het inkomen. Het gaat hier om 823 van de 976 respondenten.

Figuur 40 Gebruik van IGT

Een grote groep van deze respondenten maakt gebruik van inkomensgerelateerde opvang (81,17%).

We gaan hierna na of de tevredenheid over de prijs samenhangt met het al dan niet een beroep kunnen doen op IGT. We laten de respondenten die de prijzen niet kennen buiten beschouwing en komen zo op 794 reacties.

	Q17: meestal oké	Q17: meestal te duur	Totaal
ja	54,91% 352	45,09% 289	80,73% 641
neen	38,56% 59	61,44% 94	19,27% 153
Totale aantal respondenten	411	383	794

Figuur 41 IGT & tevredenheid van de prijzen

Bovenstaande grafiek toont aan dat 45,09% van diegenen die opvang betalen op basis van hun inkomen, de opvangprijzen te duur vindt. Van de groep respondenten die geen inkomensgerelateerde tarieven betalen is 61,44% ontevreden over de prijzen.

Deze vaststellingen wijzen erop dat een grote groep opvangzoekenden de prijzen te hoog vinden en dit zowel bij de IGT als de niet-IGT.

Niet alleen uitbreiding van inkomensgerelateerde opvang lijkt wenselijk (5.4.2) maar ook een aanpassing van de prijzen.

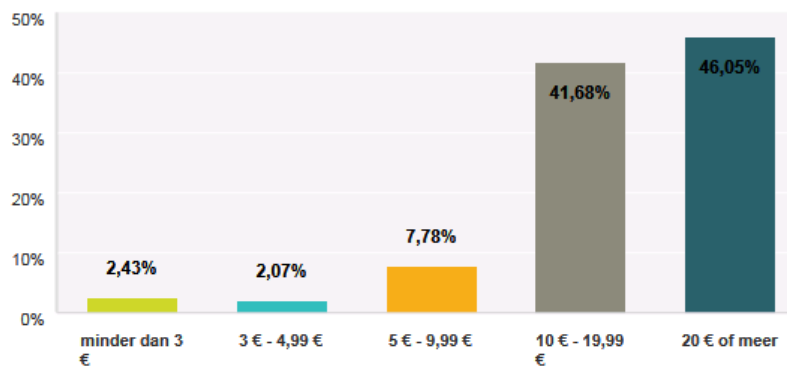
In dit verband vermelden we dat de respondenten via de open vraag bij deze enquête wijzen op een wenselijke inperking van de hoogte van de kosten die extra aangerekend worden.

Wij citeren:

Prijssetting - ook al wordt er gewerkt met IKG systeem - varieert veel van opvang tot opvang. Er komen vaak heel wat extra's bij (administratieve kosten, vuilnisverwerking, kosten voor knutselmateriaal,...). Ook deze extra's zouden begrensd moeten zijn!

6.2.4 BETAALDE PRIJS PER VOLLEDIGE DAGOPVANG

We vroegen aan de respondenten wat ze werkelijk betalen en gaan na of ze dit al dan niet te duur vinden.

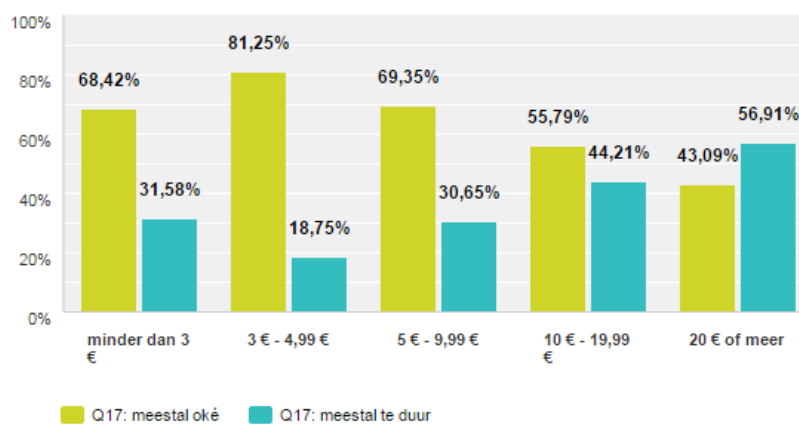

Antwoordkeuzen	Reacties
minder dan 3 €	2,43% 20
3 € - 4,99 €	2,07% 17
5 € - 9,99 €	7,78% 64
10 € - 19,99 €	41,68% 343
20 € of meer	46,05% 379
Totaal	823

Figuur 42 Betaalde prijs per volledige dagopvang

46,05% betaalt 20 euro of meer en 41,68% betaalt tussen de 10 en 20 euro. 12,28% betaalt minder dan 10 euro.

Hierna gaan we voor elke categorie na of men de prijs al dan niet oké vindt. De respondenten die de prijs niet kennen laten we weg uit deze grafiek.

	Q17: meestal oké	Q17: meestal te duur	Totaal
minder dan 3 €	68,42% 13	31,58% 6	2,39% 19
3 € - 4,99 €	81,25% 13	18,75% 3	2,02% 16
5 € - 9,99 €	69,35% 43	30,65% 19	7,81% 62
10 € - 19,99 €	55,79% 183	44,21% 145	41,31% 328
20 € of meer	43,09% 159	56,91% 210	46,47% 369
Totale aantal respondenten	411	383	794

Figuur 43 Teverdenheid over de betaalde prijs

Vanaf 5 euro of meer, groeit het ongenoegen naarmate men meer betaalt.

Globaal genomen kunnen we stellen dat de tevredenheid daalt naarmate de prijs stijgt. Dit was voorspelbaar, maar hierbij dient opgemerkt dat in alle groepen er een vrij grote ontevredenheid heerst over de betaalde bedragen. Wanneer we inzoomen op de allerlaagste tarieven zien we dat één op de drie respondenten niet tevreden is.

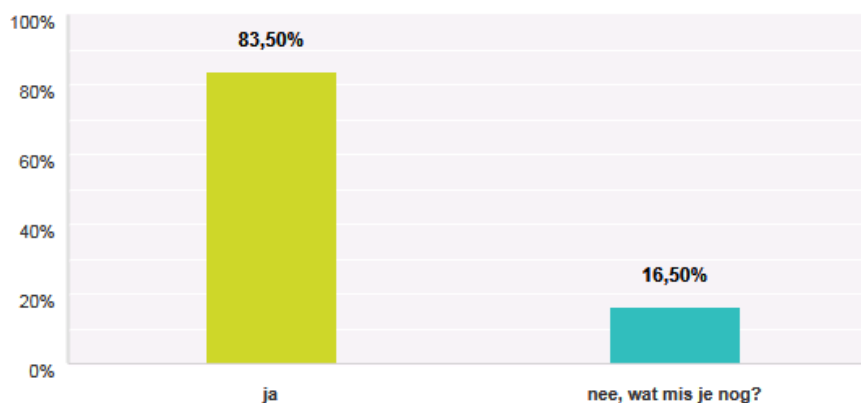
6.3 OPVANG OP MAAT?

Hierna wordt de kwaliteit van de opvangplaatsen geschetst door de bril van de opvangzoekenden. De vragen peilen naar de tevredenheid over de opvangplaats.

- De geschiktheid in het algemeen.
- De bereikbaarheid.
- De openingsuren.
- De zorgkwaliteit (vriendelijkheid, responsiviteit, zorgaanbod).

6.3.1 GESCHIKTE OPVANG

We hebben aan de respondenten die formele of maatschappelijk georganiseerde opvang gebruiken gevraagd of ze een opvangplaats hebben gevonden die aan hun wensen voldoet. Met andere woorden, vinden ze de opvang geschikt?

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja	83,50%	739
nee, wat mis je nog?	16,50%	146
Totaal		885

Figuur 44 Geschikte opvang of niet?

We zien dat 83,50 % van de betrokken opvangzoekenden de opvang 'geschikt' vindt.

16,50% vindt de opvang niet geschikt en zij konden ook melding maken van wat ze nog misten. Wij selecteerden 124 reacties die we hebben ondergebracht in verschillende categorieën met betrekking tot bepaalde eigenschappen van een kinderopvangplaats.

Tabel 3 Eigenschappen die men miste in de opvang

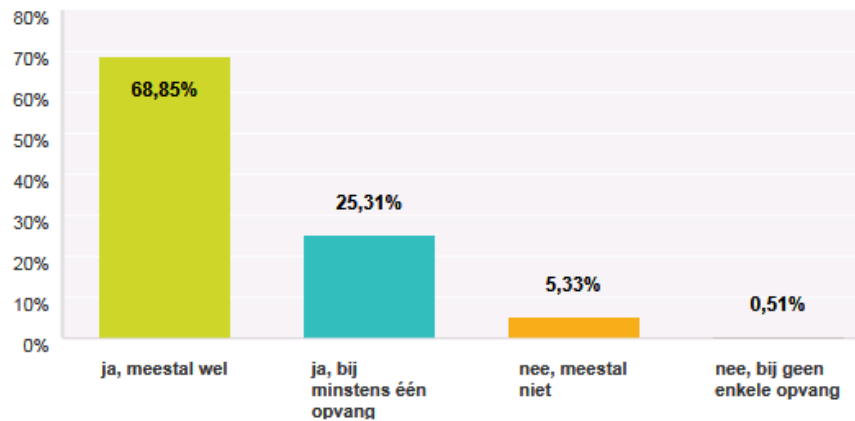
Heb je een opvangplaats gevonden die aan je wensen voldoet? - nee, wat mis je nog? Categorieën	Percentage respondenten N= 124
Openingsuren	21,77%
Kwaliteit	17,76%
Bereikbaarheid	14,51%
Beschikbaarheid	10,48%
Betaalbaarheid	7,26%
Grootte van de groep	5,65%
Infrastructuur en organisatie	5,64%
Kostprijs	4,84%
Geen plaats	4,84%
Communicatie	4,83%
Zorg	1,61%
Opvang bij ziek kind	0,81%

De respondenten die effectief gebruik maken van georganiseerde kinderopvang hebben hoofdzakelijk opmerkingen over de openingsuren (21,77%) en de kwaliteit (17,76%).

14,51% vindt de bereikbaarheid en 10,48% vindt de beschikbaarheid niet toereikend voor hun behoeften.

6.3.2 BEREIKBAARHEID

We hebben aan de respondenten gevraagd of ze opvangplaatsen hebben gevonden die bereikbaar zijn (afstand en bereikbaarheid).

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja, meestal wel	68,85%	672
ja, bij minstens één opvang	25,31%	247
nee, meestal niet	5,33%	52
nee, bij geen enkele opvang	0,51%	5
Totaal		976

Figuur 45 Bereikbaarheid van de gevonden opvang

68,85% van de respondenten vonden meestal een bereikbare opvangplaats. Wanneer we hierbij het percentage optellen die bij ten minste één opvang een goede bereikbaarheid vaststelde, dan loopt dit op tot ongeveer 94%.

Dit zijn algemene cijfers die vermoedelijk genuanceerd worden wanneer meer ingezoomd wordt op een stedelijke en landelijke context wat binnen het bestek van dit onderzoek niet mogelijk was. Feit is dat slechts 5,84% van de respondenten “geen bereikbare” of “meestal geen bereikbare” kinderopvangplaats vindt.

In vergelijking met de studie van Kind en Gezin (MAS 2007)³² kunnen we besluiten dat we op dit vlak een verbetering van de resultaten noteren: ongeveer 90% van ouders uit hun onderzoek waren tevreden over de afstand en bereikbaarheid van de gevonden opvangplaats, wij noteren 94%.

Enkele citaten:

Ook de afstand van ons huis naar de crèche is ver. Tijdens de spitsuren kan ik er soms 55 minuten over doen om mijn kind af te zetten aan de crèche.

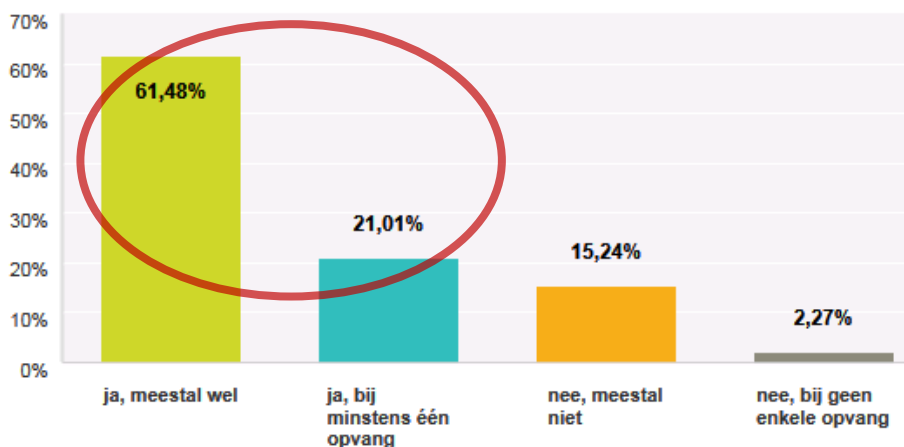
We hebben geen keuze. Als je een opvang vindt die niet te ver van je deur is mag je al heel blij zijn.

Onmogelijk om bij ons in de buurt een onthaalmoeder te vinden die voltijds werkt!!

³² (MAS 2007) p. 42

6.3.3 OPENINGSUREN

We vroegen aan de respondenten of de openingsuren van de gevonden opvangplaats(en) haalbaar waren.

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja, meestal wel	61,48%	597
ja, bij minstens één opvang	21,01%	204
nee, meestal niet	15,24%	148
nee, bij geen enkele opvang	2,27%	22
Totaal		971

Figuur 46 Openingsuren van de gevonden opvang

61,48% van de respondenten vond de openingsuren van de gecontacteerde opvang meestal haalbaar. Wanneer we hierbij het aantal respondenten optellen die bij ten minste één opvang haalbare openingsuren vaststelden dan loopt dit percentage op tot 82,49%. Dit betekent dat 17,51% van de respondenten meestal niet of bij geen enkele opvang haalbare uren vaststelde.

In vergelijking met de studie van Kind en Gezin (MAS 2007)³³ kunnen we voorzichtig besluiten dat we op dit vlak een lichte verslechtering noteren: ongeveer 84% van ouders uit hun onderzoek waren tevreden over de openingsuren van de gevonden opvangplaats, wij noteren 82,49%.

Dit betekent evenwel dat ongeveer een zesde van de opvangzoekenden problemen heeft bij het vinden van opvang met geschikte openingsuren.

In de opmerkingen die de respondenten bij deze enquête konden geven, lezen we veel ongenoegen over de openingsuren van de opvangplaatsen. Hierbij wordt de nood aan flexibele opvang en opvang in het weekend aangekaart.

Enkele citaten:

Ik heb maar één opvangplaats gevonden die aan onze eisen voldeed. Omdat ik heel flexibele werkuren heb en mijn man ook en ik daarbij mijn uurrooster pas op het einde van de maand krijg, moest ik ook een opvang vinden die rekening hield met hele verschillende weken en dagen. Bij onthaalouders kon ik dus meestal niet terecht wegens vele die 4/5de werken of halftijds. Bij de meeste crèches waren ze hier niet blij mee toen ik opvang vroeg. Inmiddels is het decreet veranderd en mag je normaal helemaal niet wisselen, je moet met vaste dagen werken, met dank aan Kind en Gezin.

Ik heb ook opvang voor elke 2de zaterdag voor 4-5 uren nodig. Het zou prima zijn als dat mogelijk is.

³³ (MAS 2007) p. 42

6.3.4 KWALITEIT

Vervolgens wordt de kwaliteit van de gevonden opvangplaats(en) op basis van de ervaring van de respondenten via een aantal vragen in kaart gebracht:

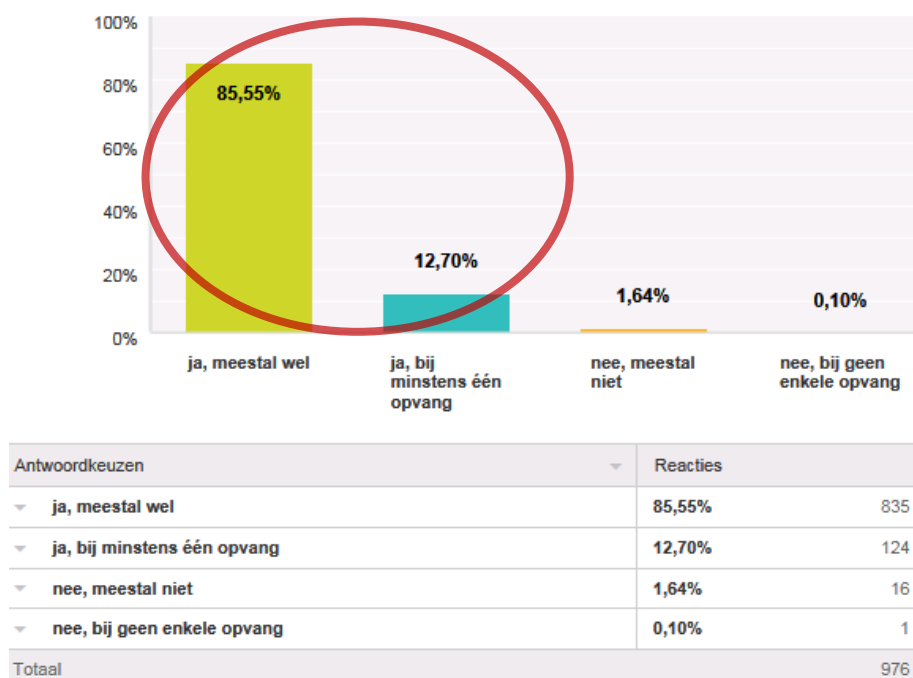
- Was het onthaal vriendelijk?
- Kreeg je een antwoord op al je vragen? (responsiviteit)
- Was je tevreden over het zorgaanbod (bijv. de voorziene slaapuurtjes, het eten, de voorgestelde dagactiviteiten, verzorging,....)?

We zijn ons bewust van de beperktheid van deze vragen om een volledig beeld te krijgen van de perceptie van de respondenten over de zorgkwaliteit, laat staan het werkelijke zorgaanbod. Hiervoor is uitgebreid kwalitatief onderzoek naar zowel de gebruikers als de aanbieders van opvang aangewezen.

Onderstaande vragen zijn enkel bedoeld om tentatief te weten hoe tevreden de opvangzoekers zijn over de kwaliteit van de opvang.

6.3.4.1 Vriendelijkheid van het onthaal

Hieronder zien we het antwoord van de respondenten op de vraag of het onthaal van de gecontacteerde opvangplaats(en) vriendelijk is.

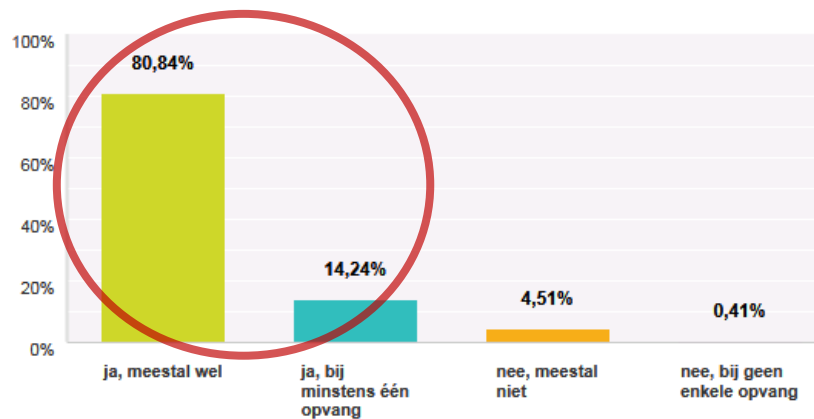
Figuur 47 Vriendelijkheid van het onthaal

85,55% van de respondenten is meestal tevreden over de vriendelijkheid van het onthaal. Wanneer we hierbij het percentage van het aantal respondenten optellen die dit bij ten minste één opvang zo heeft ervaren, dan loopt dit percentage op tot 98,25%.

We kunnen hier geen vergelijking maken met het onderzoek van Kind en Gezin ((MAS 2007) omdat dit aspect van de kinderopvangplaats niet onderzocht werd.

6.3.4.2 Responsiviteit van het onthaal

Hieronder onderzoeken we of de respondenten een antwoord kregen op al hun vragen bij de gecontacteerde opvangplaats(en).

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja, meestal wel	80,84%	789
ja, bij minstens één opvang	14,24%	139
nee, meestal niet	4,51%	44
nee, bij geen enkele opvang	0,41%	4
Totaal		976

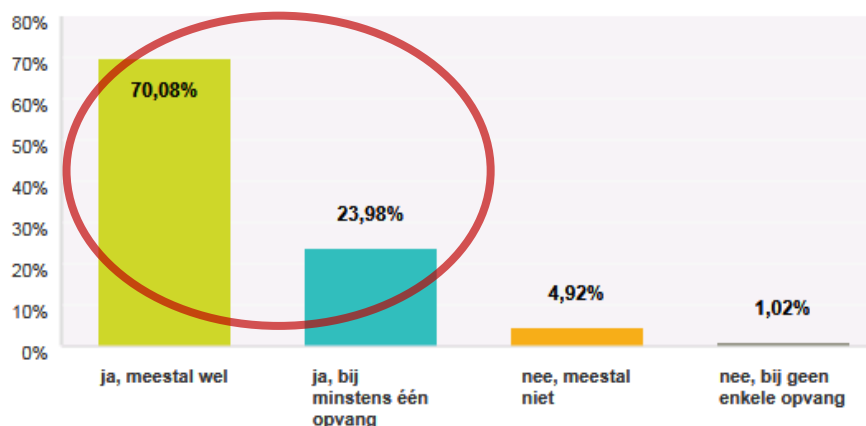
Figuur 48 Responsiviteit van het onthaal

80,84% van de respondenten krijgt meestal een antwoord op al hun vragen. Wanneer we hierbij het percentage van het aantal respondenten optellen die dit bij ten minste één opvang zo ervaart, dan loopt dit percentage op tot 95,08%.

Bij 4,92% van de respondenten laat de responsiviteit van het onthaal te wensen over. Zij kregen ruim onvoldoende antwoord op hun vragen.

6.3.4.3 Zorgaanbod

Hieronder onderzoeken we of de respondenten tevreden zijn over het zorgaanbod van de gevonden opvangplaats(en), bijvoorbeeld de voorziene slaapruimtes, het eten, de voorgestelde dagactiviteiten, verzorging, ...

Antwoordkeuzen	Reacties
ja, meestal wel	70,08% 684
ja, bij minstens één opvang	23,98% 234
nee, meestal niet	4,92% 48
nee, bij geen enkele opvang	1,02% 10
Totaal	976

Figuur 49 Tevredenheid over het zorgaanbod

70,08% van de respondenten zijn tevreden over het zorgaanbod van de gecontacteerde opvangplaats(en). Wanneer we hierbij het percentage van het aantal respondenten optellen die dit bij ten minste één opvang is, dan loopt dit percentage op tot 94,06%.

5,94% van de respondenten was meestal niet of bij geen enkele opvang tevreden over het zorgaanbod..

Enkel citaten:

Voldeed voor ons aan al onze verwachtingen, je mocht er zelfs nog even blijven; er werd heel erg veel rekening gehouden met kinderen en ouders.

Oorspronkelijk ging ons kindje naar een privé-crèche. Dit was een stuk duurder qua prijs maar heel dichtbij huis. Pas na een paar maanden begon bij ons de ongerustheid groeien. De eerlijkheid over de verzorging zorgde ervoor dat alle onze vermoedens bevestigd werden. Uiteindelijk hebben we een plekje gevonden in XXX. Het verschil was ontzettend groot! ...En we merken ook aan alles dat ons zoontje er erg graag in de opvang is. ...en dat is nog het belangrijkste.

Zou moeten een charter zijn voor kwaliteitsvoeding voor allé crèches. Een paar zijn bio, andere niet.

6.4 VERGELIJKING VAN DE TEVREDENHEID OVER EEN AANTAL KARAKTERISTIEKEN VAN DE GEVONDEN OPVANGPLAATS(EN)

Hieronder schetsen we de tevredenheidspercentages van de respondenten over een aantal karakteristieken van de gevonden opvangplaats(en).

Tabel 4 Tevredenheid over de karakteristieken van de opvangplaats(en)

Karakteristiek van de opvangplaats	Percentage van respondenten met tevreden reacties (n=976) ³⁴
Betaalbaarheid (prijzen)	50,00%
Geschiktheid van georganiseerde opvang	83,50% (n=885)
Bereikbaarheid	68,85%
Openingsuren	61,48% (n=971)
Kwaliteit:	
Vriendelijkheid van het onthaal	85,55%
Responsiviteit van het onthaal	80,84%
Zorgaanbod	70,08%

In deze vergelijkende tabel zien we dat de globale respondentengroep het minst tevreden is over de prijzen (50%), de openingsuren (61,48%) en de bereikbaarheid (68,85%).

Wat de kwaliteit betreft is de tevredenheid het grootst over de vriendelijkheid van het onthaal (85,55%) en het antwoord krijgen op de gestelde vragen (responsiviteit) (80,84%) gevolgd door het zorgaanbod (70,08%).

We zien dat 83,50 % van de opvangzoekenden die effectief gebruik maken van georganiseerde kinderopvang, deze opvang 'geschikt' vond.

We besluiten hieruit dat de belangrijkste problemen (ontevredenheid) zich stellen met betrekking tot de betaalbaarheid, de openingsuren en de bereikbaarheid.

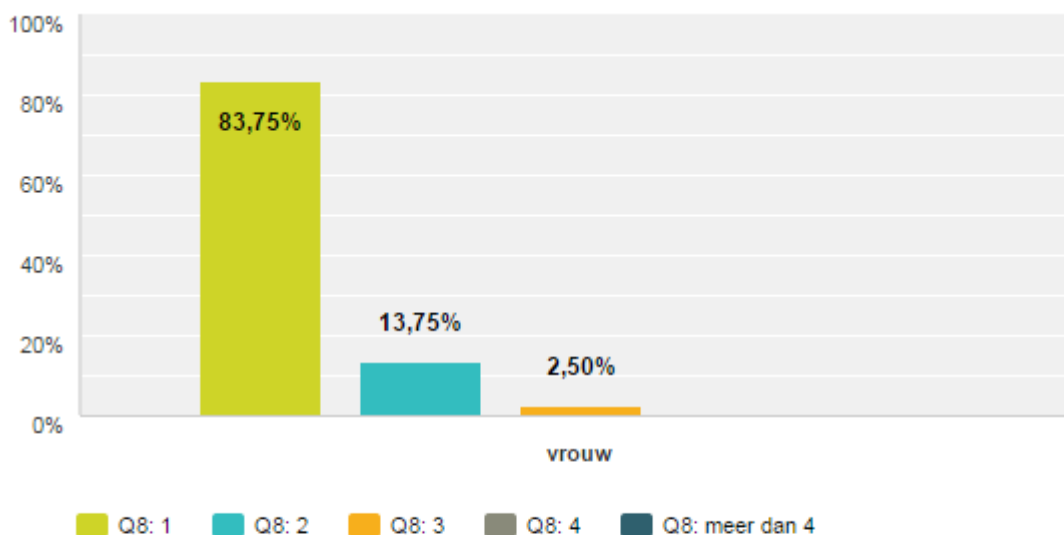
³⁴ Bij de karakteristieken waar het aantal respondenten afwijkt van het totaal van deze respondentengroep (976) wordt dit aangegeven in de tabel zelf.

7 VERLOOP VAN DE ZOEKTOCHT VAN ALLEENSTAANDE MAMA'S

7.1 AANTAL KINDEREN VOOR WIE ALLEENSTAANDE MAMA'S OPVANG ZOEKEN

Bij de alleenstaande mama's zoekt de meerderheid opvang voor één kind (83,75%).

De meerderheid van de globale respondentengroep zoekt ook maar voor één enkel kind, maar hier is de groep kleiner (68,65%) (zie Figuur 17 Aantal kinderen voor wie opvang wordt gezocht).

	Q8: 1	Q8: 2	Q8: 3	Q8: 4	Q8: meer dan 4	Totaal
vrouw	83,75% 67	13,75% 11	2,50% 2	0,00% 0	0,00% 0	100,00% 80
Totale aantal respondenten	67	11	2	0	0	80

Figuur 50 Aantal kinderen voor wie alleenstaande mama's opvang zoeken

In vergelijking met de globale respondentengroep zijn er meer alleenstaande mama's die voor één kind opvang zoeken (83,75% tegenover 68,65% van de globale respondentengroep).

7.2 AANVANG EN DUUR VAN DE ZOEKTOCHT BIJ ALLEENSTAANDE MAMA'S

In dit hoofdstuk onderzoeken we hoeveel maanden de alleenstaande mama's vóór de gewenste startdatum van opvang beginnen zoeken zijn. Bijvoorbeeld: wie in mei 2016 opvang nodig heeft en in april 2015 is beginnen zoeken, is 13 maanden vooraf beginnen zoeken.

We bekijken tevens hoelang de zoektocht geduurd heeft vooraleer er opvang gevonden is. Bijvoorbeeld: wie in april 2015 is beginnen zoeken en in september 2015 een opvangplaats vond, heeft 6 maanden gezocht. We gaan ook dieper in op de duur van zoektocht in relatie met enkele profielkenmerken van de alleenstaande mama's (opleidingsniveau en werksituatie).

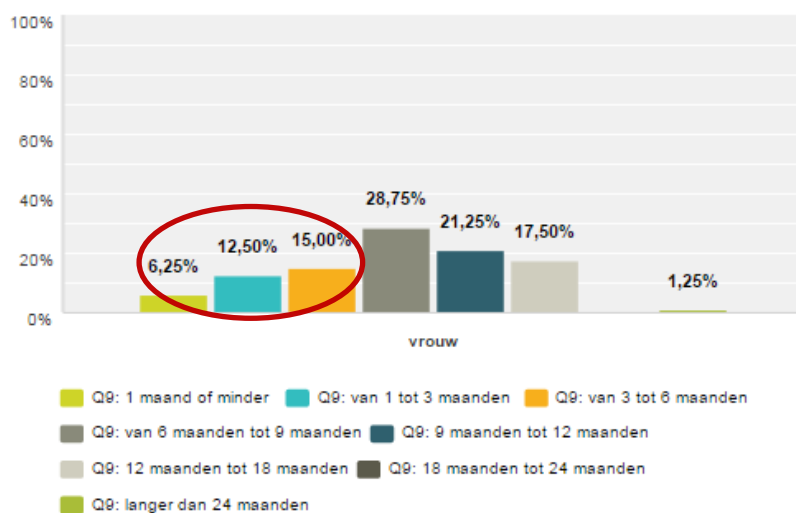
Daarnaast bekijken we de relatie tussen de aanvang en de duur van de zoektocht naar kinderopvang van de alleenstaande mama's.

In onze bespreking maken we ook de vergelijking met de globale respondentengroep.

7.2.1 AANVANG VAN DE ZOEKTOCHT

De alleenstaande mama's hebben samen 82 zoekacties uitgevoerd en daarvan is 68,75% meer dan zes maanden op voorhand gestart. 21,25% van de zoekacties is gestart tussen de negen en de twaalf maanden en 17,50% tussen de twaalf en achttien maanden. Bij één op de drie zoekacties is men minder dan zes maanden op voorhand begonnen (33,75%).

Van de globale zoekacties is 84 % meer dan zes maanden op voorhand gestart. Een derde (34,02%) van de zoekacties startte negen tot twaalf maanden op voorhand. Een eerder klein aantal zoekacties startte minder dan zes maanden voordien (16,80%) (Zie Figuur 18 Hoeveel maanden vóór de gewenste startdatum is de zoektocht begonnen).

	Q9: 1 maand of minder	Q9: van 1 tot 3 maanden	Q9: van 3 tot 6 maanden	Q9: van 6 maanden tot 9 maanden	Q9: 9 maanden tot 12 maanden	Q9: 12 maanden tot 18 maanden	Q9: 18 maanden tot 24 maanden	Q9: langer dan 24 maanden	Totaal
vrouw	6,25% 5	12,50% 10	15,00% 12	28,75% 23	21,25% 17	17,50% 14	0,00% 0	1,25% 1	97,56% 80
Totale aantal respondenten	5	10	12	23	17	14	0	1	82

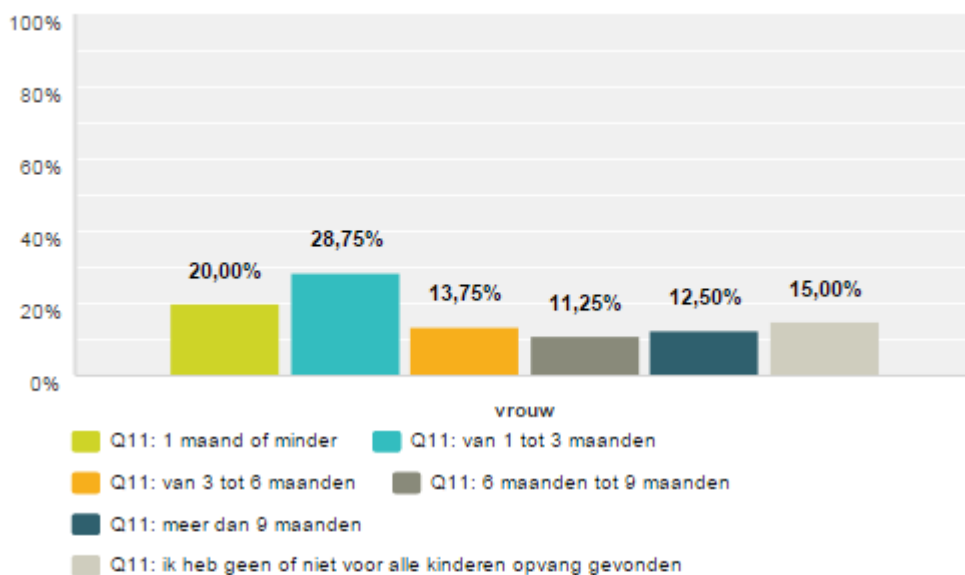
Figuur 51 Hoeveel maanden voor de gewenste startdatum is de zoektocht begonnen (alleenstaande mama's)

Uit de cijfers blijkt dat alleenstaande vrouwen hun zoektocht naar kinderopvang gemiddeld later starten dan de globale respondentengroep. We zouden hier voorzichtig kunnen stellen deze vaststelling samenhangt met hun meer precair profiel in het algemeen en met hun tewerkstellingssituatie in het bijzonder. De groep alleenstaande mama's bestaat immers voor een kwart (26,25%) uit niet-werkenden. Hierbij kunnen we aannemen dat zij het meest geconfronteerd worden met wisselende werkomstandigheden waardoor lang op voorhand plannen moeilijk is.

7.2.2 DUUR VAN DE ZOEKTOCHT: HOE LANG DUURT HET OM OPVANG TE VINDEN?

Van 81 zoekacties kennen we ook de duur. Bij 23,75% van de zoekacties van de alleenstaande mama's heeft het meer dan zes maanden geduurd vooraleer er opvang werd gevonden. Slechts 20% van de acties had resultaat binnen de maand en 48,75% duurt maximaal 3 maanden. Ook hier duren in verhouding vrij veel zoekacties (12,50%) meer dan negen maanden en leidt 15% zelfs tot geen opvang voor alle kinderen³⁵.

Voor de globale respondentengroep resulteert 37,30% van de zoekacties tot opvang binnen de maand; 63,22 % duurt maximaal 3 maanden. Vrij veel zoekacties (8, 61%) duren meer dan negen maanden en 6,56 % leidt tot geen opvang voor alle kinderen (zie Figuur 19 Duur van de zoektocht).

	Q11: 1 maand of minder	Q11: van 1 tot 3 maanden	Q11: van 3 tot 6 maanden	Q11: 6 maanden tot 9 maanden	Q11: meer dan 9 maanden	Q11: ik heb geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden	Totaal
vrouw	20,00% 16	28,75% 23	13,75% 11	11,25% 9	12,50% 10	15,00% 12	98,77% 80
Totale aantal respondenten	16	23	11	9	10	12	81

Figuur 52 Duur van de zoektocht (alleenstaande mama's)

De alleenstaande mama's hebben het duidelijk veel moeilijker om op korte termijn opvang te vinden. Slechts 20% van hun zoekacties (in tegenstelling tot 37,30% van de globale respondentengroep) had resultaat binnen de maand.

23,75% van hun zoekacties (tegenover 19,47% bij de globale respondentengroep) resulteert ten vroegste na zes maanden in opvang; 15% vindt geen opvang, wat duidelijk meer is dan het globale cijfer van 6,56%.

7.2.3 AANVANG & DUUR VAN DE ZOEKTOCHT

In onderstaande grafiek vergelijken we de aanvang en duur van de zoektocht naar kinderopvang van de alleenstaande mama's. In onze bespreking leggen we ook de link met de globale respondentengroep (Figuur 20 aanvang & duur van de zoektocht).

Over de zoekacties die minder dan een maand op voorhand gestart zijn kunnen we niets zeggen omdat de aantallen te klein zijn.

³⁵ Dit percentage verschilt van de antwoorden op vraag 10 (heb je opvang gevonden?) waar men maar één antwoord kon aankruisen, terwijl hier meerdere antwoorden mogelijk waren.

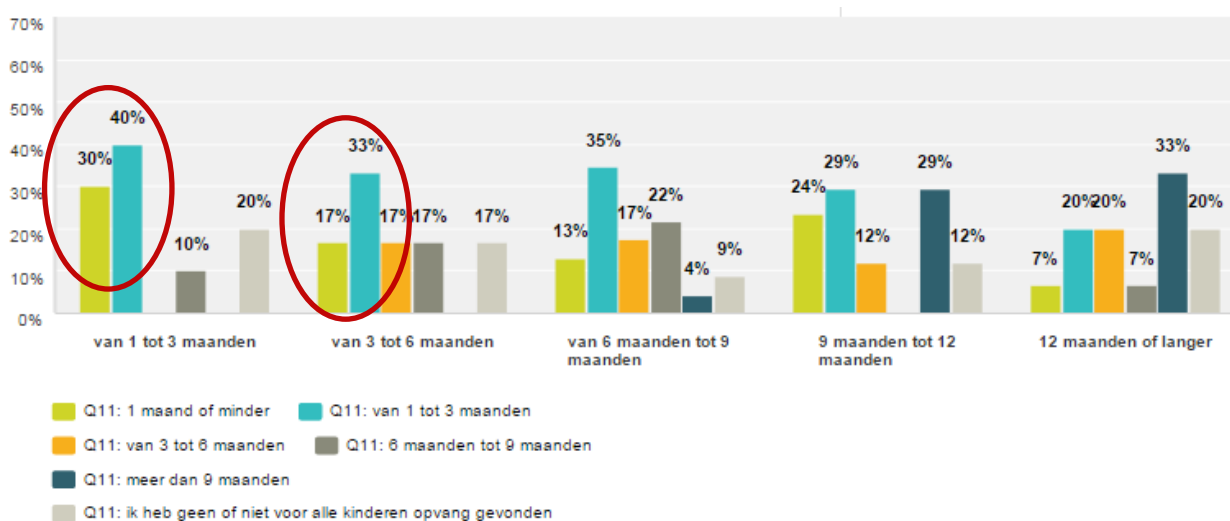
Onderstaande grafiek heeft als basis de vijf tijdspannes vanaf wanneer de zoektocht is begonnen. De aanvang van de zoektocht wordt aldus uitgedrukt door het aantal maanden vóór de gewenste startdatum van de opvang dat men is beginnen zoeken. Voor elk van deze vijf groepen wordt de verdeling gegeven van de duur van de zoektocht.

De resultaten van de zoekacties die tussen de één en de drie maanden vóór de gewenste startdatum opstarten zijn gelijkaardig met die van de globale respondentengroep. In 70% van de gevallen wordt ook binnen die tijdspanne opvang gevonden.

Voor de aanvangsperiode van drie tot zes maanden³⁶ wordt slechts in 67%³⁷ in plaats van 90% (globaal) van de acties ook binnen een duur van zes maanden opvang gevonden (Figuur 20 aanvang & duur van de zoektocht).

Voor de volgende aanvangsperiodes (van zes tot negen maanden en van negen tot twaalf maanden) geldt dat 90% van de zoekacties succesvol is binnen de vooropgestelde duur van de zoekperiode zoals ook geldt bij de globale respondentengroep.

Bij de zoekacties die langer dan twaalf maanden op voorhand opgestart zijn, stellen we vast dat 20% geen resultaat boekt.

Figuur 53 Aanvang & duur van de zoektocht (alleenstaande mama's)

Vergelijken we bovenstaande resultaten van de zoekacties van de alleenstaande mama's met die van de globale respondentengroep, dan merken we dat ze in veel gevallen even succesvol zijn. Opmerkelijk is evenwel dat zij er veel minder in slagen om binnen de maand opvang te vinden. Zie bijvoorbeeld de bovenstaande categorie van drie tot zes maanden (de tweede groep in figuur 53) waar de succesgraad van de zoekacties van alleenstaande mama's slechts 17% is voor het vinden van opvang binnen de eerste maand. Voor de globale respondentengroep is het vergelijkbare cijfer 39%.

³⁶ De tweede groep in figuur 53

³⁷ 67% = 17% + 33% = 17%

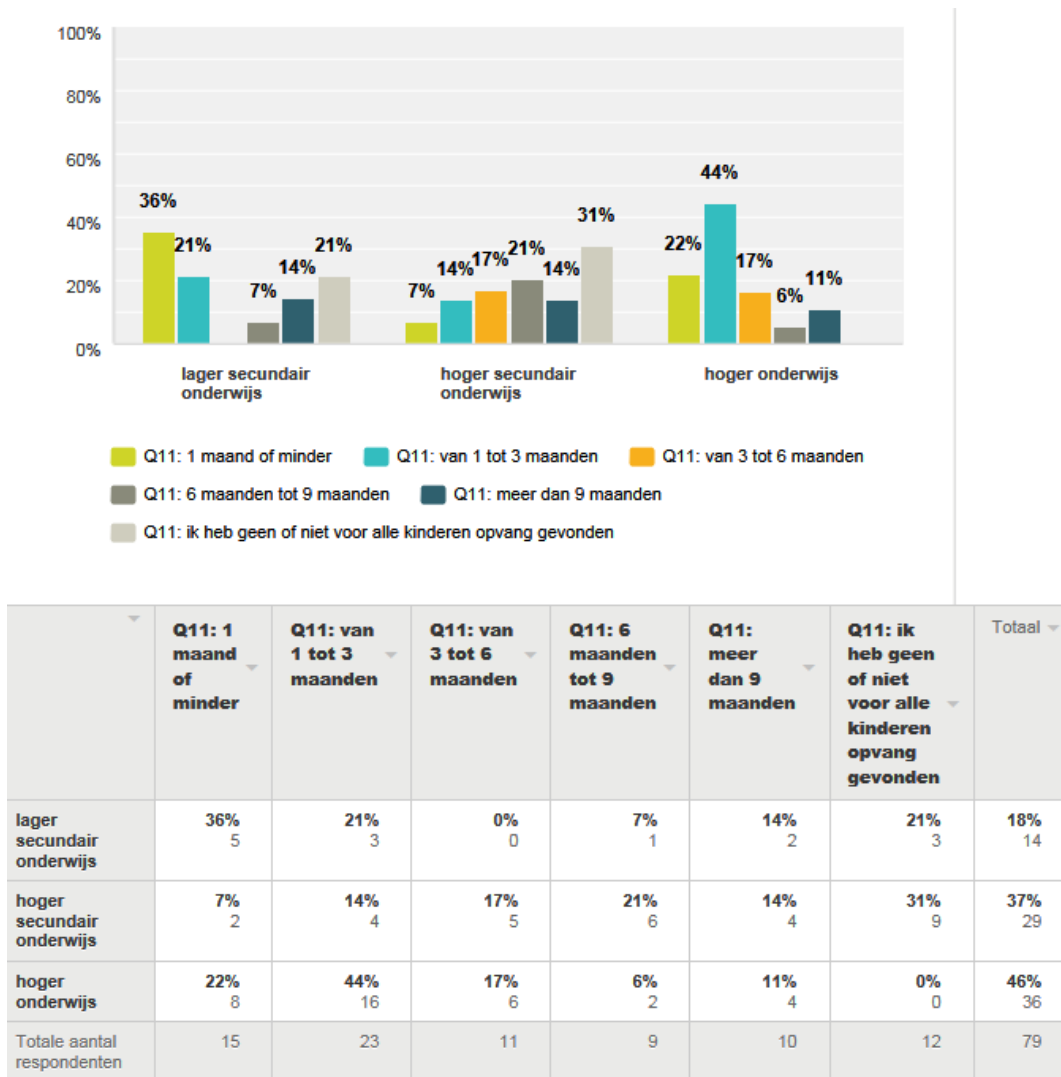
7.2.4 DUUR VAN DE ZOEKTOCHT IN RELATIE TOT DE PROFIELKENMERKEN VAN DE ALLEENSTAANDE MAMA'S

In dit hoofdstuk gaan we na of er voor alleenstaande mama's ook nog socio-demografische verschillen zijn die invloed hebben op de duur van de zoektocht naar opvang. De kenmerken die we hierbij onderzoeken zijn:

- Het opleidingsniveau.
- De werksituatie.

7.2.4.1 Het opleidingsniveau en de duur van de zoektocht

Hierna vergelijken we de duur van de zoektocht naargelang het opleidingsniveau van de alleenstaande mama's. De drie opleidingsniveaus zijn: Lager Secundair Onderwijs, Hoger Secundair Onderwijs en Hoger Onderwijs.

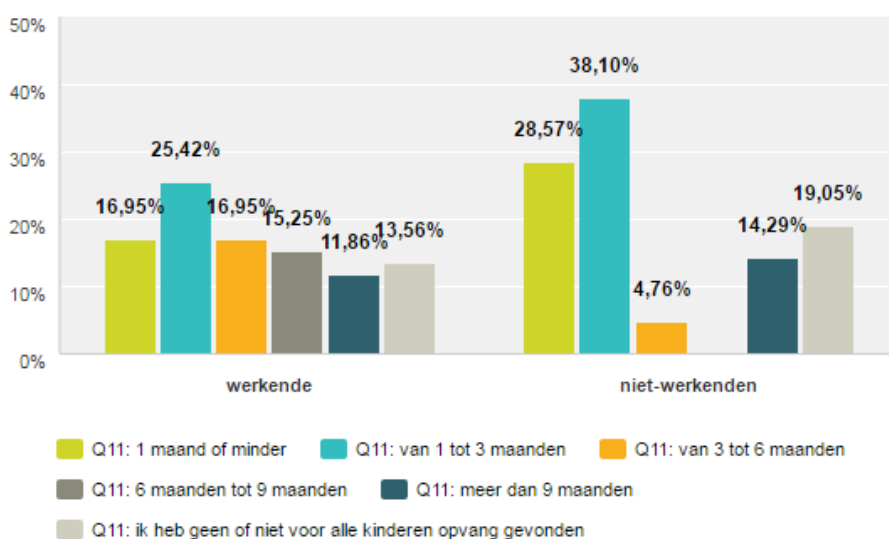
Figuur 54 Opleiding & duur van de zoektocht (alleenstaande mama's)

Zoals bij de globale respondentengroep blijft ook bij de groep van alleenstaande mama's de invloed van opleiding op de duur van de zoektocht groot. Hoe hoger de opleiding hoe sneller er opvang gevonden wordt. Van de alleenstaande mama's met enkel lager secundair onderwijs vindt 57,14% binnen de zes maanden opvang en bij hen die hoger secundair onderwijs hebben is dat 37,93%. Maar bij de hoger geschoolden is dat 83,33%. Vooral de hoogst geschoolden vinden dus sneller opvang binnen de zes maanden.

We zien wel dat de alleenstaande mama's die enkel lager secundair onderwijs genoten relatief gezien vlugger binnen de maand opvang vinden (35,71% in vergelijking met 6,90% en 22,22% voor de andere opleidingsgroepen). Dit zou kunnen samengaan met het voorrangbeleid voor kwetsbare groepen. Een vergelijking met de globale respondentengroep bevestigt dit enigszins aangezien het percentage lager geschoolden dat daar binnen de maand opvang vindt maar 23,81% is (Figuur 23 Opleidingsniveau & duur van de zoektocht).

7.2.4.2 De werksituatie en duur van de zoektocht

Hierna vergelijken we de duur van de zoektocht tussen (buitenshuis-)werkende en niet-werkende alleenstaande mama's.

	Q11: 1 maand of minder	Q11: van 1 tot 3 maanden	Q11: van 3 tot 6 maanden	Q11: 6 maanden tot 9 maanden	Q11: meer dan 9 maanden	Q11: ik heb geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden	Totaal
werkende	16,95% 10	25,42% 15	16,95% 10	15,25% 9	11,86% 7	13,56% 8	72,84% 59
niet-werkenden	28,57% 6	38,10% 8	4,76% 1	0,00% 0	14,29% 3	19,05% 4	25,93% 21
Totale aantal respondenten	16	23	11	9	10	12	81

Figuur 55 De werksituatie & duur van de zoektocht bij alleenstaande mama's

We stellen vast dat het vooral de niet-werkende alleenstaande mama's zijn die binnen de maand opvang vinden (28,57% van de niet-werkenden tegenover 16,95% bij de werkenden). In de globale respondentengroep geldt het omgekeerde (24,68% bij de niet-werkenden tegenover 38,38% van de werkenden vindt opvang binnen de maand). (zie Figuur 24 De werksituatie & duur van de zoektocht). Ook hier kan het activeringsbeleid gekoppeld aan het voorrangbeleid voor kwetsbare groepen een rol spelen.

Van diegenen die binnen de drie maanden opvang vinden, merken we op dat ook hier de niet-werkende alleenstaande mama's vlugger opvang vinden dan de werkende (66,67% tegenover 42,37%).

Een belangrijke kanttekening is dat alleenstaande mama's het veel moeilijker hebben dan de globale respondentengroep in ons onderzoek.

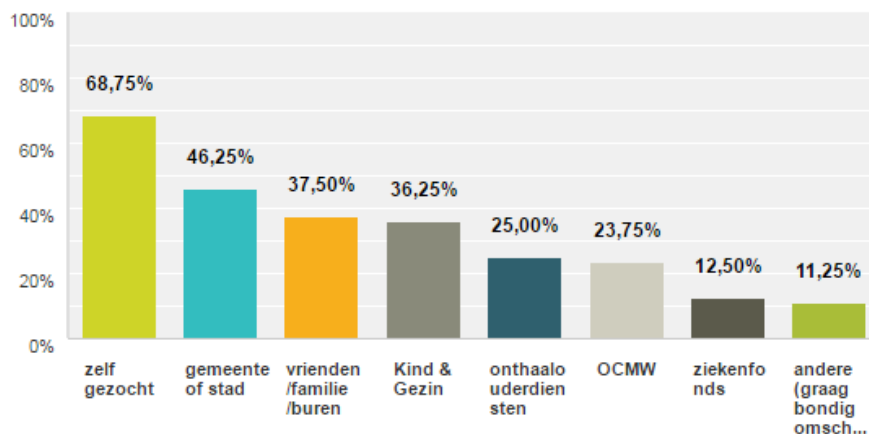
Bij de groep werkende alleenstaande mama's zien we bijvoorbeeld dat in vergelijking met de globale respondentengroep er een groter percentage langer dan zes maanden heeft moeten zoeken (27,11% tegenover 19,35%) waarvan zelfs 11,86% (tegenover 8,12%) meer dan negen maanden. Hierbij verliezen we niet uit het oog dat van de alleenstaande mama's gemiddeld slechts 20% opvang binnen de maand vindt in tegenstelling tot 37,30% algemeen.

7.3 BREEDTE VAN DE ZOEKTOCHT

We bekijken voor de alleenstaande mama's de gebruikte kanalen om opvang te vinden, het aantal opvangplaatsen dat gecontacteerd werd en het aantal wachtlijsten waarop zij zich liet zetten.

7.3.1 DE GEBRUIKTE KANALEN

We geven aan welke kanalen alleenstaande mama's gebruiken bij hun zoektocht en we hebben hierbij de keuze gelaten tussen zeven kanalen, aangevuld met een open categorie 'andere' waar de respondent haar/zijn eigen input kon geven.

Antwoordkeuzen	Reacties
▼ zelf gezocht	68,75% 55
▼ gemeente of stad	46,25% 37
▼ vrienden/familie/buren	37,50% 30
▼ Kind & Gezin	36,25% 29
▼ onthaalouderdiensten	25,00% 20
▼ OCMW	23,75% 19
▼ ziekenfonds	12,50% 10
▼ andere (graag bondig omschrijven)	Reacties 11,25% 9

Totale aantal respondenten: 80

Figuur 56 Meest gebruikte kanalen (meerdere zijn mogelijk) voor de zoektocht bij alleenstaande mama's

Alleenstaande mama's doen in vergelijking met de globale respondentengroep meer beroep op de kanalen gemeente en stad (46,25% tegenover 33,81% globaal), het OCMW (23,75% tegenover 7,99% globaal) en het ziekenfonds (12,50% tegenover 5,64% globaal).

De categorie 'zelf gezocht' blijft wel het meest favoriete kanaal (68,75% tegenover 76,61% globaal). Kind en Gezin staat hier op de vierde plaats, globaal was dit de tweede.

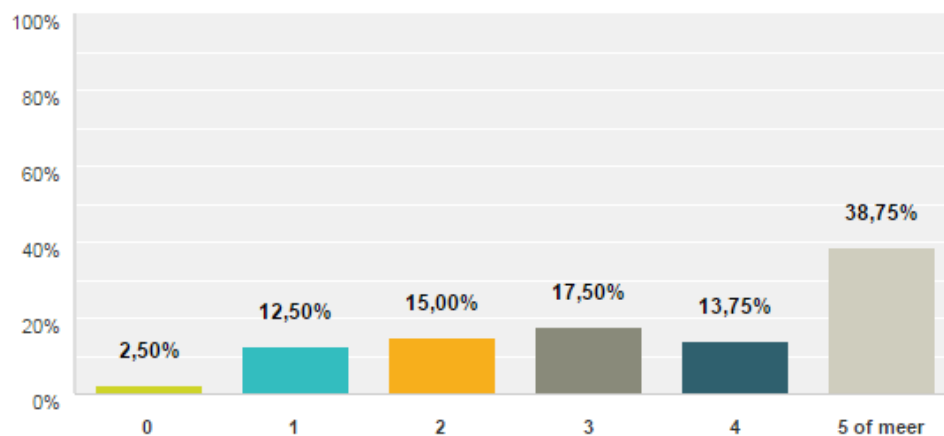
Bij de alleenstaande mama's zijn vrienden, familie of burens het derde meest geraadpleegde kanaal, voor de globale respondentengroep stonden ze op de tweede plaats.

Bij de categorie 'andere' (11,25%) zijn de opmerkingen gelijkaardig als bij de globale respondentengroep.

Merken we op dat het kanaal Kind en Gezin minder gebruikt wordt door alleenstaande mama's. Zoals vastgesteld bij de globale respondentengroep (zie 5.3.1 De gebruikte kanalen) zien we dat de ontwikkeling van een kinderopvangzoeker en de lokale loketten met bijzondere focus op kwetsbare groepen een belangrijk ondersteuningsinstrument kan zijn in de zoektocht naar kinderopvang. Daar onze alleenstaande mama's vooral via de stad of gemeente kinderopvang zoeken is een goed en toegankelijk loket meer dan ooit noodzakelijk.

7.3.2 HOEVEEL OPVANGPLAATSEN WORDEN GECONTACTEERD?

In deze grafiek bekijken we hoeveel opvangplaatsen de alleenstaande mama's contacteren tijdens hun zoektocht naar kinderopvang.

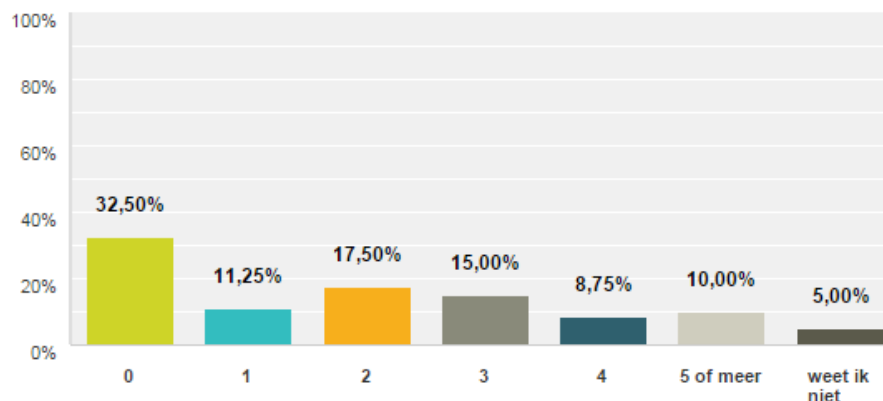
Antwoordkeuzen	Reacties
0	2,50% 2
1	12,50% 10
2	15,00% 12
3	17,50% 14
4	13,75% 11
5 of meer	38,75% 31
Totaal	80

Figuur 57 Aantal gecontacteerde opvangplaatsen door alleenstaande mama's

In vergelijking met de globale respondentengroep zien we dat een gelijkaardig percentage alleenstaande mama's meer dan vijf opvangplaatsen contacteert (38,75% tegenover 37,60% globaal). Ook hier zien we dat in overeenkomst met de globale respondentengroep een overgrote meerderheid van de alleenstaande mama's minder dan vijf opvangplaatsen contacteert (61,25% tegenover 62,40% globaal). Figuur 26 Aantal gecontacteerde opvangplaatsen

7.3.3 AANTAL WACHTLIJSTEN PER ALLEENSTAANDE MAMA?

Hieronder bekijken we op hoeveel wachtlijsten de alleenstaande mama's geplaatst werden.

Antwoordkeuzen	Reacties
0	32,50% 26
1	11,25% 9
2	17,50% 14
3	15,00% 12
4	8,75% 7
5 of meer	10,00% 8
we know nothing	5,00% 4
Totaal	80

Figuur 58 Aantal wachtlijsten per alleenstaande mama

We merken op dat zowat een derde van de alleenstaande mama's (32,50%) op geen enkele wachtlijst staat. Voor de globale respondentengroep is dit iets meer dan een derde (36,89%) (zie Figuur 27 Aantal wachtlijsten per kinderopvangzoekende). Ook hier zien we dat net zoals bij de globale respondentengroep een ruime groep op twee of meer wachtplaatsen geplaatst is (51,25% tegenover 36,88% globaal). Het 'probleem' van de wachtlijsten blijkt bij de alleenstaande mama's iets groter te zijn dan bij de globale respondentengroep.

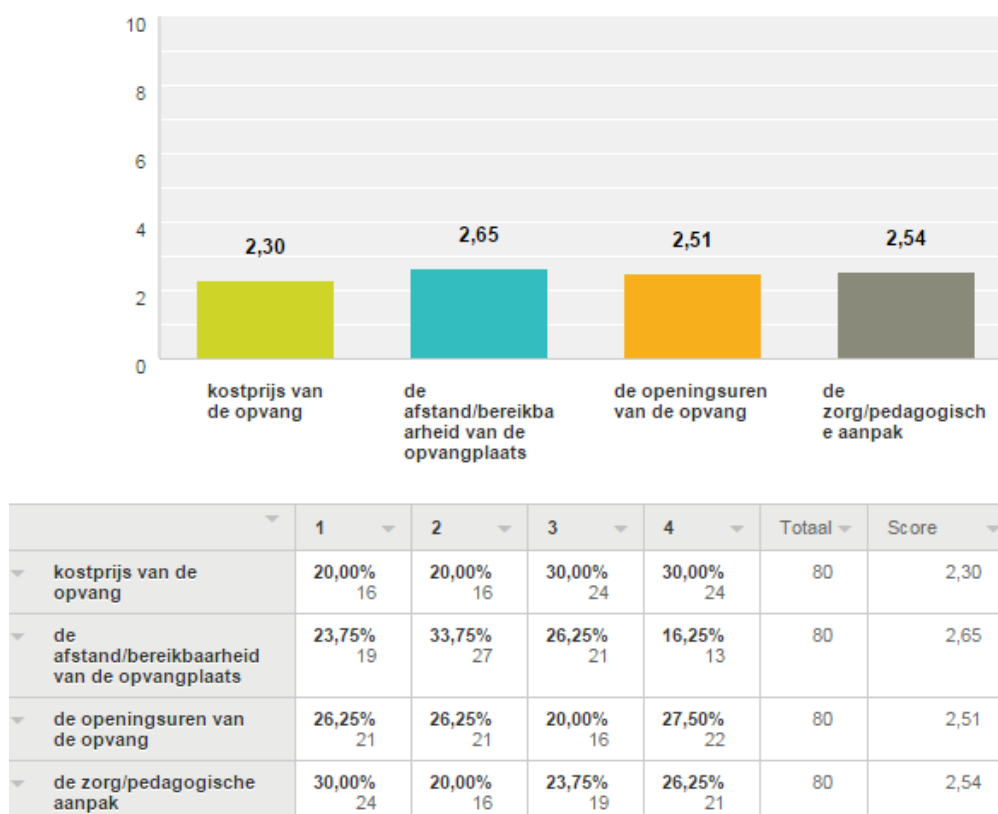
7.4 KWALITEITSCRITERIA BIJ DE ZOEKTOCHT

Hierna bespreken we welke kenmerken van de kinderopvang de alleenstaande mama's belangrijk vinden en of inkomensgerelateerde tarieven een invloed hebben op hun keuze.

7.4.1 KWALITEITSCRITERIA ALGEMEEN

In onderstaande grafiek bekijken we welke kwaliteitscriteria de alleenstaande mama's belangrijk vinden tijdens hun zoektocht. We onderscheiden vier categorieën: de kostprijs van de opvang, de bereikbaarheid, de openingsuren en de zorg/pedagogische aanpak.

We vroegen de respondenten om een score toe te kennen aan deze kenmerken op basis van belangrijkheid (1-4).

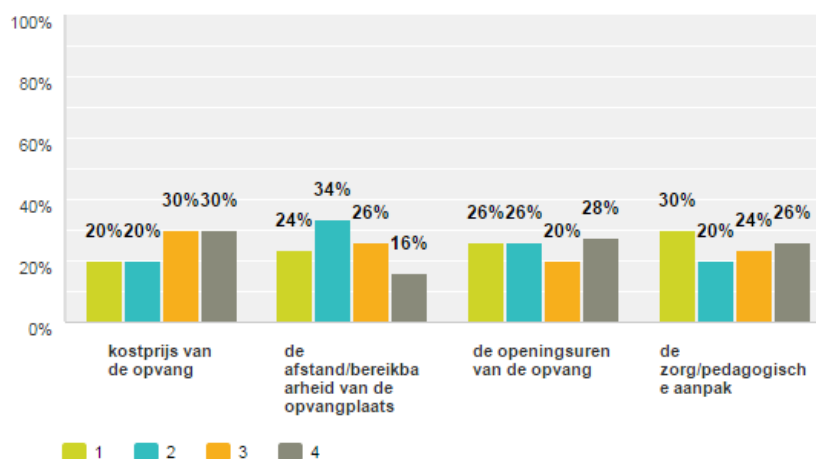
Figuur 59 Belangrijkste eigenschappen van de opvangplaats tijdens de zoektocht (gewogen gemiddelde) bij alleenstaande mama's

In vergelijking met de globale respondentengroep³⁸, waar men een uitgesproken belang hecht aan de zorg/pedagogische aanpak, zien we bij de alleenstaande mama's meer diversiteit in de antwoorden. Gemiddeld genomen wordt een gelijkaardig belang gehecht aan de vier eigenschappen (van score 2,30 tot 2,54).

De alleenstaande mama's vinden gemiddeld genomen de afstand/bereikbaarheid van de opvangplaats een iets belangrijkere eigenschap van de opvangplaats (2,65) dan de zorg/pedagogische aanpak (2,54). Dit wordt op de voet gevolgd door het belang van de openingsuren en de kostprijs van de opvang.

³⁸ Figuur 28 Belangrijkste eigenschappen van de opvangplaats tijdens de zoektocht (gewogen gemiddelde).

In onderstaande grafiek zien we de distributie van de scores over de eigenschappen.

	1	2	3	4	Totaal	Score
kostprijs van de opvang	20% 16	20% 16	30% 24	30% 24	80	2,30
de afstand/bereikbaarheid van de opvangplaats	24% 19	34% 27	26% 21	16% 13	80	2,65
de openingsuren van de opvang	26% 21	26% 21	20% 16	28% 22	80	2,51
de zorg/pedagogische aanpak	30% 24	20% 16	24% 19	26% 21	80	2,54

Figuur 60 Eigenschappen van de opvangplaats: rangschikking volgens belangrijkheid (alleenstaande mama's)

We hebben in een open vraag de mogelijkheid gegeven aan de respondenten om nog bijkomende kenmerken van een opvangplaats aan te geven die ze belangrijk vonden. Hierop hebben 29 alleenstaande mama's geantwoord. Hiervan hebben we 18 antwoorden herkend als verduidelijking van de door ons voorgestelde categorieën. De resterende 11 antwoorden handelen net zoals bij de globale respondentengroep in hoofdzaak over communicatie en organisatie en infrastructuur.

Met betrekking tot ouderparticipatie vermelden we hier dat in 2014 Kind en Gezin in samenwerking met VBJK (Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen) een begeleidingstraject uitwerkte voor opvangvoorzieningen met het accent op de bevordering van de participatie van (aanstaande) ouders en kinderen zowel in de dienstverlening als in de beleidsontwikkelingen (een twintigtal opvangvoorzieningen werden hierbij betrokken). Acties voor de verspreiding van de resultaten in de ruime sector zijn voorzien. (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)).³⁹ VBJK werkt alvast aan een publicatie ter zake die nog voor de zomer zal verspreid worden.⁴⁰

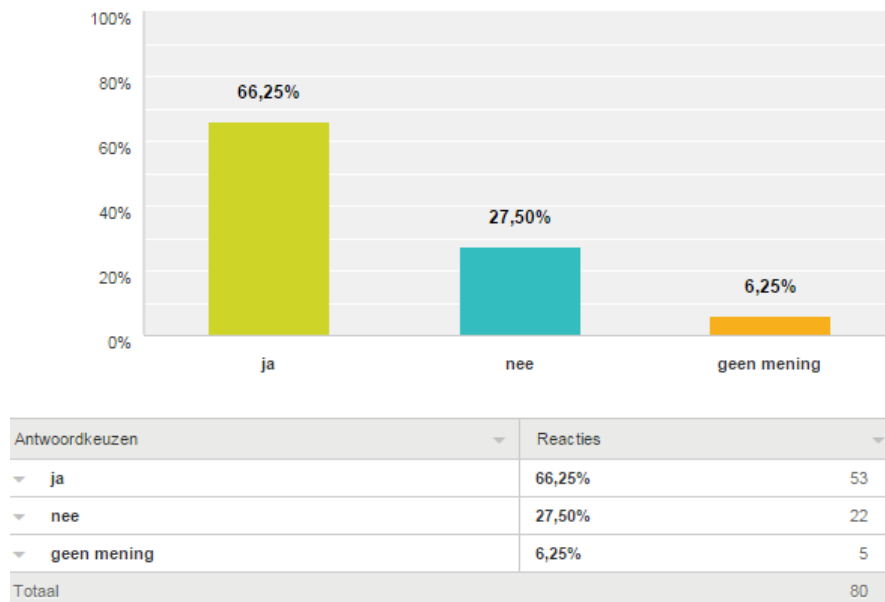
Onze bevindingen bevestigen de nood om zeker ook de alleenstaanden mama's in de discussie te betrekken. Hun noden hebben een specifiek karakter: de kostprijs en de openingsuren staan meer prominent op de eerste plaats dan bij de globale respondentengroep: 20% tegenover 13% en 26% tegenover 17% (Figuur 29 Eigenschappen van de opvangplaats: rangschikking volgens belangrijkheid).

³⁹ (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)) p. 57

⁴⁰ Mail van 15 februari 2016 met de projectverantwoordelijke van VBJK.

7.4.2 BELANG VAN INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN (IGT)

We peilen naar het belang dat de alleenstaande mama's hechten aan het inkomensgerelateerde aspect van de opvang. In dit hoofdstuk gaan we ook na of er verschillen zijn wat betreft het belang van de inkomensgerelateerde opvang bij de alleenstaande mama's naar gelang hun werk en inkomen.

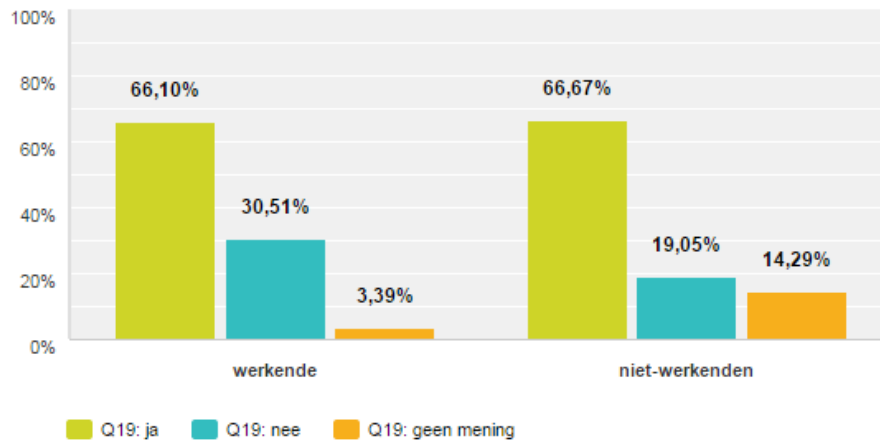
Figuur 61 Belang van inkomensgerelateerde tarieven bij de zoektocht (alleenstaande mama's)

Net zoals bij de globale respondentengroep zien we een vrij grote groep die inkomensgerelateerde opvang prefereert (66,25% tegenover 61,07% globaal).

De grafiek toont een verschuiving naar meer belang voor inkomensgerelateerde opvang bij de alleenstaande mama's dan bij de globale respondentengroep (Figuur 30 Belang van inkomensgerelateerd tarief bij de zoektocht).

7.4.2.1 Belang van inkomensgerelateerde opvang en werk

In onderstaande grafiek bekijken we of er verschillen zijn tussen werkende en niet-werkende alleenstaande mama's met betrekking tot het belang van inkomensgerelateerde opvang.

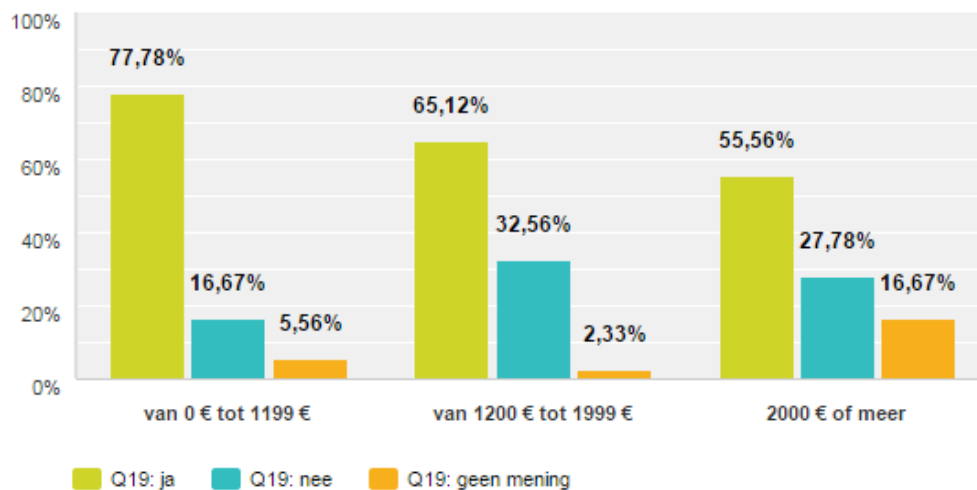
	Q19: ja	Q19: nee	Q19: geen mening	Totaal
werkende	66,10% 39	30,51% 18	3,39% 2	73,75% 59
niet-werkenden	66,67% 14	19,05% 4	14,29% 3	26,25% 21
Totale aantal respondenten	53	22	5	80

Figuur 62 Het belang van inkomensgerelateerde tarieven & werk (alleenstaande mama's)

Bij alleenstaande mama's is geen verschil tussen de werkende en niet-werkenden wat betreft het belang van inkomensgerelateerde tarieven, dit in tegenstelling tot de verschillen in de globale respondentengroep (zie Figuur 32 Het belang van inkomensgerelateerde tarieven & werk). Globaal genomen hechten niet-werkenden meer belang aan inkomensgerelateerde tarieven nl. 68,3%, een cijfer dat dicht ligt bij het cijfer van de alleenstaande mama's.

7.4.2.2 Belang van inkomensgerelateerde opvang en inkomen

In onderstaande grafiek bekijken we of er verschillen zijn tussen de inkomenscategorieën bij alleenstaande mama's met betrekking tot het belang van inkomensgerelateerde opvang.

	Q19: ja	Q19: nee	Q19: geen mening	Totaal
van 0 € tot 1199 €	77,78% 14	16,67% 3	5,56% 1	22,78% 18
van 1200 € tot 1999 €	65,12% 28	32,56% 14	2,33% 1	54,43% 43
2000 € of meer	55,56% 10	27,78% 5	16,67% 3	22,78% 18
Totale aantal respondenten	52	22	5	79

Figuur 63 Het belang van inkomensgerelateerde tarieven & inkomenscategorie (alleenstaande mama's)

Bij de alleenstaande mama's zien we dat diegenen met lagere inkomens nog meer belang hechten aan inkomensgerelateerde opvang. We merken hierbij wel op dat het aantal respondenten te beperkt is om te veralgemenen.

In vergelijking met de globale cijfers hechten meer alleenstaande mama's belang aan inkomensgerelateerde opvang (zie Figuur 33 Het belang van inkomensgerelateerde tarieven & inkomenscategorie).

Van de alleenstaande mama's zegt 66,25% inkomensgerelateerde opvang belangrijk te vinden, dit tegenover 61,07% globaal, zoals reeds aangegeven.

We kunnen gerust stellen dat dit voorspelbaar is maar het betekent wel dat het inkomensgerelateerd tarievenbeleid een belangrijke nood en behoefte invult of legitiem is, zeker voor alleenstaande mama's die vaker dan gemiddeld een laag inkomen hebben.

8 RESULTAAT VAN DE ZOEKTOCHT VAN ALLEENSTAANDE MAMA'S

In dit hoofdstuk brengen we de resultaten van de zoektocht van de alleenstaande mama's in kaart.

Is er een opvangplaats gevonden?

- Wordt er een opvangplaats gevonden?
- Op hoeveel plaatsen kan men starten?
- Naar welk soort opvang gaat het kind het meest.
- Is er mogelijkheid tot voorrangbeleid?

Is de opvang betaalbaar?

Is er opvang op maat van de alleenstaande mama's?

- Geschiktheid in het algemeen.
- Bereikbaarheid.
- Openingsuren.
- Kwaliteit (vriendelijkheid en responsiviteit van het onthaal en zorgaanbod).

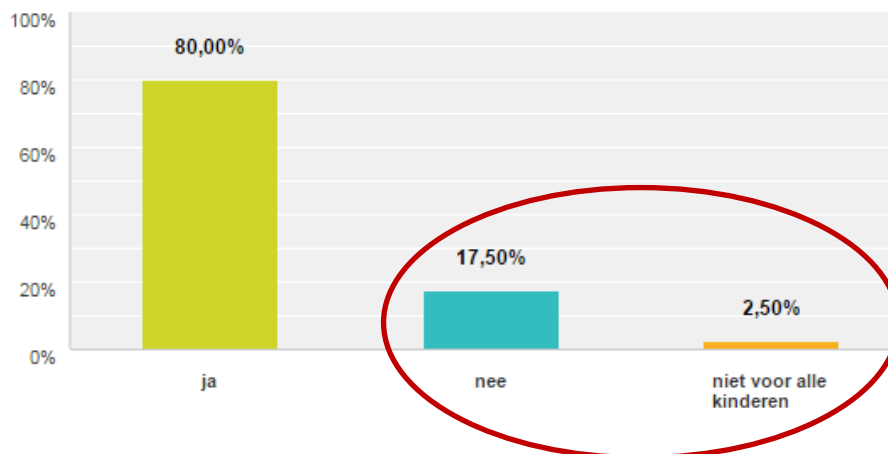
Uit de zoektocht van de globale respondentengroep weten we dat minstens 80% minstens 2 opvangplaatsen heeft bezocht, wat betekent dat er een ruim aantal opvangplaatsen in Vlaanderen in dit onderzoek onder de loep liggen. Bij de alleenstaande mama's heeft 85% minstens 2 opvangplaatsen bezocht.

8.1 ALLEENSTAANDE MAMA'S: IS ER OPVANG GEVONDEN? AANTAL STARTPLAATSEN? WELK SOORT OPVANG?

Hierna zullen we nagaan of de alleenstaande mama's een opvangplaats gevonden hebben; op hoeveel plaatsen ze met opvang (zowel formele of informele opvang) konden starten en of ze (indien ze dit wilden) gebruik konden maken van het voorrangbeleid.

8.1.1 IS ER OPVANG GEVONDEN?

Hieronder bekijken we of de alleenstaande mama's opvang gevonden hebben en vergelijken we de resultaten met de globale respondentengroep.

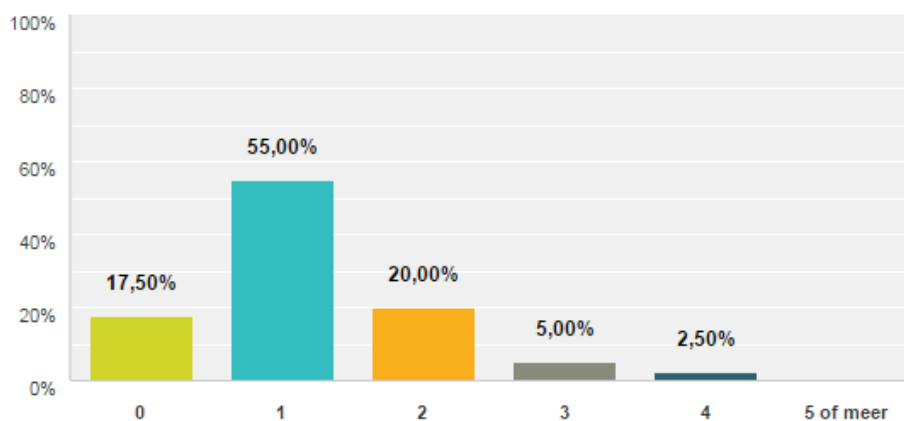
Antwoordkeuzen	Reacties	
ja	80,00%	64
nee	17,50%	14
niet voor alle kinderen	2,50%	2
Totaal		80

Figuur 64 alleenstaande mama's die opvang gevonden hebben

80% van de alleenstaande mama's heeft opvang gevonden. Dit is opvallend minder dan de globale respondentengroep (90,78%), terwijl 20% geen of niet voor alle kinderen opvang vond, in vergelijking met de globale respondentengroep (9,22%). Zie Figuur 34 Opvangzoekers die opvang gevonden hebben.

8.1.2 OP HOEVEEL PLAATSEN KON MEN STARTEN MET KINDEROPVANG?

Hieronder bekijken we op hoeveel plaatsen alleenstaande mama's konden starten met opvang.

Antwoordkeuzen	Reacties	
0	17,50%	14
1	55,00%	44
2	20,00%	16
3	5,00%	4
4	2,50%	2
5 of meer	0,00%	0
Totaal		80

Figuur 65 Aantal startplaatsen (alleenstaande mama's)

In vergelijking met de globale respondentengroep (zie Figuur 35 Aantal startplaatsen) zien we dat veel meer alleenstaande mama's op geen enkele plaats konden starten nl. 17,50% tegenover 6,86% globaal. 27,50% kon op meerdere plaatsen starten en 55% op één plaats.

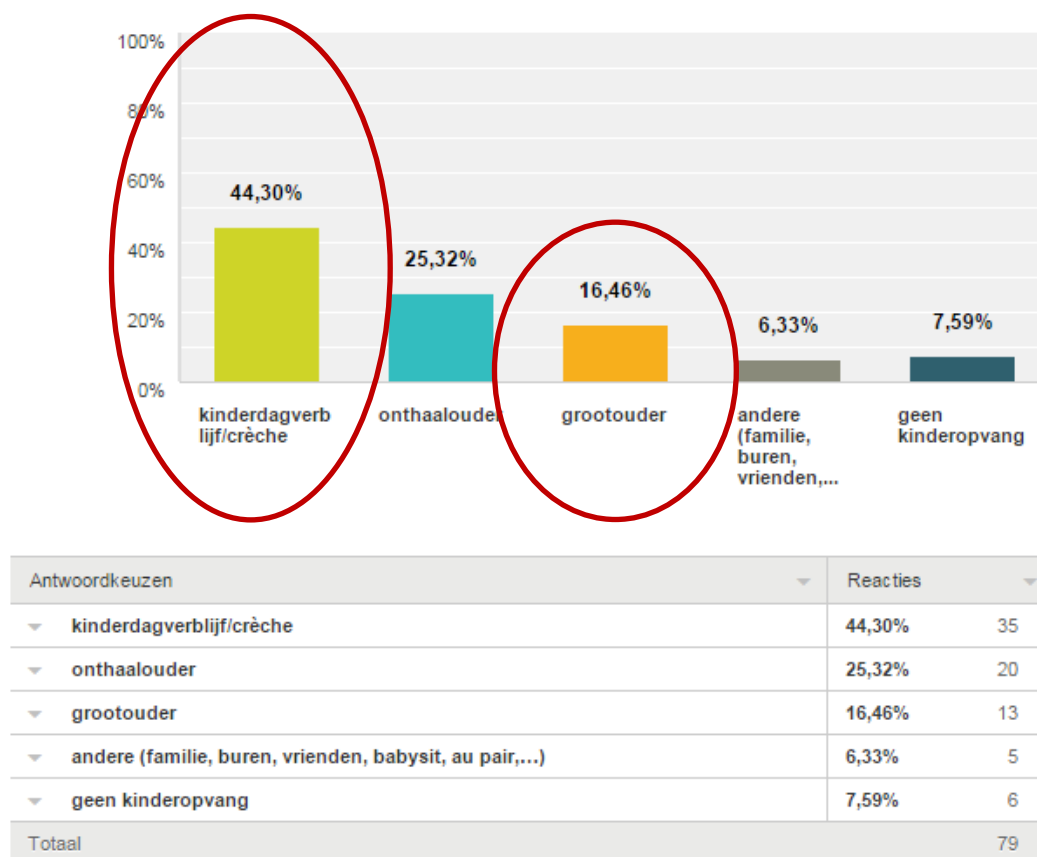
Een met de globale respondentengroep vergelijkbaar percentage van de alleenstaande mama's (dus een ruime meerderheid) kon starten op één plaats (55% tegenover 56,97% globaal). In de globale respondentengroep heeft men meer keuze om te starten op twee of meer opvangplaatsen: 36,17% tegenover 27,50%.

Op basis van deze gegevens kunnen we stellen dat alleenstaande mama's minder keuze hebben en meer kans om geen opvang te vinden. Het feit dat ze ongeveer evenveel kans hebben om te starten op één plaats, wijst misschien op de rol van het voorrangbeleid. Alleenstaande mama's behoren meer dan anderen tot de kwetsbare groepen.

8.1.3 NAAR WELK SOORT OPVANG?

In onderstaande figuur bekijken we naar welke type kinderopvang de kinderen van alleenstaande mama's het meest gaan. Er was keuze uit een lijstje met volgende categorieën: kinderdagverblijf/crèche, onthaalouder, grootouder, andere (familie, burens, enz.). Voor de volledigheid is er ook een categorie 'geen opvang gevonden' voorzien. Bij de categorie grootouder of andere is bijkomend gevraagd waarom er voor informele opvang gekozen is.

Het feit dat hier minder alleenstaande mama's aangeven geen opvang gevonden te hebben (zie 8.1.1 Is er opvang gevonden?) kan er op wijzen dat men informele opvang niet beschouwt als 'opvang' in de strikte zin van het woord, namelijk maatschappelijk georganiseerde opvang.

Figuur 66 Verdeling over kinderopvangtype (alleenstaande mama's)

Bij de alleenstaande mama's zien we minder kinderen die vooral opgevangen worden in de georganiseerde kinderopvang: 69,62% tegenover 86,60 globaal (Figuur 36 Verdeling over kinderopvangtype). Kinderen van alleenstaande mama's gaan dan ook opmerkelijk meer naar de informele opvang: 22,79% versus 6,26% globaal.

De redenen die enkele alleenstaande mama's (9 reacties) aangeven om te kiezen voor de informele opvang zijn divers en vergelijkbaar met de globale respondentengroep die voor deze opvangvorm koos. De belangrijkste reden is de betaalbaarheid en het gebrek aan beschikbaarheid (bereikbaarheid en geschikte openingsuren) in de

georganiseerde kinderopvang. Bij de alleenstaande mama's zien we net als bij de globale respondentengroep de vraag naar opvang op maat van hun kindje.

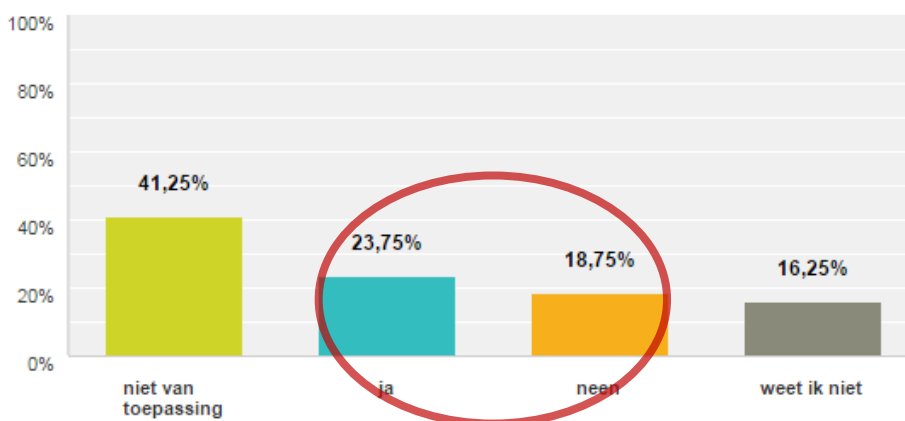
Wij citeren ter illustratie:

Omdat combinatie ligging en openingsuren overal even onmogelijk was is grootmoeder uiteindelijk de beste oplossing.

Ik heb daarvoor niet 'gekozen', ik gebruik ook opvang in de crèche - en heel véél - want ik ben alleenstaande mama. Maar als de grootmoeder ook een gedeelte voor opvang kan zorgen en dat kost me niets, dan is de rekening wel snel gemaakt. Daarom is het kind bijna evenveel in de crèche als bij de grootmoeder. Maar als ik meereken dat het ook grootmoeder is die de overlappende tijd voor haar rekening neemt 's avonds, dan is de kleine dus wel meest bij de grootmoeder.

8.1.4 VOORRANGSBELEID?

Hier onderzoeken we of de alleenstaande mama's die een beroep wilden doen op het voorrangsbepeld effectief daarvan gebruik hebben kunnen maken.

Antwoordkeuzen	Reacties
niet van toepassing	41,25% 33
ja	23,75% 19
nee	18,75% 15
weet ik niet	16,25% 13
Totaal	80

Figuur 67 Gebruik van het voorrangsbepeld (alleenstaande mama's)

Hier zien we dat 41,25% (in vergelijking met de 53,48% globaal) van de alleenstaande mama's aangeeft dat het voorrangsbepeld op hen niet van toepassing is (zie Figuur 37 Gebruik van het voorrangsbepeld). 16,25% (iets minder dan 18,34% globaal) kon op deze vraag niet antwoorden ('weet niet').

Van de betreffende alleenstaande mama's kunnen 23,75% ervan beroep doen op deze maatregel en 18,75% niet. Dit wil zeggen dat slechts 55,88% van zij die denken rechthebbende te zijn, effectief kunnen beroep doen op het voorrangsbepeld en 44,12% niet.

Verhoudingsgewijs hebben alleenstaande mama's meer nood aan de voorrangsbepeld. Zij kunnen er ook iets meer gebruik van maken dan de globale respondentengroep, maar 44,12% (van zij die denken er recht op te hebben) geeft aan er niet gebruik te kunnen van maken. Dit betekent dat de toepassing (en transparantie) van het voorrangsbepeld in de gesubsidieerde kinderopvang nog voor verbetering vatbaar is.

Het Steunpunt voor armoedebestrijding geeft in een recent rapport aan dat de Vlaamse Regering gemiddeld genomen haar doelstelling – om tegen 2016 voor minstens de helft van de kinderen een opvangplaats aan te bieden – reeds behaald heeft, maar niet voor alle types opvang. In principe moet elke opvang kunnen ingaan op alle vragen naar kinderopvang, welke ook de sociaal-economische situatie van gezinnen is. Maar omdat dit tijd vraagt voerde de

overheid voorrangregels en subsidiesystemen in om de toegang voor kwetsbare gezinnen te verhogen. In de praktijk blijkt dit nog een heikel punt zowel voor de opvanginitiatieven als voor de gebruikers van de kinderopvang. (Steunpunt (2016))⁴¹ Onze resultaten lijken deze vaststellingen te bevestigen. Zowel bovenstaande grafiek als de wrevél bij zowel de rechthebbenden als niet-rechthebbenden op voorrangregels tonen aan dat het van belang is dat wordt ingezet op een voldoende kwalitatief, transparant en toegankelijk aanbod voor iedereen.

8.2 BETAALBAARHEID VAN DE GEVONDEN OPVANG BIJ ALLEENSTAANDE MAMA'S

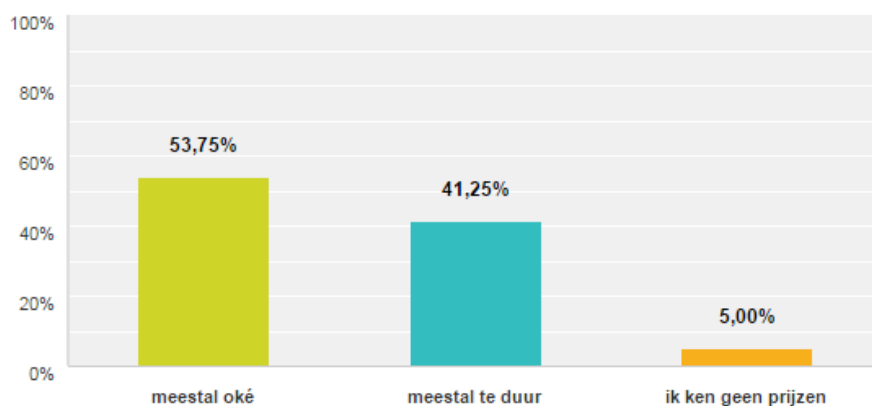
In dit hoofdstuk besteden we bijzondere aandacht aan de resultaten van de zoektocht van de alleenstaande mama's met betrekking tot de betaalbaarheid van de gevonden opvang.

Hierbij onderzoeken we volgende vragen.

- Zijn de alleenstaande mama's tevreden over de prijzen in het algemeen?
- Bieden de gevonden opvangplaatsen inkomensgerelateerde tarieven (IGT) aan?
- Hoeveel alleenstaande mama's maken effectief gebruik van inkomensgerelateerde opvang?
- Welke dagprijs betalen ze effectief voor kinderopvang?

8.2.1 PRIJZEN VAN DE KINDEROPVANG

Hieronder bekijken we in welke mate de alleenstaande mama's tevreden zijn over de kosten van de gevonden opvang.

Antwoordkeuzen	Reacties
meestal oké	53,75% 43
meestal te duur	41,25% 33
ik ken geen prijzen	5,00% 4
Totaal	80

Figuur 68 Tevredenheid over de prijzen (alleenstaande mama's)

Meer dan helft van de opvangzoekenden vindt de opvang betaalbaar (53,75%). 41,25% vindt de opvang te duur en 5% kent geen prijzen.

De alleenstaande mama's zijn iets meer tevreden over de prijzen dan de globale respondentengroep (53,75% tegenover 50% globaal) en vinden de prijzen iets minder te duur (41,25% tegenover 45,29% globaal) (zie Figuur 38 Tevredenheid over de prijzen).

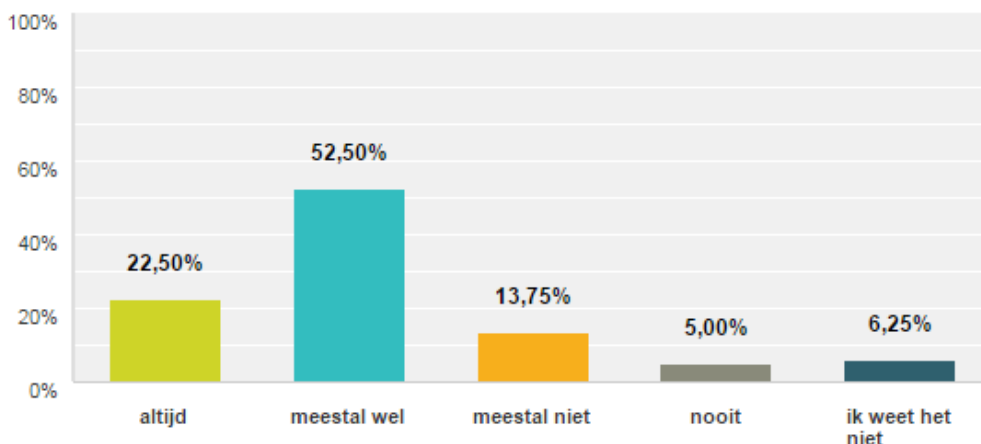
Het voorrangbeleid kan hier een rol spelen, aangezien we in deze groep van alleenstaande mama's toch iets meer gerechtigden tellen (zie Figuur 67 Gebruik van het voorrangbeleid (alleenstaande mama's)).

⁴¹ (Steunpunt (2016)) p. 80

Eenzelfde percentage kent geen prijzen (ongeveer 5% bij zowel de globale respondentengroep als bij de alleenstaande mama's).

8.2.2 AANBOD INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN (IGT)

Hieronder bekijken we in welke mate de alleenstaande mama's tijdens hun zoektocht een aanbod kregen van kinderopvangvoorzieningen met inkomensgerelateerde tarieven (IGT).

Antwoordkeuzen	Reacties
altijd	22,50% 18
meestal wel	52,50% 42
meestal niet	13,75% 11
nooit	5,00% 4
ik weet het niet	6,25% 5
Totaal	80

Figuur 69 Is er een tarief dat rekening houdt met het inkomen mogelijk? (alleenstaande mama's)

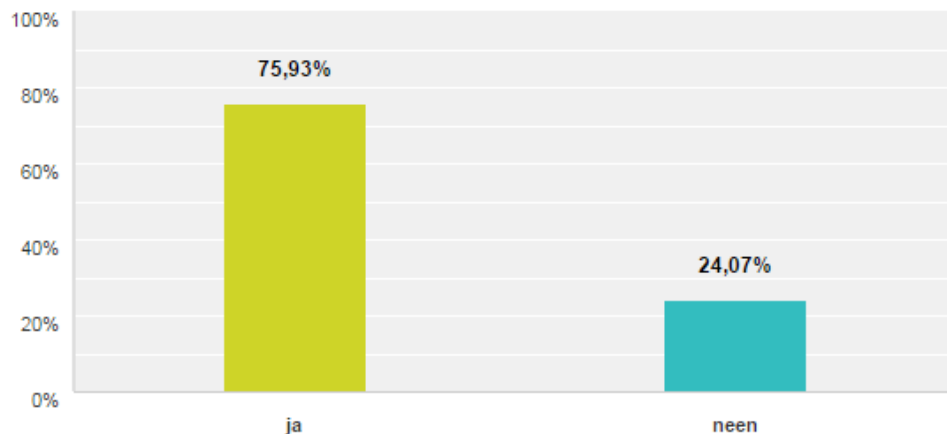
22,50% van de alleenstaande mama's kreeg altijd inkomensgerelateerde tarieven (IGT) aangeboden en 52,5% rapporteerden dat dit meestal wel het geval was. Dit betekent dat 75% inkomensgerelateerde opvang kreeg aangeboden; 18,75% van de alleenstaande mama's werd geconfronteerd met opvang die nooit of meestal niet IGT aanbod.

Wanneer we de totale groep van alleenstaande mama's bekijken die altijd of meestal wel IGT kregen aangeboden zien we dat dit percentage gelijkaardig is met de globale respondentengroep nl ongeveer 75% (zie Figuur 39 Is er een tarief dat rekening houdt met het inkomen mogelijk?). Iets minder alleenstaande mama's contacteerde opvang die nooit of meestal niet IGT aanbod, 18,75% tegenover 20,29% globaal.

Net als bij de globale respondentengroep hechten alleenstaande mama's veel belang aan IGT (nl. 66% tegenover 61,07% globaal) en hierbij merken we dat ook hier het aanbod aan hun behoefte tegemoet komt maar desondanks ruim 41% de prijzen te duur vindt. Inkomensgerelateerde tarieven blijken dus onvoldoende tegemoet te komen aan de wens naar betaalbare opvang.

8.2.3 GEBRUIK INKOMENSGERELATEERDE TARIEVEN (IGT)

We bekijken hoeveel alleenstaande mama's die gebruik maken van georganiseerde kinderopvang een prijs betalen die rekening houdt met hun inkomen. Het gaat om 54 van de 80 alleenstaande mama's.

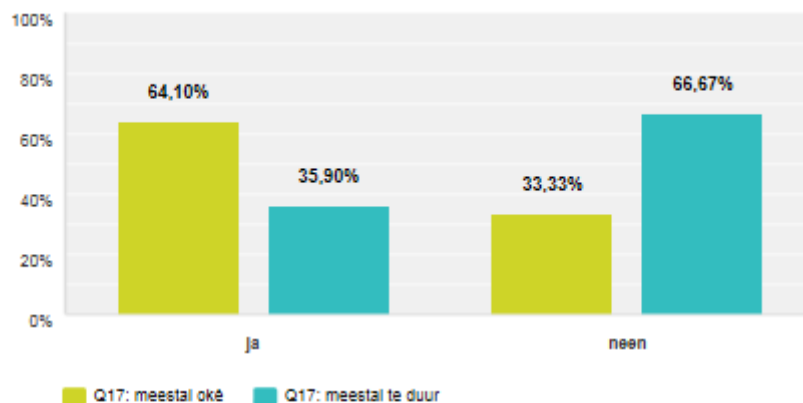

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja	75,93%	41
neen	24,07%	13
Totaal		54

Figuur 70 gebruik IGT (alleenstaande mama's)

75,93% van deze alleenstaande mama's geven aan een prijs te betalen die rekening houdt met hun inkomen. Dit percentage is minder dan bij de globale respondentengroep (81,17%).

We gaan na of de tevredenheid over de prijs samenhangt met het gebruik van IGT door alleenstaande mama's in de georganiseerde kinderopvang.

	Q17: meestal oké	Q17: meestal te duur	Totaal
ja	64,10% 25	35,90% 14	76,47% 39
neen	33,33% 4	66,67% 8	23,53% 12
Totale aantal respondenten	29	22	51

Figuur 71 IGT & tevredenheid van de prijzen (alleenstaande mama's)

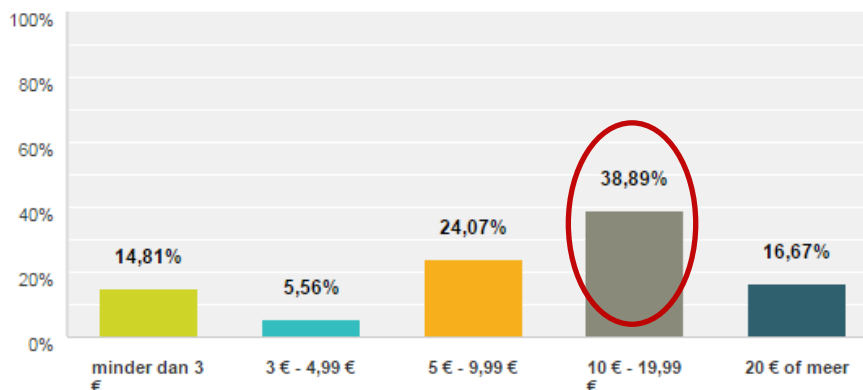
Bovenstaande grafiek toont duidelijk dat alleenstaande mama's in de georganiseerde kinderopvang meer tevreden zijn over de prijzen wanneer ze een beroep kunnen doen op IGT. Van diegenen die beroep kunnen doen op IGT is

64,10% tevreden en is 33,33% niet tevreden van de kostprijs. Bij de globale respondentengroep is dit respectievelijk 54,91% en 38,56% (zie Figuur 41 IGT & tevredenheid van de prijzen).

Algemeen kunnen we stellen dat er meer alleenstaande mama's tevreden zijn over IGT dan de globale respondentengroep.

8.2.4 BETAALDE PRIJS PER VOLLEDIGE DAGOPVANG

We gingen na wat de alleenstaande mama's betaalden en of ze dit al dan niet te duur vonden.

Antwoordkeuzen	Reacties	
minder dan 3 €	14,81%	8
3 € - 4,99 €	5,56%	3
5 € - 9,99 €	24,07%	13
10 € - 19,99 €	38,89%	21
20 € of meer	16,67%	9
Totaal		54

Figuur 72 Betaalde prijs per volledige dagopvang (alleenstaande mama's)

Bij de 54 alleenstaande mama's die gebruik maken van betaalde kinderopvang merken we op dat de grootste groep tussen de 10 en 20 euro betaalt (38,89%) gevolgd door diegenen die tussen de 5 en 10 euro betalen (24,07%). 16,67% betaalt 20 euro of meer, 14,81% betaalt minder dan 3 euro en 5,56% betaalt tussen de 3 en 5 euro.

Het aantal alleenstaande mama's die tussen de 10 en 20 euro betaalt is vergelijkbaar met de globale respondentengroep (zie Figuur 42 Betaalde prijs per volledige dagopvang) namelijk 38,89% tegenover 41,68% globaal.

De grote verschillen situeren zich in de hogere en lagere prijscategorieën. Bij de alleenstaande mama's zijn er uitgesproken minder die 20 euro of meer betalen (16,67% tegenover 46,05% globaal) en uitgesproken meer die minder dan 10 euro betalen (44,44% tegenover 12,27% globaal).

Verdere analyse naar de tevredenheid bij alleenstaande mama's is moeilijk, gezien de kleine aantallen in de diverse betaalcategorieën. Globaal kunnen we wel stellen dat in tegenstelling tot de globale respondentengroep waar het ongenoegen over de prijs hoger was in de hoogste prijscategorieën, dit omgekeerd is bij de alleenstaande mama's. Met name diegene die het minst betalen vinden het meest dat de prijs te duur is. Dit betekent dat de verhoging van de tarieven van januari 2016 deze meest kwetsbare groep extra treft.

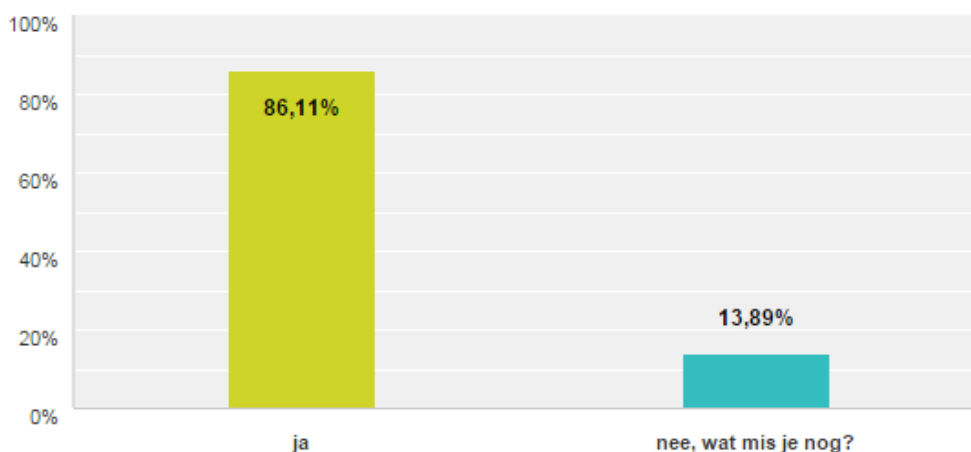
8.3 OPVANG OP MAAT VAN DE ALLEENSTAANDE MAMA'S?

Hierna wordt de kwaliteit van de opvangplaatsen geschetst door de bril van de alleenstaande mama's. De vragen peilen naar de tevredenheid over de opvangplaats.

- De geschiktheid in het algemeen.
- De bereikbaarheid.
- De openingsuren.
- De zorgkwaliteit (vriendelijkheid, responsiviteit, zorgaanbod).

8.3.1 GESCHIKTE OPVANG

Bij alleenstaande mama's die formele of maatschappelijk georganiseerde opvang gebruiken hebben we nagegaan of die aan hun wensen voldoet.

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja	86,11%	62
nee, wat mis je nog?	13,89%	10
Totaal		72

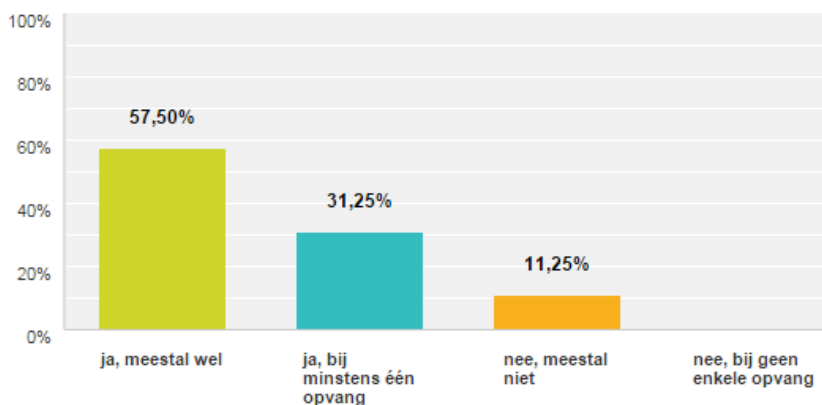
Figuur 73 Geschikte opvang of niet? (alleenstaande mama's)

De alleenstaande mama's vonden in relatief gelijke mate geschikte opvang in vergelijking met de globale respondentengroep (86,11% tegenover 83,50 % globaal) (zie Figuur 44 Geschikte opvang of niet?).

De alleenstaande mama's missen vooral opvang die beschikbaar en bereikbaar is binnen hun werksituatie (uren, afstand) en hun budget.

8.3.2 BEREIKBAARHEID

We hebben bij de alleenstaande mama's onderzocht of ze een opvangplaats hebben gevonden die bereikbaar (afstand en bereikbaarheid) is.

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja, meestal wel	57,50%	46
ja, bij minstens één opvang	31,25%	25
nee, meestal niet	11,25%	9
nee, bij geen enkele opvang	0,00%	0
Totaal		80

Figuur 74 Bereikbaarheid van de gevonden opvang (alleenstaande mama's)

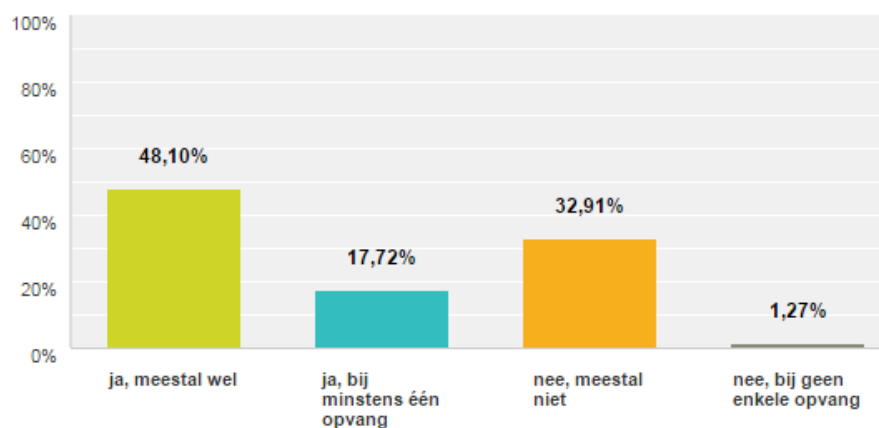
57,5% van de alleenstaande mama's vonden een bereikbare plaats. Wanneer we hierbij het aantal alleenstaande mama's optellen die bij ten minste één opvang een goede bereikbaarheid vaststelden, dan loopt dit percentage op tot 88,75%. Opvallend is wel dat 11,25% zegt geen of meestal geen bereikbare opvang te vinden.

In vergelijking met de globale respondentengroep (zie Figuur 45 Bereikbaarheid van de gevonden opvang) merken we op dat de alleenstaande mama's in mindere mate bereikbare kinderopvangplaats(en) vinden. Vooral als we inzoomen op de groep die antwoordt 'meestal wel' zijn de verschillen groot: 57,5% tegenover 68,85% globaal. Het aantal alleenstaande mama's die meestal geen bereikbare opvang vonden is merklijk groter dan bij de globale respondentengroep: 11,25% tegenover 5,33% globaal.

Dit betekent dat bij de groep van alleenstaande mama's zich meer problemen voordoen inzake de bereikbaarheid van de opvangplaats. De vraag naar meer opvangmogelijkheden in de buurt lijkt op basis van deze resultaten gerechtvaardigd.

8.3.3 OPENINGSUREN

We hebben bij de alleenstaande mama's onderzocht of ze een opvangplaats hebben gevonden met geschikte openingsuren.

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja, meestal wel	48,10%	38
ja, bij minstens één opvang	17,72%	14
nee, meestal niet	32,91%	26
nee, bij geen enkele opvang	1,27%	1
Totaal		79

Figuur 75 Openingsuren bij de gevonden opvang (alleenstaande mama's)

Slechts 48,10% van de alleenstaande mama's vonden de openingsuren van de gecontacteerde opvang meestal haalbaar. Wanneer we hierbij het aantal alleenstaande mama's optellen die bij ten minste één opvang haalbare openingsuren vaststelde, dan loopt dit percentage op tot 65,82%. 32,91% vond meestal geen opvangplaats met geschikte openingsuren, 1,27% bij geen enkele.

In vergelijking met de globale respondentengroep noteren we bij de alleenstaande mama's merkbare verschillen wat de haalbaarheid van de openingsuren betreft (Figuur 46 Openingsuren van de gevonden opvang). Het aantal alleenstaande mama's dat meestal of bij ten minste één opvang haalbare openingsuren vaststelde, ligt met 65,82% tegenover 82,49% globaal duidelijk lager. Dit betekent dat we bij de alleenstaande mama's 34,18% noteren die geen of meestal geen opvang vonden met geschikte openingsuren tegenover 17,51% globaal.

Bovenstaande vastgestelde verschillen vragen om meegenomen te worden door het beleid bij het ondersteunen van opvang voor kwetsbare groepen. Bij de globale respondentengroep heeft één op de zes problemen met de openingsuren, bij de alleenstaande mama's is dat één op de drie.

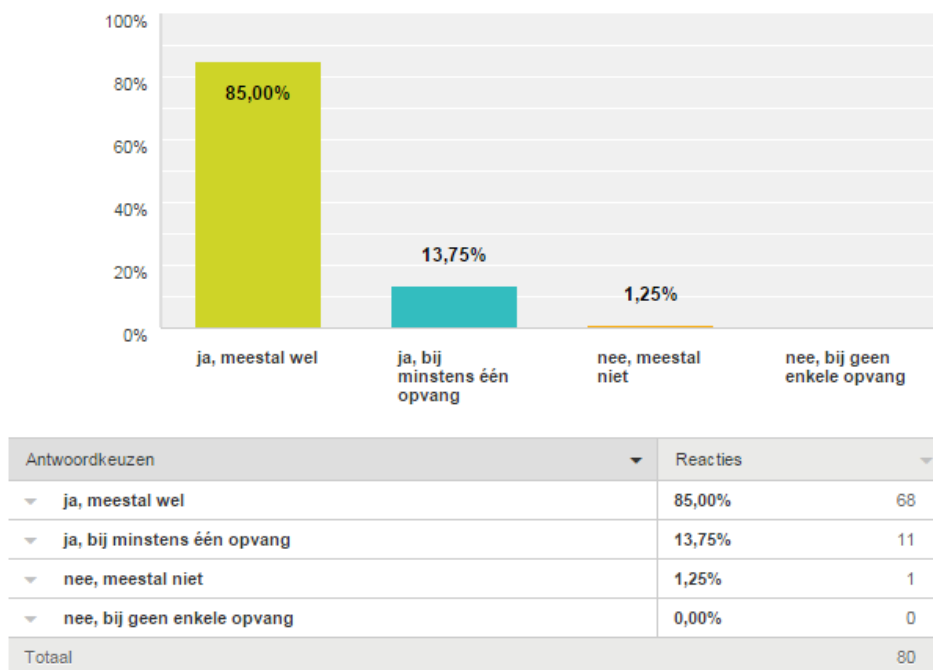
8.3.4 KWALITEIT

Vervolgens wordt de kwaliteit van de gevonden opvangplaats(en) op basis van de ervaring van de alleenstaande mama's via een aantal vragen in kaart gebracht:

- Was het onthaal vriendelijk?
- Kreeg je een antwoord op al je vragen?
- Was je tevreden over het zorgaanbod (bijv. de voorziene slaapuurtjes, het eten, de voorgestelde dagactiviteiten, verzorging,...)?

8.3.4.1 Vriendelijkheid van het onthaal

Hieronder bekijken we of het onthaal van de gecontacteerde opvangplaatsen vriendelijk is voor de alleenstaande mama's.

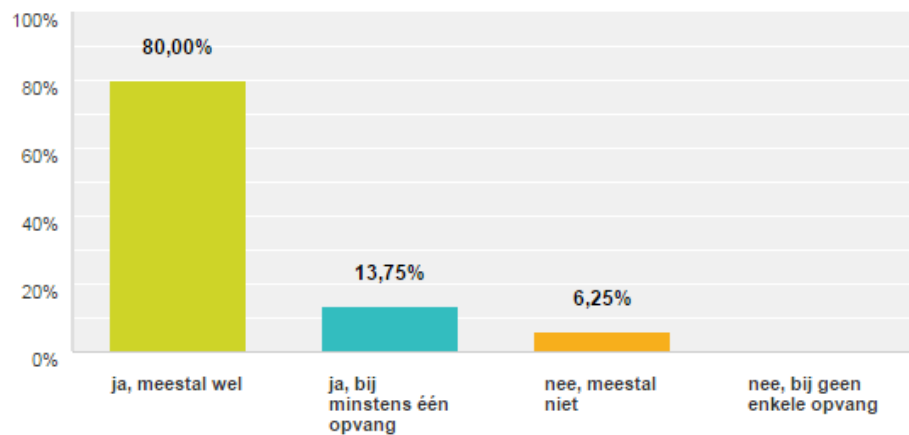
Figuur 76 Vriendelijkheid van het onthaal (alleenstaande mama's)

85 % van de alleenstaande mama's zijn meestal tevreden over de vriendelijkheid van het onthaal. Wanneer we hierbij het percentage van het aantal alleenstaande mama's optellen die dit ervaart bij ten minste één opvang, dan loopt dit percentage op tot 98,75%.

De perceptie over de vriendelijkheid van het onthaal is bij de alleenstaande mama's omzeggens hetzelfde als deze van de globale respondentengroep: 85% is meestal tevreden versus 85,55% globaal en 98,75% is dit meestal wel of bij minstens één opvang tegenover 98,25% globaal (zie Figuur 47 Vriendelijkheid van het onthaal).

8.3.4.2 Responsiviteit van het onthaal

Hieronder gaan we na of de alleenstaande mama's een antwoord krijgen op al hun vragen bij de gecontacteerde opvangplaatsen.

Antwoordkeuzen	Reacties	
ja, meestal wel	80,00%	64
ja, bij minstens één opvang	13,75%	11
nee, meestal niet	6,25%	5
nee, bij geen enkele opvang	0,00%	0
Totaal		80

Figuur 77 Responsiviteit van het onthaal (alleenstaande mama's)

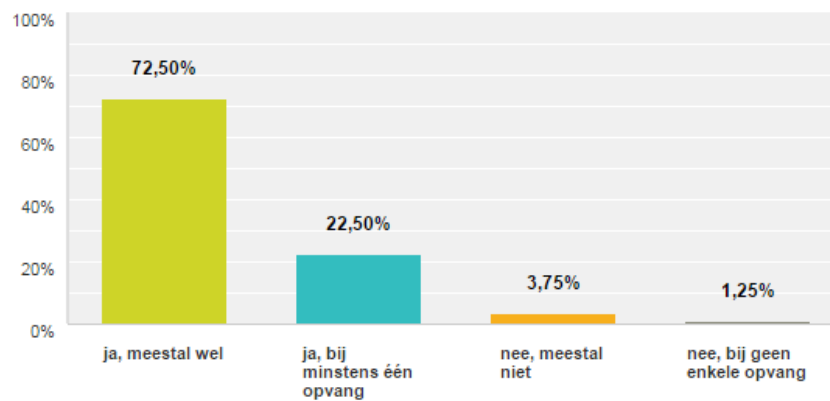
80% van de alleenstaande mama's krijgt meestal een antwoord op al hun vragen. Wanneer we hierbij het percentage van het aantal alleenstaande mama's optellen die dit bij ten minste bij één opvang ervaart, dan loopt dit percentage op tot 93,75 %.

6,25% van de alleenstaande mama's krijgt meestal geen antwoord op al hun vragen.

De perceptie over de responsiviteit van het onthaal is bij de alleenstaande mama's min of meer dezelfde als bij de globale groep respondenten: 80% is meestal tevreden tegenover 80,84% globaal en 93,75 % is dit meestal wel of bij minstens één opvang tegenover 95,08% globaal (zie Figuur 48 Responsiviteit van het onthaal).

8.3.4.3 Zorgaanbod

Hieronder onderzoeken we of de alleenstaande mama's tevreden zijn over het zorgaanbod van de gevonden opvangplaats(en), bijvoorbeeld de voorziene slaapruimtes, het eten, de voorgestelde dagactiviteiten, verzorging, ...

Antwoordkeuzen	Reacties
ja, meestal wel	72,50% 58
ja, bij minstens één opvang	22,50% 18
nee, meestal niet	3,75% 3
nee, bij geen enkele opvang	1,25% 1
Totaal	80

Figuur 78 Tevredenheid over het zorgaanbod (alleenstaande mama's)

72,50% van de alleenstaande mama's zijn tevreden over het zorgaanbod van de gecontacteerde opvangplaats(en). Wanneer we hierbij het percentage van het aantal respondenten optellen die dit bij ten minste één opvang is, dan loopt dit percentage op tot 95%.

5% van de alleenstaande mama's was meestal niet of bij geen enkele opvang tevreden.

De tevredenheid van de alleenstaande mama's over het zorgaanbod van de gecontacteerde opvangplaats(en) is gelijklopend met de globale groep respondenten: 72,50% is meestal tevreden tegenover 70,08% globaal en 95% is dit meestal wel of minstens bij één opvang tegenover 94,06% globaal (zie Figuur 49 Tevredenheid over het zorgaanbod).

8.4 VERGELIJKING VAN DE TEVREDENHEID OVER EEN AANTAL KARAKTERISTIEKEN VAN DE GEVONDEN OPVANGPLAATS(EN) BIJ DE ALLEENSTAANDE MAMA'S TEGENOVER DE GLOBALE RESPONDENTENGROEP

Hieronder schetsen we de tevredenheidspercentages van de respondenten over een aantal karakteristieken van de gevonden opvangplaats(en).

Tabel 5 Tevredenheid ('meestal wel') over de karakteristieken van de opvangplaats (globaal & alleenstaande mama's)

Karakteristiek van opvangplaats	Percentage respondenten met tevreden reacties globale respondentengroep (n=976) ⁴²	Percentage respondenten met tevreden reacties alleenstaande mama's (n=80) ⁴³
Betaalbaarheid (prijzen)	50%	54%
Geschiktheid georganiseerde opvang	84% (n=885)	86% (n=72)
Bereikbaarheid	69%	57,5%
Openingsuren	61% (n=971)	48% (n=79)
Kwaliteit		
Vriendelijkheid van het onthaal	86%	85%
Responsiviteit van het onthaal	81%	80%
Zorgaanbod	70%	72%

De alleenstaande mama's zijn iets meer tevreden over de prijzen en de geschiktheid van de georganiseerde opvang dan de globale respondentengroep. (Zie Tabel 4 Tevredenheid over de karakteristieken van de opvangplaats(en)). Maar dit betekent wel dat ongeveer de helft van de opvangzoekenden zowel bij de globale respondentengroep als bij de alleenstaande mama's de prijs te hoog vindt.

De alleenstaande mama's zijn opmerkelijk minder tevreden dan de globale respondentengroep over de openingsuren en de bereikbaarheid.

Wat de kwaliteit betreft merken we op dat de tevredenheid ongeveer dezelfde is dan die van de globale respondentengroep.

⁴² Bij de karakteristieken waar het totaal aantal respondenten afwijkt van het totaal van deze respondentengroep (976) wordt dit aangegeven in de tabel zelf.

⁴³ Idem m.b.t. het aantal alleenstaande mama's.

9 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

9.1 PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN

Met de hulp van een overwegend gesloten vragenlijst, die door 976 respondenten werd ingevuld, peilen we naar de ervaringen tijdens de zoektocht naar geschikte en kwaliteitsvolle formele opvangvoorziening voor kinderen onder de drie jaar. De gegevens werden verzameld tussen 15 september en 15 november 2016. De respons op de open oproep was goed en liet ons toe om op basis van de socio-demografische profielvariabelen ook de zoektocht van de specifieke groep alleenstaande vrouwen (80 respondenten) te onderzoeken. De groep mannelijke alleenstaanden (6 respondenten) was te klein voor verder onderzoek.

Waar mogelijk hebben we de resultaten van de globale respondentengroep vergeleken met een studie uit 2007 in opdracht van Kind en Gezin die handelde over de zoektocht van ouders naar een voorschoolse kinderopvangplaats (MAS 2007). Hierbij stellen we vast dat de profielkenmerken van hun respondentengroep sterke overeenkomsten heeft met de respondenten uit ons onderzoek.

Wat de profielkenmerken van onze respondentengroep betreft, kunnen we kort noteren dat 89% vrouw en 11% man is. Van de respondenten heeft 91% een partner met wie ze samenwonen en 9% is alleenstaand. Een belangrijke meerderheid (76%) heeft een diploma hoger onderwijs of meer. De grootste groep (83%) beschikt over een maandelijks gezinsinkomen van 2000 euro of meer en heeft een job (92%). De groep van respondenten is overwegend vrouw, hoger opgeleid, werkend, samenwonend en heeft een relatief hoger inkomen. In vergelijking met 2007 zien we geen wijziging in de gebruikerspopulatie van kinderopvang en noteren we een ondervertegenwoordiging van de sociaal kwetsbare groepen.

We zijn dieper ingegaan op de kenmerken geslacht en samenwoningstype opdat we op basis van de verkregen gegevens een vergelijking zouden kunnen maken tussen de globale groep respondenten en de meer kwetsbare groep van de alleenstaande mama's.

In deze samenvatting focussen we vooral op de vergelijking van de zoektocht van de alleenstaande mama's met die van de globale respondentengroep. Bij de alleenstaanden die kinderopvang zoeken telden we 93% vrouwen en 7% mannen.

Binnen de socio-demografische kenmerken verschilt het profiel van de alleenstaande mama's opvallend van dat van de globale respondentengroep.

Tabel 6 Profielkenmerken globale respondentengroep & alleenstaande mama's

Profielkenmerken	Globale respondentengroep in % (n=976)	Alleenstaande mama's in % (n=80)
Lager secundair onderwijs	4%	18%
Hoger secundair onderwijs	20%	37%
Hoger onderwijs	76%	46%
Werkend	92%	74%
Niet-werkend	8%	26%
Gezinsinkomen van 0€ tot 1199€	3%	23%
Gezinsinkomen van 1200€ tot 1999€	13%	54%
Gezinsinkomen van 2000€ of meer	83%	23%
Aantal kinderen: 1	48%	59%
Aantal kinderen: 2	38%	29%

Bij de alleenstaande mama's zijn er opvallend meer lager geschoolden, meer niet-werkenden en meer personen met een inkomen van minder dan 2000 euro. Nog niet 1 op de 4 van de alleenstaande mama's heeft een gezinsinkomen (dus met kindergeld) van meer dan 2000 euro, terwijl meer dan 4/5de van de samenwonenden over meer dan 2000 euro gezinsinkomen beschikken. Uiteraard rekening houdend met het feit dat samenwonenden ook met twee volwassenen zijn, mogen we op basis van bovenstaande cijfers aannemen dat de beschikbare financiële middelen van alleenstaanden ruim onder die van de samenwonenden liggen.

Er zijn meer alleenstaande mama's met één kind en minder met twee kinderen dan bij de globale respondentengroep.

De groep van alleenstaande kinderopvangzoekende mama's in ons onderzoek ziet zich duidelijk geconfronteerd met bijkomende preciaire situaties op vlak van opleiding, tewerkstelling en inkomen. Dit maakt hun problematiek van kwetsbaarheid meerdimensionaal.

9.2 VERLOOP VAN DE ZOEKTOCHT

Wat het verloop van de zoektocht betreft, blijkt dat de alleenstaande mama's hun zoektocht naar kinderopvang gemiddeld veel later starten dan de globale respondentengroep.⁴⁴ Van de alleenstaande mama's startte 67% meer dan zes maanden op voorhand haar zoektocht tegenover 84% bij de globale respondentengroep. Bij één op de drie zoekacties is men minder dan zes maanden op voorhand begonnen (33%) terwijl het bij de globale respondentengroep slechts om 17% gaat. We zouden hier voorzichtig kunnen stellen dat dit samenhangt met het meer preciaire profiel van de alleenstaande mama's in het algemeen en met hun tewerkstellings situatie in het bijzonder. De groep alleenstaande mama's bestaat immers voor een kwart (26 %) uit niet-werkenden, waarbij we kunnen aannemen dat zij het meest geconfronteerd worden met wisselende werkomstandigheden waardoor lang op voorhand plannen moeilijk is. Hierbij moet gestipuleerd dat de globale respondentengroep vrij lang op voorhand zijn zoektocht aanvat: meer dan de helft (52%) begon te zoeken tussen de negen en achttien maanden vooraf. Van alle opvangzoekenden heeft 9% pas na meer dan negen maanden opvang gevonden. Dit betekent dat bijna één op de tien van de opvangzoekenden langer heeft moeten zoeken dan de duur van een zwangerschap.

De alleenstaande mama's hebben het duidelijker moeilijker om op korte tijd opvang te vinden. Slechts 20% van hun zoekacties (in tegenstelling tot 37% van de globale respondentengroep) bood resultaat binnen de maand. 23% van de zoekacties (gelijkaardig aan 25% bij de globale respondentengroep) resulteerde ten vroegste na zes maanden in opvang en 15% vond helemaal geen opvang, wat duidelijk meer is dan de 7% in de globale respondentengroep.

Wanneer we kijken naar het opleidingsniveau van de alleenstaande mama's dan zien we dat de moeders met enkel lager secundair onderwijs vlugger binnen de maand opvang vinden, nl. 36% in vergelijking met 7% (hoger secundair) en 22% (hoger onderwijs). Dit zou te maken kunnen hebben met het voorrangbeleid voor kwetsbare groepen. Een vergelijking met de globale respondentengroep bevestigt dit enigszins omdat daar bij de lager geschoolden slechts 24% binnen de maand opvang vindt.

Wanneer we inzoomen op de tewerkstellingssituatie dan stellen we vast dat het vooral de niet-werkende alleenstaande mama's zijn die binnen de maand opvang vinden (29% van de niet-werkende tegenover 17% van de werkende). In de globale respondentengroep geldt het omgekeerde (38% van de werkenden tegenover 25 % van de niet-werkenden vindt opvang binnen de maand). Ook hier kan het activeringsbeleid gekoppeld aan het voorrangbeleid een rol spelen voor kwetsbare groepen.

Met betrekking tot de geraadpleegde kanalen zien we dat de alleenstaande mama's in vergelijking met de globale respondentengroep meer beroep doen op de gemeente en stad (46% tegenover 34% globaal), het OCMW (24% tegenover 8% globaal) en het ziekenfonds (13% tegenover 6% globaal). Zelf zoeken blijft bij de alleenstaande mama's wel de meest favoriete weg (69% tegenover 77% globaal). Kind en Gezin staat op de vierde plaats (36%), globaal op de tweede plaats (38%).

⁴⁴ In de studie van Kind en Gezin (MAS 2007) constateert men ook dat ouders doorgaans vrij lang vóór de gewenste start van de opvang beginnen zoeken: 79% start zijn zoektocht zes maanden of meer op voorhand. Dit cijfer ligt lager dan het cijfer uit onze enquête (84%), maar het verschil is klein. Als we aannemen dat onze 976 opvangzoekenden toch een relatief beeld weergeven van het algemeen zoekgedrag, betekent dit ook dat de situatie in tien jaar tijd niet echt veranderd is.

Gezien de alleenstaande mama's relatief gezien meer dan de globale respondentengroep via de stad of gemeente kinderopvang zoeken is een kwaliteitsvol en toegankelijk loket – met gebruikersvriendelijke digitale zoeksystemen meer dan ooit noodzakelijk. Uit de opmerkingen van beide groepen blijkt dat lokale online zoeksystemen meer op punt gesteld moeten worden alsook de nood naar een overkoepelende kinderopvangzoeker op de site van Kind en Gezin.

In vergelijking met de globale respondentengroep zien we dat een gelijkaardig percentage alleenstaande mama's meer dan vijf opvangplaatsen contacteerde (39% tegenover 38% globaal).

Het gebruik van wachtlijsten is bij de alleenstaande mama's hoger dan bij de globale respondentengroep. Een ruime groep van de alleenstaande mama's staat op twee of meer wachtplaatsen (nl. 51% tegenover 37% globaal). Wachtlijsten wijzen niet noodzakelijk op een reëel tekort, maar misschien eerder op een gevreesd tekort of een gebrek aan keuzevrijheid. Ook kan het een stress verhogende factor zijn. Verder onderzoek moet de functie van wachtlijsten uitklaren.

Met betrekking tot de kwaliteitskenmerken van de opvangplaats hebben de alleenstaande mama's vooral aandacht voor de afstand/bereikbaarheid van de opvangplaats en voor de zorg/pedagogische aanpak, op de voet gevolgd door de openingsuren en de kostprijs van de opvang. De globale respondentengroep hecht het meeste belang aan de zorg/pedagogische aanpak.

De nood aan communicatie met de opvangplaats is zowel bij de globale respondentengroep als bij de alleenstaande mama's een belangrijk aandachtspunt.

De belangstelling voor inkomensgerelateerde opvang is bij de alleenstaande mama's iets groter dan bij de globale respondentengroep (66% tegenover 61% globaal). Hier gaan we verder op in bij de bespreking van de resultaten van de zoektocht.

9.3 RESULTAAT VAN DE ZOEKTOCHT

Wat betreft het resultaat van de zoektocht merken we op dat 80 % van de alleenstaande mama's opvang vond. Dit is 10% minder dan bij de globale respondentengroep (91%). 20% vond geen of niet voor alle kinderen opvang, wat veel is in vergelijking met de globale respondentengroep (9%).

In vergelijking met de globale respondentengroep zien we dat veel meer alleenstaande mama's op geen enkele plaats konden starten, nl. 18% tegenover 7% globaal. Zij zochten meer hun heil in de informele opvang: 23% versus 6% globaal. Kinderen van alleenstaande mama's bezetten dus relatief gezien minder plaatsen in de georganiseerde kinderopvang dan de kinderen van de globale respondentengroep (67% tegenover 87% globaal).

Verhoudingsgewijs hadden alleenstaande mama's meer nood aan de voorrangmaatregel en konden zij er ook iets meer dan gemiddeld gebruik van maken (56% tegenover 50% globaal). Daarentegen staat dat 44% van de alleenstaande mama's en ongeveer de helft van de respondenten algemeen hun recht op het voorrangbeleid dat zij (toch) dachten te hebben, niet konden doen gelden. Ook stellen we vast dat in tegenstelling tot de globale respondentengroep waar het ongenoegen over de prijs hoger was in de hoogste categorieën, dit niet het geval was bij de alleenstaande mama's. Zij die het minst betalen vinden het meest dat de prijs te hoog ligt. Dit betekent dat de verhoging van de minimumtarieven sedert begin dit jaar deze meest kwetsbare groep extra treft of zal treffen.

Net als de globale respondentengroep hechten alleenstaande mama's veel belang aan inkomensgerelateerde tarieven (nl. 66% tegenover 61% globaal). Niettegenstaande het feit dat het aanbod aan hun behoefte tegemoetkomt (bij ongeveer 75%)⁴⁵, vindt toch ruim 41% de prijzen te hoog (45% globaal). Alleenstaande mama's zijn meer tevreden over de prijzen wanneer ze een beroep kunnen doen op inkomensgerelateerde tarieven (IGT): 64,10% tegenover 54,91% globaal.

Wat betreft de tevredenheid over een aantal karakteristieken van de gevonden opvangplaats(en) merken we alvast enkele verschillen op tussen de globale respondentengroep en de alleenstaande mama's.

⁴⁵ Ongeveer 75% van zowel de alleenstaande mama's als de globale respondentengroep kreeg een aanbod van inkomensgerelateerde opvang.

De alleenstaande mama's zijn iets meer tevreden de geschiktheid in het algemeen van de georganiseerde opvang dan de globale respondentengroep (86% tegenover 84% globaal). Ongeveer de helft van de opvangzoekenden, zowel bij de alleenstaande mama's als bij de globale respondentengroep, vindt de prijs te hoog (54% tegenover 50% globaal).

De alleenstaande mama's zijn opmerkelijk minder tevreden dan de globale respondentengroep over de openingsuren (48% tegenover 61% globaal) en de bereikbaarheid (57,5% tegenover 69% globaal).

Wat de kwaliteit (zorgaanbod, vriendelijkheid en responsiviteit) betreft merken we op dat de tevredenheid ongeveer dezelfde is als die van de globale respondentengroep (gaande van zowat 70% voor het zorgaanbod tot 85% voor vriendelijkheid en zowat 80% voor responsiviteit).

10 AANDACHTSPUNTEN

10.1 INLEIDING

Vanuit de bevindingen uit dit onderzoek stellen we vast dat een aantal strijdpunten van de Vrouwenraad met betrekking tot kinderopvang nog niet gerealiseerd zijn.

Voor de Vrouwenraad is kinderopvang onontbeerlijk voor gelijke kansen tussen vrouwen en mannen. Daarom gaan we ervan uit dat een zorgzame samenleving voldoende, kwaliteitsvolle, betaalbare en toegankelijke kinderopvang aanbiedt. Dat heeft dan weer een positief effect op de combinatie tussen arbeid en gezin en dus ook op de tewerkstellingsgraad van moeders (EP 2013).⁴⁶

Bovendien heeft een kwaliteitsvolle kinderopvang een economische, pedagogische en sociale functie en betekent die opvang een meerwaarde voor de ontwikkeling van kinderen, vooral voor de meest kwetsbare onder hen. Kwaliteitsvolle kinderopvang is een belangrijk instrument in de strijd tegen armoede.

Of het decreet van 20 april 2012 over de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters (in werking getreden op 1 april 2014) een mijlpaal in de geschiedenis van de kinderopvang zal zijn, zal vooral afhangen van een correcte toepassing van alle principes die hierin zijn vastgelegd. Zowel in de aanloop naar het decreet als bij de operationalisering ervan, die trouwens nog volop aan de gang is, formuleerde de Vrouwenraad verschillende aanbevelingen in interactieve dialoog met experts, sociale partners, overheid, beleidsmakers en middenveldorganisaties.⁴⁷ Zo zijn een aantal basisprincipes die de Vrouwenraad vooropstelde, samen met diverse andere stakeholders, ondertussen decretaal verankerd. Er is duidelijk sprake van een recht op opvang, te realiseren tegen 2020, en van betaalbare, kwalitatieve en toegankelijke opvang voor alle kinderen. Daarnaast wil het beleid de vele vormen van opvang harmoniseren en aan dezelfde kwaliteitseisen onderwerpen. Bovendien voorziet de Vlaamse overheid voldoende opvang, met enkele streefdoelen tegen 2016 en 2020. De overheid heeft gekozen voor een geleidelijke aanpak gespreid over enkele jaren, met duidelijke ondersteuning en begeleiding. De transitie van de kinderopvangsector is ingezet.

Toch zien we dat er al een aantal maatregelen genomen zijn die deze hoopvolle intenties misschien wel dreigen te ondergraven. Hierbij denken we aan de mogelijkheid om ouders allerlei extra's, dus bijkomende kosten, aan te rekenen. Net als het nieuwe principe van 'bestellen is betalen'. De verhoging van de laagste tarieven tot vijf euro/dag, weliswaar met sociale correcties, legt de drempel weer hoger voor de meest kwetsbaren. Het blijft ook de vraag of iedereen zijn weg zal vinden in de doolhof van nieuwe inkomstarieven, voorwaarden, inschrijvingsprocedures en voorrangregels.

De Vrouwenraad breekt alvast een lans voor toegankelijke kinderopvang als basisrecht voor elk kind en als dienstverlening voor alle gezinnen, ook en zeker voor de groep alleenstaande ouders, voor de grote meerderheid vrouwen en kwetsbaar.

Vanuit de wetenschap dat de kinderopvangsector in volle transitie is en dat dit door de overheid nauwkeurig wordt opgevolgd willen we met dit onderzoek de vinger aan de pols houden en enkele aandachtspunten voor het beleid meegeven.

We zijn ons bewust van het feit dat door de aard van ons onderzoek - een online survey - de meest kwetsbare groep wellicht minder bereikt werd dan de modale kinderopvangzoeker. Deze doelgroep vraagt meestal een andere specifieke benadering. Een apart kwalitatief onderzoek is nodig om de verschillende drempels voor hen in kaart te brengen. Getuigenissen (KIDDO 2015) wijzen er bijvoorbeeld op dat kwetsbare groepen zowel de weg naar kinderopvang als de eerste stap over de drempel relatief moeilijker vinden en zich er minder welkom voelen. Op basis van getuigenissen uit opvangvoorzieningen die met kwetsbare groepen werken (Schockaert 2014) en onderzoek (Steunpunt (2016)) stellen we vast dat een algemeen of universeel aanbod vooral ten goede komt aan

⁴⁶ [Barcelona Targets Revisited, Compilation of briefing notes workshop 25 November 2013](#), Directorate general for Internal Policies, Policy Department C: Citizens' rights and constitutional affairs, Women's rights and gender equality, Brussels, 2013, p 11.

⁴⁷ Zie Vrouwenraadossier '[Kinderopvang in Vlaanderen](#)' (juli 2015) en [Aanbevelingen](#) in het kader van de voorbereidende werkzaamheden van het kaderdecreet van 12 april 2009. Zie ook gendertoets van het decreet (9 januari 2012).

meer gegoede gezinnen. Ondanks de vele pogingen van de overheid om een gedifferentieerd kinderopvangaanbod te organiseren (o.a. door de invoering van de 20% voorrangregels en tarieven voor kwetsbare groepen) blijkt het water tussen de wereld van de kinderopvang en de wereld van de kansarmoede nog erg diep.

De huidige politieke keuze om meer te investeren in trap 1 (de opvang met vrij tarief) staat in scherp contrast met de doelstelling van het decreet om meer in te zetten op de betaalbaarheid van de opvang voor alle ouders. Bovenstaande vaststellingen zetten nog meer kracht op de eis om alle kinderopvang inkomensgerelateerd te maken en meer te investeren in trap 2 en trap 3.⁴⁸

Onderstaande aandachtspunten steunen daarom niet uitsluitend op dit onderzoek, maar maken ook gebruik van de expertise van de Vrouwenraad en van collega-organisaties in deze materie.

De Vrouwenraad focust op volgende aandachtspunten:

- (1) een opvang aangepast aan de behoeften van het kind en van de opvangzoeker;
- (2) voor alle kinderen een gelijke toegang die de armoedetoets weerstaat;
- (3) transparante informatie voor een gebruiksvriendelijke toegang, ook en vooral voor de meest kwetsbare groepen,
- (4) het uitrollen van een pedagogisch kader om de aansluiting tussen kinderopvang en onderwijs beter te onderbouwen, en ten slotte
- (5) middelen voor de professionele omkadering, noodzakelijk om bovenstaande te realiseren.

10.2 SPECIFIEKE AANDACHTSPUNTEN

Hieronder worden bovenstaande aandachtspunten verder gedetailleerd uitgewerkt.

10.2.1 AANGEPASTE KINDEROPVANG IN FUNCTIE VAN BEHOEFTE

Voor de opvangzoekenden in het algemeen en de alleenstaande mama's in het bijzonder zijn de openingsuren (inclusief occasionele en flexibele opvang) en de bereikbaarheid van kinderopvangvoorzieningen van groot belang in hun zoektocht. Vaak zijn deze aspecten problematisch. Globaal heeft 1 op de 6 van de opvangzoekenden problemen met de openingsuren. Bij de alleenstaande mama's is dat 1 op de 3. Bereikbare kinderopvang is voor alleenstaande mama's in vergelijking met de globale respondentengroep moeilijker te vinden. Voor de categorie 'meestal wel bereikbare opvang gevonden' zijn de verschillen opmerkelijk: 58% van de alleenstaande mama's tegenover 69% globaal. Het aantal alleenstaande mama's die geen of meestal geen bereikbare opvang vonden is merkkelijk groter dan bij de globale respondentengroep: 11% tegenover 5% globaal.

De vraag naar meer flexibele opvang in de buurt lijkt op basis van deze resultaten gerechtvaardigd. Uiteraard moet bij de invoering van elke flexibiliteit het belang van het kind vooropgesteld worden. Daarnaast dient het probleem van de openingsuren en bereikbaarheid ook in de context van werkbaar werk gesitueerd te worden. Op de werkvloer zijn er grenzen aan de flexibiliteit, ook in de kinderopvang. In het licht hiervan moeten de actuele maatregelen - met betrekking tot de versoepeling van deeltijds werk, de uitbreiding van de uitzendarbeid en het aanvaarden van gepast werk (werkzoekenden die moeten ingaan op een werkaanbod op 90 km van thuis) - in relatie tot toegankelijke kinderopvang bekeken worden. Het belang van het kind en van de kwetsbare groepen moet hier centraal staan. Een samenhangend beleid over de verschillende beleidsdomeinen en -niveaus is hierbij absoluut noodzakelijk. Aangepaste kinderopvang is niet de volledige oplossing.

⁴⁸ Het subsidiesysteem werkt zoals een trap te beginnen van trap 0. Per trede zijn er bijkomende opdrachten/voorwaarden. Hoe hoger de opvang klimt, hoe meer subsidies verkrijgbaar maar ook hoe meer voorwaarden waaraan moet voldaan worden. Kinderopvang van baby's en peuters met een vergunning maar zonder enige subsidie (trap 0) of met enkel een basissubsidie (trap 1) is vrij in het bepalen van de prijs die gezinnen moeten betalen voor de opvang van hun baby of peuter. In opvanglocaties die bovenop de basissubsidie een subsidie voor inkomenstarief (trap 2) of een plussubsidie (trap 3) ontvangen, kunnen gezinnen voor de opvang wel een prijs betalen volgens hun inkomen (in 2014: minimum 1,56 en maximum 27,71 euro/dag). De opvang in trap 2 en 3 is verplicht een aantal voorrangregels te respecteren. (Kind&Gezin, Het Kind in Vlaanderen 2014 2015) p. 46

10.2.2 GELIJKE TOEGANG

Alleenstaande mama's vinden minder dan de globale respondentengroep voor alle kinderen opvang (20% versus 9%) en maken minder gebruik van georganiseerde kinderopvang (67% tegenover 87% globaal). De niet-werkende mama's vinden wel sneller binnen de maand opvang dan de werkende (29% tegenover 17%), ook binnen de drie maand (67% tegenover 42%). Verhoudingsgewijs geven de alleenstaande mama's aan meer nood te hebben aan de voorrangmaatregel en kunnen ze er ook iets meer dan gemiddeld gebruik van maken (54% tegenover 50% globaal).

Voorgaande gegevens kunnen betekenen dat voor de groep van niet-werkende moeders het voorrangbeleid een rol kan spelen. Maar de vaststelling dat 44% van de alleenstaande mama's en ongeveer de helft van de respondenten die gebruik wilden maken van het voorrangbeleid aangeven opvangplaatsen gevonden te hebben waar dat dit niet mogelijk was kan er op wijzen dat de nood ertoe hoog is en er nog ruimte is voor de implementatie ervan. Bovendien leren de resultaten (op basis van de opmerkingen uit de open vragen) ons dat er wrevel heerst bij zowel de rechthebbenden als niet-rechthebbenden over de toepassing van de voorrangregels. Het kan niet de bedoeling zijn dat deze groepen tegenover elkaar worden geplaatst, wel dat het beleid zorgt voor voldoende en toegankelijk aanbod voor iedereen. In de wetenschap dat het voorrangbeleid werd ingesteld om ook kwetsbare groepen toe te laten om gebruik te maken van de kinderopvang (de zgn. sociale functie ervan) vragen we aan de overheid om alle kinderopvanginitiatieven te stimuleren om de drie functies (economische, pedagogische en sociale functie) waar te maken en hiervoor de nodige middelen te voorzien.⁴⁹

Uit onze cijfers blijkt dat alleenstaande vrouwen hun zoektocht naar kinderopvang gemiddeld veel later starten dan de globale respondentengroep. We zouden hier voorzichtig kunnen stellen deze vaststelling samenhangt met hun meer precair profiel in het algemeen en met hun tewerkstellings situatie in het bijzonder. De groep alleenstaande mama's bestaat immers voor een kwart (26%) uit niet-werkenden, waarbij we kunnen aannemen dat zij het meest geconfronteerd worden met wisselende werkomstandigheden waardoor lang op voorhand plannen moeilijk is en de nood aan urgente opvang zich vaker stelt. Daarom vragen we om de bestaande procedures voor de aanvraag van sociale tarieven voor dringende opvang te versoepelen opdat occasionele, flexibele en acute opvang ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden indien nodig⁵⁰.

Met betrekking tot de kostprijzen merken we volgende feiten op: de alleenstaande mama's die tegen de laagste tarieven betalen vinden die te duur en de globale respondentengroep die in de hoogste tariefschaal valt vindt net hetzelfde. Daarnaast zien we dat iedereen vasthoudt aan inkomensgerelateerde tarieven (IGT) en deze zeer belangrijk vindt bij haar/zijn zoektocht. Maar iedereen (zowel de alleenstaande mama's als de globale respondentengroep) die volgens inkomensgerelateerde tarieven betaalt vindt de prijs te hoog. Aansluitend hierbij moet gezegd dat uit de opmerkingen op de open vragen blijkt dat vooral de extra kosten onder vuur liggen. Het principe dat wie kinderopvang bestelt altijd betaalt, ook als het kind ziek is, zorgt voor heel wat commotie over het aantal respitdagen. Dit knelpunt moet in de toekomst systematisch in kaart gebracht worden en er moet gezorgd worden voor een billijke regeling, in de feiten en in de perceptie.

Deze vaststellingen en onze gegevens uit het onderzoek doen vermoeden dat de meest kwetsbare groepen zoals de alleenstaande mama's het meest getroffen zullen worden door de verhoogde tarieven die vanaf dit jaar voor iedereen gelden⁵¹. Het optrekken van de minimumbijdrage van 1,56 tot 5 euro zet lage inkomensgroepen extra onder druk. Rekening houdend met de 'willekeurige' bijkomende kosten en het principe van 'bestellen is betalen' wordt de drempel naar kinderopvang voor de gezinnen uit de lagere en middeninkomensgroepen wel erg hoog gelegd met alle gevolgen van dien voor de maatschappelijke positie van (vooral) vrouwen. Zij zullen vlug hun rekening gemaakt hebben en ervoor kiezen om (deeltijds) thuis te blijven. In Vlaanderen werkt meer dan de helft van de vrouwen met kinderen deeltijds (52,6%)⁵². Een tekort aan betaalbare opvang leidt ertoe dat moeders vaak

⁴⁹ De Vrouwenraad nam deel aan het overleg over de rol van openbare diensten in de strijd tegen armoede. Dit overleg resulteerde in aanbevelingen met betrekking tot kinderopvang. Zie (Steunpunt (2016)) p. 93-94.

⁵⁰ (Steunpunt (2016)) p. 94

⁵¹ Vlaamse Regering, persmededeling van Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en Kind en Gezin, 26 maart 2015. In het kader van de herberekening van de bijdrage op basis van de nieuwe tarieven konden alle kinderopvanggebruikers die opvang willen met inkomenstarief via de website van Kind en Gezin met de hulp van een berekeningstool een nieuw attest inkomenstarief aanvragen. De Gezinsbond hield in februari 2016 een korte bevraging bij zijn leden die gebruikmaken van kinderopvang naar aanleiding van deze recente herberekening van het IKT-attest. Ongeveer de helft van de respondenten vond de herberekeningstool 'makkelijk', 34% 'te doen' en 15% vond de tool 'moeilijk'. Voor meer informatie kan u contact opnemen met de studiedienst van de Gezinsbond.

⁵² (Kind&Gezin, Het Kind in Vlaanderen 2014 2015) p. 182

een oplossing moeten zoeken in geen of in deeltijds werk. Maar zeker voor dat laatste betalen vrouwen een hoge prijs: een lager loon en geen leefbaar pensioen.

Dat het accent meer op de economische functie komt te liggen merken we ook aan de verschillende tarieven die binnen de sociaal gecorrigeerde prijzen gelden (Kind en Gezin, Brochure inkomenstarief voor ouders (januari 2016)). De minimumtarieven zijn gestegen, weliswaar met enkele uitzonderingen. Zo wordt er een onderscheid gemaakt tussen mensen met een leefloon die wel of geen opleidingstraject volgen en moet het OCMW bepalen wie in aanmerking komt voor vermindering van het kinderopvangtarief.

Daarom vragen we een armoedetoets⁵³ op de tariefverhogingen voor de laagste inkomensgroepen en een nauwlettende monitoring van de onbedoelde effecten van de voorrangsregels en de bijkomende kosten (bv. de extra's, bestellen is betalen, het aantal respijtdagen). Ondertussen vragen we om aan alle leefloongerechtigden en equivalent leefloongerechtigden in Vlaanderen het individueel verminderd inkomenstarief van 1,56 euro toe te kennen in plaats van het verhoogd standaard minimumtarief van 5 euro, activeringstraject of niet. Extra kosten bovenop de dagprijs moeten verboden worden. Het aantal respijtdagen dient opgetrokken te worden en in de maximumboetes moeten sociale correcties ingebouwd worden. (Steunpunt (2016))⁵⁴.

10.2.3 TRANSPARANTE EN VOLDOENDE INFORMATIE

We merken op dat slechts iets meer dan een derde van de opvangzoekenden (37%) binnen de maand een opvangplaats vindt. Bij de alleenstaande mama's is dit nog minder (20%). Daarnaast zien we dat een vierde van de zoekacties, zowel bij de globale respondentengroep als bij de alleenstaande mama's (23%), ten vroegste na zes maanden in opvang resulteert. Uiteindelijk vinden zowat negen op de tien effectief opvang. Die lange zoektocht betekent evenwel dat het proces van opvang vinden (laat staan geschikte opvang) tijdsintensief is en voor de nodige stress kan zorgen. In welke mate deze vaststelling verband houdt met een tekort aan opvang of eerder met een gebrek aan informatie over het aanbod, dient verder onderzocht te worden. Zeker in het licht van een activeringsbeleid zou iedereen binnen de maand opvang moeten kunnen vinden.

Met betrekking tot de geraadpleegde kanalen zien we dat de alleenstaande mama's in vergelijking met de globale respondentengroep meer beroep doen op de gemeente of stad (46% tegenover 34% globaal), het OCMW (24% tegenover 8% globaal) en het ziekenfonds (13% tegenover 6% globaal). Zelf zoeken blijft bij de alleenstaande mama's wel de meest favoriete weg (69% tegenover 77% globaal). Kind en Gezin staat op de vierde plaats (36%), globaal op de tweede plaats (38%).

Gezien de alleenstaande mama's relatief gezien meer dan globaal via de stad of gemeente kinderopvang zoeken is een kwaliteitsvol en toegankelijk loket – met gebruikersvriendelijke digitale zoeksystemen - meer dan ooit noodzakelijk. Uit de opmerkingen blijkt ook dat zowel de lokale online zoeksystemen als de kinderopvangzoeker op de site van Kind en Gezin, volgens zowel de globale respondentengroep als de alleenstaande mama's, nog verder op punt gesteld moeten worden. De overheid dient deze initiatieven te evalueren in overleg met de kwetsbare groepen.

Alle gebruikers - in het bijzonder de kwetsbare groepen - moeten op adequate wijze informatie krijgen over het aanbod, de voorwaarden, de inschrijvingsprocedures, de berekening van de tarieven en de voorrangsregels van kinderopvang. Het 'probleem' van de wachtlijsten leert ook dat beschikbaarheid van plaatsen niet alleen in de feiten maar ook in de perceptie gerealiseerd moet worden.

10.2.4 REALISATIE VAN DE PEDAGOGISCHE FUNCTIE VANUIT EEN PARTICIPATIEF PERSPECTIEF

Met betrekking tot de kwaliteitskenmerken van de opvangplaats zagen we dat zowel de globale respondentengroep als de alleenstaande mama's veel belang hechten aan de pedagogische functie van kinderopvang. In orde van belangrijkheid kwam het bij de globale respondentengroep op de eerste plaats en bij de alleenstaande mama's op de tweede plaats.

Ook zagen we dat een goede communicatie met de opvanginitiatieven bij alle respondenten, de alleenstaande mama's inclusief, als belangrijkste bijkomende eigenschap van een opvangplaats werd aangestipt. Verschillende

⁵³ Onder druk van het middenveld (incl. de Vrouwenraad) deed de minister van Welzijn de belofte om nauwlettend toe te zien op de correcte toepassing van het individueel verminderd tarief voor wie het echt nodig heeft (onderhoud met de minister van 12 maart 2015). Addertje onder het gras is dat de sociale correcties enkel toegekend kunnen worden na een onderzoek door het OCMW. Een maatregel die opnieuw stigmatiserend en drempelverhogend werkt voor de meest kwetsbare groepen. Zie (Vrouwenraad 2015).

⁵⁴ (Steunpunt (2016)) p. 93

respondenten geven in de open vragen aan dat er continuïteit moet zijn tussen de kinderopvang en het kleuteronderwijs, wat in het verlengde ligt van de kwaliteitseisen die door de opvangzoekenden aan kinderopvang gesteld worden. Uit wetenschappelijk onderzoek leren we dat kwaliteitsvolle voorzieningen voor jonge kinderen – vooral voor kinderen uit kansarme gezinnen - een noodzakelijke voorwaarde zijn voor een succesvolle schoolcarrière. Daarnaast speelt de vlotte overgang tussen de verschillende niveaus een rol (van kinderopvang naar kleuterschool en de overgangen binnen het onderwijssysteem zelf). (Peeters en Hulpia 2015, 8)

Daarom is het belangrijk dat er extra geïnvesteerd wordt in de implementatie van het pedagogisch raamwerk voor kinderopvang en dat het verplicht en adequaat opgevolgd wordt. (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)).⁵⁵ Het pedagogisch raamwerk is een degelijk en op de praktijk gestoeld werkstuk, maar moet nu dringend operationeel worden. Dit kan bovendien zorgen voor een betere aansluiting tussen kinderopvang en kleuteronderwijs.

Daarenboven is het van belang dat de projecten van Kind en Gezin en het VBJK met betrekking tot ouderparticipatie (ook met het accent op alleenstaande ouders) geïmplementeerd worden in de ruime sector. (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015))⁵⁶. Extra ondersteuning voor goede praktijkuitwisseling binnen de hele sector in het algemeen en voor kinderopvanginitiatieven die een kwetsbaar publiek bereiken in het bijzonder is hierbij noodzakelijk.

10.2.5 PROFESSIONELE OMKADERING

Het is algemeen aanvaard binnen de wetenschappelijke wereld en bij belangrijke internationale organisaties zoals de OESO, dat er drie randvoorwaarden zijn voor de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang: het aantal kinderen per begeleider, de kwalificatie van het personeel en de continuïteit van het personeel samengaand met arbeidsvoorwaarden. Daarenboven is via onderzoek duidelijk aangetoond dat er een verband bestaat tussen opleidingsniveau van de medewerkers van de voorzieningen en de latere schoolresultaten van de kinderen in het lager onderwijs. (Peeters, De warme professional. Begeleid(st)ers kinderopvang construeren professionaliteit 2008)⁵⁷

Het huidige aantal kinderen per begeleider (namelijk 8 of 9, bij respectievelijk gezins- en groepsopvang) is te hoog en staat haaks op de intentie van de regering om een groeipad naar kwaliteit te voorzien. Experts en internationale normen pleiten voor een viertal kinderen per begeleider. Ook uit dit onderzoek komt naar voor dat de grootte van de groep per begeleider een belangrijke kwalitatieve eigenschap is.

Daarom pleit de Vrouwenraad voor een vermindering van het aantal kinderen per begeleider.

Daarnaast stellen we al langer vast dat de kinderopvangsector in Vlaanderen extreem gendergesegregeerd is, met alle daaraan gerelateerde knelpunten. Er is een aanzienlijk probleem van doorstroming, en dit zowel horizontaal als verticaal. De sector heeft nog te veel jobs van lage kwaliteit, met hoge werkdruk, lage lonen en een gebrek aan een volwaardig statuut voor de onthaalouders. Behoorlijke arbeidsvoorwaarden voor alle kinderbegeleiders, ook in de vroegere 'zelfstandige kinderopvang', zijn absoluut noodzakelijk om de pedagogische functie van de kinderopvang waar te kunnen maken. Het groot maatschappelijk nut van deze sector vraagt om voldoende erkenning en waardering.

Ten slotte is het van belang dat de nadruk gelegd wordt op een genderneutrale invulling van dit beroep. Met andere woorden, het model van de klassieke moederrol wordt terecht meer en meer vervangen door een eigen pedagogische invulling van het beroep waardoor ook mannen zich aangetrokken kunnen voelen om in de kinderopvangsector te gaan werken. Nu krijgen jonge kinderen al van bij de geboorte de boodschap mee dat zorgen voor baby's en peuters enkel voor vrouwen weggelegd is. Deze boodschap staat haaks op een hedendaags samenlevingsmodel waarin zorg zowel in het gezin (samenwonenden en alleenstaanden) als maatschappelijk een gedeelde verantwoordelijkheid is. Het is de taak van de overheid om te zorgen voor de structurele omkadering - met name voldoende professionele, genderneutrale, kwalitatieve en toegankelijke kinderopvang - om dit samenlevingsmodel te realiseren.

⁵⁵ (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)) p. 56

⁵⁶ (Kind&Gezin, Jaarverslag 2014 (2015)) p. 60

⁵⁷ (Peeters, De warme professional. Begeleid(st)ers kinderopvang construeren professionaliteit 2008) p. 65

11 BIJLAGEN

11.1 BIJLAGE 1: DE VRAGENLIJST

Kinderopvang in Vlaanderen - je zoektocht

Help ons door dit in te vullen. Het duurt maar 5 minuten

Beste ouder

Als mama of papa van een kleine dreumes (0-3 jaar) ben je onlangs misschien op zoek gegaan naar gepaste opvang voor je kind. Ben jij één van die (toekomstige) ouders die op een bepaald moment in het voorbije jaar op zoek zijn gegaan naar betaalde opvang, dus opvang in een kinderdagverblijf of bij een onthaalouder? Of ben je nog steeds aan het zoeken? Dan is deze vragenlijst bestemd voor jou. Ook als je ondertussen opvang gevonden hebt is jouw ervaring voor ons van groot belang.

Door middel van deze korte vragenlijst willen we meer te weten komen over de zoektocht naar kinderopvang. We vragen hiervoor vijf minuutjes van je tijd. Alle gegevens worden anoniem en vertrouwelijk verwerkt.

Deze bevraging loopt tot 15 november 2015.

Dank je wel voor je medewerking.

* 1. Je bent

- vrouw
- man
- ander

* 2. Je bent

- samenwonend of gehuwd met partner
- alleenstaand

* 3. Je bent

- werkende
- werkzoekende met uitkering (werkloosheidsuitkering, leefloon of andere)
- werkzoekende zonder uitkering
- (tijdelijk) arbeidsongeschikt of invalide
- in opleiding
- huisman/huisvrouw

4. Je hoogste diploma/getuigschrift is (of gelijkgesteld aan)

- lager secundair onderwijs
- hoger secundair onderwijs
- hoger onderwijs

5. Je maandelijks (gezamenlijk) gezinsinkomen (netto, uit arbeid of andere, inclusief kinderbijslag) bedraagt

- van 0 € tot 970 €
- van 971 € tot 1199 €
- van 1200 € tot 1999 €
- 2000 € of meer

* 6. Je woont in

- Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Limburg
- Oost-Vlaanderen
- Vlaams-Brabant
- West-Vlaanderen
- Antwerpen

* 7. Aantal kinderen in het gezin

- 1
- 2
- 3
- 4
- meer dan 4

* 8. Voor hoeveel kinderen zoek/zocht je opvang?

- 1
- 2
- 3
- 4
- meer dan 4

* 9. Hoeveel maanden voor de start van de opvang ben je naar opvang beginnen zoeken?

Voorbeeld: wie in mei 2016 opvang nodig heeft en in april 2015 is beginnen zoeken, is 13 maanden vooraf beginnen zoeken.

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk- indien zoektocht opvang voor meerdere kinderen)

- 1 maand of minder
- van 1 tot 3 maanden
- van 3 tot 6 maanden
- van 6 maanden tot 9 maanden
- 9 maanden tot 12 maanden
- 12 maanden tot 18 maanden
- 18 maanden tot 24 maanden
- langer dan 24 maanden

* 10. Heb je opvang gevonden?

- ja
- nee
- niet voor alle kinderen

* 11. Hoe lang heeft het geduurd vooraleer je opvang gevonden hebt?

Voorbeeld: wie in april 2015 is beginnen zoeken en in september 2015 een opvangplaats vond, heeft 6 maanden gezocht.

(Meerdere antwoorden zijn mogelijk- indien meerdere kinderen in opvang)

- 1 maand of minder
- van 1 tot 3 maanden
- van 3 tot 6 maanden
- 6 maanden tot 9 maanden
- meer dan 9 maanden
- ik heb geen of niet voor alle kinderen opvang gevonden

* 12. Via welke weg zocht/zoek je naar opvang? (meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- zelf gezocht
- vrienden/familie/buren
- gemeente of stad
- OCMW
- Kind & Gezin
- ziekenfonds
- onthaalouderdiensten
- andere (graag bondig omschrijven)

* 13. Hoeveel opvangplaatsen heb je gecontacteerd?

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 of meer

* 14. Op hoeveel wachtlijsten ben/was je geplaatst?

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 of meer
- weet ik niet

* 15. Indien je beroep wou doen op het voorrangbeleid, was dit dan mogelijk?

- niet van toepassing
- ja
- neen
- weet ik niet

* 16. Op hoeveel plaatsen kon je starten met kinderopvang?

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 of meer

* 17. Wat vind/vond je van de prijzen van de kinderopvang?

- meestal oké
- meestal te duur
- ik ken geen prijzen

* 18. Is/was een tarief dat rekening houdt met het inkomen mogelijk?

- altijd
- meestal wel
- meestal niet
- nooit
- ik weet het niet

* 19. Is/was een tarief dat rekening houdt met het inkomen belangrijk bij je zoektocht?

- ja
- nee
- geen mening

* 20. Was de ligging van de kinderopvang haalbaar wat afstand en bereikbaarheid betreft? Kies wat best bij je ervaring past.

- ja, meestal wel
- ja, bij minstens één opvang
- nee, meestal niet
- nee, bij geen enkele opvang

21. Waren de openingsuren van de kinderopvang haalbaar voor jou?

- ja, meestal wel
- ja, bij minstens één opvang
- nee, meestal niet
- nee, bij geen enkele opvang

* 22. Was het onthaal in de kinderopvang tijdens je zoektocht vriendelijk?

- ja, meestal wel
- ja, bij minstens één opvang
- nee, meestal niet
- nee, bij geen enkele opvang

* 23. Kreeg je tijdens je zoektocht een antwoord op al je vragen?

- ja, meestal wel
- ja, bij minstens één opvang
- nee, meestal niet
- nee, bij geen enkele opvang

* 24. Was je tijdens je zoektocht tevreden over het zorgaanbod (bijv. de voorziene slaapruimtes, het eten, de voorgestelde dagactiviteiten, verzorging, ...)?

- ja, meestal wel
- ja, bij minstens één opvang
- nee, meestal niet
- nee, bij geen enkele opvang

* 25. Welke eigenschappen van de opvangplaats vind/vond je belangrijk bij je zoektocht?

Rangschik van 1 tot 4. 1 = heel belangrijk en 4 = minder belangrijk

⋮	<input type="text"/>	kostprijs van de opvang
⋮	<input type="text"/>	de afstand/bereikbaarheid van de opvangplaats
⋮	<input type="text"/>	de openingsuren van de opvang
⋮	<input type="text"/>	de zorg/pedagogische aanpak

26. Je vindt/vond nog volgende eigenschap van de opvangplaats belangrijk

* 27. Je kind gaat het meest naar:

- kinderdagverblijf/crèche
- onthaalouder
- grootouder
- andere (familie, burens, vrienden, babysit, au pair,...)
- geen kinderopvang

* 28. Je hebt gekozen voor informele opvang omdat:

- die opvang je voorkeur heeft
- er geen plaats beschikbaar was in een crèche (kinderdagverblijf)/bij een onthaalouder
- de prijs van de crèches/onthaalouders te hoog lag
- andere reden (verduidelijk hieronder)

* 29. Houdt de prijs van de kinderopvang rekening met jouw inkomen?

- ja
- neen

* 30. Hoeveel betaal je per volledige dagopvang? (indien je kind halve dagen gaat, verdubbel dan het bedrag dat je per halve dag betaalt)

- minder dan 3 €
- 3 € - 4,99 €
- 5 € - 9,99 €
- 10 € - 19,99 €
- 20 € of meer

* 31. Heb je een opvangplaats gevonden die aan je wensen voldoet?

- ja
- nee, wat mis je nog?

32. Indien je nog bijkomende opmerkingen hebt, kan je die hier noteren. Alle bedenkingen en suggesties zijn welkom.

Beste ouder, hartelijk dank !

De resultaten van dit onderzoek dienen om knelpunten op te sporen bij de zoektocht naar kinderopvang. Deze informatie wordt gebruikt om de Vlaamse Overheid te adviseren. Wil je graag op de hoogte gebracht worden over de resultaten van deze bevraging?

33. Vul hier je e-mailadres in

E-mailadres

11.2 BIJLAGE 2: PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN IN HET ALGEMEEN

11.2.1 GESLACHT

Tabel 7 Geslacht van de kinderopvangzoekenden

Antwoordkeuzen	Reacties	
vrouw	89,14%	870
man	10,76%	105
ander	0,10%	1
Totaal		976

11.2.2 GEZINSSITUATIE

Tabel 8 Gezinssituatie van de kinderopvangzoekenden

Antwoordkeuzen	Reacties	
samenwonend of gehuwd met partner	91,19%	890
alleenstaand	8,81%	86
Totaal		976

11.2.3 OPLEIDINGSNIVEAU

Tabel 9 Opleidingsniveau van de kinderopvangzoekenden

Antwoordkeuzen	Reacties	
lager secundair onderwijs	4,33%	42
hoger secundair onderwijs	19,81%	192
hoger onderwijs	75,85%	735
Totaal		969

11.2.4 TWERKSTELLING

Tabel 10 Tewerkstellingsituatie van de kinderopvangzoekenden

Antwoordkeuzen	Reacties	
werkende	92,11%	899
niet-werkenden	7,89%	77
Totaal		976

11.2.5 INKOMEN

Tabel 11 Gezinsinkomen van de kinderopvangzoekenden

Antwoordkeuzen	Reacties	
van 0 € tot 1199 €	3,31%	32
van 1200 € tot 1999 €	13,34%	129
2000 € of meer	83,35%	806
Totaal		967

11.2.6 GEZINSSAMENSTELLING

Tabel 12 Gezinsamenstelling van de kinderopvangzoekenden

Antwoordkeuzen	Reacties	
1	48,26%	471
2	37,60%	367
3	10,55%	103
4	3,07%	30
meer dan 4	0,51%	5
Totaal		976

11.2.7 WOONPLAATS

Tabel 13 Woonplaats – Vlaanderen van de kinderopvangzoekenden

Antwoordkeuzen	Reacties	
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	3,28%	32
Limburg	9,53%	93
Oost-Vlaanderen	31,35%	306
Vlaams-Brabant	16,91%	165
West-Vlaanderen	13,42%	131
Antwerpen	25,51%	249
Totaal		976